aziz nesin

HANGİ PARTİ KAZANACAK?

ADAM

10. BASIM

Aziz Nesin

●

Hangi Parti Kazanacak?

ADAM YAYINLARI
©
Anadolu Yayıncılık A.Ş.

Birinci Basım: 1957
İkinci Basım: 1960
Üçüncü Basım: 1971
Dördüncü Basım: 1973
Beşinci Basım: 1976
Altıncı Basım: 1981
Yedinci Basım: 1982

Adam Yayınları'nda Birinci Basım: Temmuz 1983
Adam Yayınları'nda İkinci Basım: Ağustos 1985
Adam Yayınları'nda Üçüncü Basım: Eylül 1989

Kapak Düzeni: Erkal Yavi

Aziz Nesin'in Öykü Kitapları Dizisi: 10

182.02.028.336.175.3
89.34.Y.0016.175

YAZIŞMA ADRESİ: ADAM YAYINLARI, BÜYÜKDERE CADDESİ, ÜÇYOL MEVKİİ, NO: 57 MASLAK-İSTANBUL
TEL: 176 23 30 (8 hat) TELG: ADAMYAY TELEKS: 26534 rada tr

Aziz Nesin

•

Hangi Parti Kazanacak?

Öykü

ADAM

BU KİTABIN TELİF HAKKI
NESİN VAKFI'NINDIR.

Aziz Nesin, Türkiye'de ve başka ülkelerde yayınlanacak kitaplarının, sahnelenecek oyunlarının, filme alınacak eserlerinin iç ve dış radyo ve televizyonlarda temsil ve yayınlarından elde edilecek telif haklarını tümüyle NESİN VAKFI'na bağışlamıştır. NESİN VAKFI'nın amacı vakfın yurduna her yıl alınacak dört kimsesiz ve yoksul çocuğu, ilkokuldan başlatarak yüksek okulu, meslek okulunu bitirinceye yada bir meslek edininceye dek, her türlü gereksinimlerini sağlayarak barındırmak, yetiştirmektir. NESİN VAKFI'nın senedi gereğince, bu vakfın amacına uygun olmak koşuluyla, her dileyen hertürlü yardım, katkı ve bağışta bulunabilir.

İsteyenlere şu adresten Nesin Vakfı broşürü gönderilir:

NESİN VAKFI
P.K. 5 - Çatalca
İSTANBUL

HANGİ PARTİ KAZANACAK?

— Murat Ağa herbişeyi bilir, dediler.

Kasabaya gelince, bikaç gece Murat Ağa'nın evinde misafir kalmıştım. Kahvede Murat Ağa'yı buldum.

— Murat Ağa, sen bilirmişsin, öyle dediler. Söyle bakalım, bu seçimlerde hangi parti kazanacak?

Murat Ağa,

— Heç belli olmaz, dedi.

— Hangi parti kuvvetliyse o kazanmaz mı?

— Yok. Belli olmaz. Ak koyun kara koyun seçim sonunda belli olur. Bu kasabadakilerin herbirine teker teker sorsan gene bilinmez. Niden, biliyo musun? Bak, diğne.

Sol bacağını altına aldı, peykeye bağdaş kurdu. İyice yerleştikten sonra cıgarasını yakıp anlatmaya başladı:

— İlkin bu bizim melmekette parti marti yoktu. Vardı ya, yalnız adı var, kimi kimsenin partiden haberi yok. Biz o zamanlar partiyi hökümet bilirdik. Koca bir bina, hökümet binası, içinde parti varmış, denirdi. Derkene bir parti işidir çıktı ortaya, bir cayırtıdır koptu. Terzi Kâmil, bana geldi. «Murat Ağa, gel seninle şu yeni çıkan partinin bir şubesini de burda açalım,» dedi. «Ulan oğlum Kâmil, bu senin parti dediğin hırdavatçı dükkânı değil. Git işine...» dedim. Arkadan Abukat Rıza Bey de geldi. İlle bir parti açalım, derler. Abukat Rıza, yeni particilerin kodamanlarıynan konuşmuş. Mektüpleşirmiş. «Bu melmeket senin sözünü diğner, gel şu partiyi kuralım» dediler. «Ulan oğlum, sizin aklınız ermez,» dedim. «Bir vakit bu melmekette Selbes Fırka deyi bir fırka kurulduydu. O Selbes Fırka'yı kuranları darmaduman ettiler. Heriflerin ocağına incir ağacı diktiler. Hiçbiri melmekette dutunamadı, macır olup gittiler.» Abukat Rıza Bey, «Aman Murat Ağa, şimdi ne zaman... O

zamanlar geçti. Şimdiki zamanda Emerika'da her nasılsa, bizde de öyle olacak. Herbir insan bir partiye girmeye ganunen mecbur,» dedi. Uzatmayalım, kurduk partiyi. Biz partiyi kurunca, öbür partide kaç insan varsa hep bizim yeni partiye döküldüler. Partinin kâtibi, adam yazmaya yetişemiyo. Ulan, bu kadar adamı ne yapacağız? Beni bir korku aldı yiğenim, heç sorma... Abukat Rıza Bey bizim başkanımız olduğundan «Aman Rıza Bey, şu kaydı kapayalım, başımıza bir iş çıkacak,» dedim. «Hiçbir iş çıkmaz» dedi. «Adamı çok olan parti makbuldür» dedi. «Ne kadar çok adamımız olursa, hökümeti biz alırız,» dedi. Öbür partiden gelen yetmezmiş gibi, parti pırtı bilmeyenler de bizim partiye girmediler mi yiğenim! Bunun sonu nereye varır? Amanın... Amanı zamanı anlayan, bilen mi var? Gelen giriyor. Melmeket bizim partiye doluyor yiğenim. Yukardan bi duyan olursa tiftiğimizi atarlar. Hiç olmazsa, ben şu partiden çıkıp ötekine gireyim, dedim. Bize boyuna parti merkezinden tebrik gelirmiş. Bizim Abukat Rıza Bey bir nutuk veriyor ki, sanırsın alkıştan pazar yeri yıkılacak. Derkene yiğenim, bir haber geldi, bizim partinin Genel Başkanı geliyormuş diye... Yediden yetmişe melmeket yollara döküldü. Bir yukardan gören duyan olursa, bizi hep buralardan sürerler de ibret olsun deyi kasabayı dört bucağa dağıtırlar. Biz Abukat Rıza Bey'i gayet iyi nutuk verir sanırdık. Sen nutku, bizim partinin Genel Başkan'ından diğne. Herif bi konuşuyo, milleti hüngür hüngür ağlatıyo. Bi de arkadan konuşuyo, millet gülmekten yerlere seriliyo. Bi daha ağlatıyo, bi daha güldürüyo. Sanırsın yiğenim, düğmemiz herifin elinde. Düğmeyi çevirdi mi ağlıyoruz, düğmeyi öbür yana çevirdi mi gülüyoruz.

Nutuk bitince parti binasına geldi. Bizim Abukat Rıza'ya,

— Kasabanın nüfusu ne kadar? diye sordu.

Rıza Bey,

— Yirmidörtbin, dedi.

Bizim Genel Başkan,

— Seçime girmeyecekleri, yani oy vermeyecekleri nüfustan sayma, dedi.

— Onları saymazsak, seçmenler aşağı yukarı onikibin...

— Bizim partiye kaydı olan ne kadar?

— Dokuzbin...

Genel Başkan,

— Öyleyse bu kasabada seçimi kazandık! diye bağırdı.

Sonra yiğenim, bizim partinin Genel Başkan'ı gitti. Öteki partiyi bir korkudur almış. Hemen o partinin başkanı bizim kasabaya seğirtti. O gelmeden ben bizim partiden çıkıp ötekine girecektim ya, herif birden bastırdı. Bu sefer de o, bi nutuk çekti. Amanın yiğen, olursa nutuk böyle olur canım. Böyük camide mevlit okunsa millet böyle ağlamaz. Nutkunun sonunda,

— Vatandaşlar, dedi, biz iktidarda kalırsak, her köylüye pangadan bin gayme borç vireceğiz.

Vay yiğen vay, panganın borç vireceğini duyan, öteki partiye bi koşuş koştu. Ertesi gün bizim Abukat Rıza başını, dizini dövüp durur.

— N'oldu Rıza Bey, köpek dişin mi ağrıyo? dedim.

— Dişlerim takmadır, hamdolsun ağrımaz. Daha kötü, bizim partinin üyeleri hep o yana geçti.

— Bize heç mi kimse kalmadı?

— Bi kurucularnan bi de panganın bin gayme vireceğini duymayanlar bizde kaldı.

Başladım ben de dövünmeye. Ben saçımı başımı yolarım, Abukat Rıza saçını başını yolar.

— Aman Rıza Bey, didim, böyle döğünmeğilen iş bitmez. Di kalk, biz de öteki partiye girelim. Geç kalırsak tefter doldu diyerek bizi almazlar.

— Dur hele, merkeze tilefon ettim, bakalım ne cuvap gelecek?...

Yiğen, kasabada bi alışveriş başladı, bi alışveriş başladı, heçbi görülmüş şey değil. Millet para yiyo canım.

— Ulan bu ne rezillik, parayı sokakta mı buldunuz? diyorum.

— Pangalar biner gayme virecek ya... diyorlar.

Dereyi görmeden paçalar sıvanır mı? Biz sıvarız yiğen. Abukat Rıza, elini başına vuruyo da,

— Heyvaah, seçimi kaybettik, deyi bağırıyo ki, bağırtısından dağ taş inliyo.

Derkene yiğen, bizim partinin Genel Başkan'ı gene dörtnala seğirtti. Vallaha, tomofilden inmedi de ayağının tozuynan tomofilin üstüne çıktı, bi nutuk çekti. Allah Allah!... Canım, bu senin laf dediğin nasıl bişey?... Bi ağzını açıyo millet ağlıyo, bi ağzını açıyo millet gülüyo. En sonunda,

— Vatandaşlar, didi, buraya benden önce biri gelmiş, pangadan bin gayme virilecek deyi sizi kandırmış. Biz iktidara geçersek, hane başına pangadan ikibin gayme borç vireceğiz.

Ah yiğen, olmalısın da görmelisin. Bizim partinin dokuzbin azası yok muydu. Sekizbinyediyüzü öte yana geçmişti. İkibin gaymeyi duyan hep bu yana, gene bizim partiye aktardı da, eskiden dokuzbin iken üye sayımız onbirbini geçti. Abukat Rıza,

— Bu sefer seçimi silme kazandık, diyo.

Bi Rıza değel, herkes böyle, diyo.

Kasabada bi alışveriş başladı, eski alışveriş yanında heç.

— Ulan bu ne? diyorum.

— Öteki partinin virdiği para bitti, şincik de sizin partinin virdiği ikibin gaymeyi yiyoruz, diyorlar.

Yiğen, bizim köylü kısmının işine akıl mı erer! Eline geçmemiş parayı yir, bitirir de yeniden virilecek parayı yemeye başlar.

Bu sefer öteki parti ilerigelenleri dövünmeye başladı. Onların başkanı geldi.

— Pangadan ikibin gayme vireceğiz deyi sizi aldatmışlar, dedi.

Bizim partiden biri,

— Aldatmadılar, didi, nasıl aldatabilirlermiş. Biz o virilecek parayı yidik bilem...

Başkan,

— Pekiy, say ki aldatmadılar, didi, öteki parti hane başına ikibin gayme mi viriyo, biz nüfus başına ikibin gayme vireceğiz. Var mı diyeceğiniz?

Herifin nutkunun gerisini diğneyen yok. Koşan partiye giriyo. Bizim parti boşandı. Rıza Bey,

— Heyvah, seçimi kaybettik, deyi ünner yatar.

Ben bu kez iyicene öteki partiye girmeye karar virdim. Öteki partinin nüfus başına ikibin gayme vireceğini duyan ha babam nüfusu arttırmaya gayret veriyo. Nikâh memuru, nikâh kıymaya yetişemiyo. Aman, bu böyle giderse, melmekete sığılmayacak.

— Ulan oğlum, bu sizin ettiğiniz nedir? diyorum.

— Vatana evlat ilazım, diyorlar.

Hey Allah'ım, durdunuz durdunuz da, vatana evlat bu sıra mı ilazım oldu. Derkene yiğen, bizim parti Genel Başkan'ı seğirtti geldi. Aman, zamanında geldi. Bigün daha geç kalaydı bizim partide kimseyi bulamayacağından başka partinin yerini de bulamayacaktı. Geldi efendim, gelmesiynen bi nutuk çekti.

— Vatandaşlar, didi, öteki parti sizi nüfus başına ikibin gayme vireceğim deyi kandırmış. Bizim parti de nüfus başına ikibin gayme virdikten başka, panga fayizi de alınmayacak.

Duyan bizim partiye gürr deyi aktardı. Abukat Rıza, kazandık seçimi, deyi külahı havaya atıyo.

— Aman, Rıza Bey, şu sıra bi seçim olsa... Öteki partinin başkanı gene gelirse, yandık. Hep o yana geçerler.

Dediğim gibi de çıktı. Öbür partinin başkanı yetişti.

— Vatandaşlar, didi, panga fayizi almayacağız ne demek?... Biz fayiz de almayacağımız gibi, bütün eski borçlarınızı sileceğiz. Pangaya hiçbi borçlu vatandaş kalmaya-

cak.

Meydanı bi görsen yiğen, düğün evine döndü. Göbek atan mı istersin, türkü çağıran mı... Kıyamet!

— N'öreceğiz ulan Rıza Bey? didim.

— Yandık Murat Ağa, didi, şap gibi yandık. Partide heçbi kimse kalmadı, hep o yana geçti.

— Aman, biz de geçelim.

— Dur hele, bizim başkana yazdım. Bakalım, panga borçlarını sildikten sonra üste ne verecek?

Seçimlere de bişey kalmadı. Bugün yarın seçimler çok yaklaştığından porupaganda yasakmış, pangayı olduğu gibi dağıtsak para etmezmiş. Aman, geç kaldık... Bizim partide yüz kişi yok, ötekinde onsekizbin kişi kayıtlı.

— Aman Rıza Bey, bizim kasabada bu kadar seçmen yok, bunlar nerden geldi? diye sordum.

— Panganın borçları sileceğini duydular, bir kişi, partiye iki kişi diye yazılıyo, dedi.

— Bizdeki hakiyki seçmen ne kadar?

— Onikibin...

— Bana Allaha ısmarladık Rıza Bey. Bu iş parti işi. Bu işte darılmak olmaz. Ben öbür partiye geçiyorum.

İyi mi? Ben de ötekine geçtim yiğen.

Murat Ağa, kahveciye üçüncü kahvesini ısmarladı. Yeniden bağdaş kurdu, ayaklarını değiştirdi, sol ayağını altına aldı. Bana sordu:

— Şimdi söyle yiğen, sen söyle... Partinin birinde onsekizbin üye var, öbüründe bin kişi bile yok. Söyle yiğen, seçimi hangi parti kazandı?

— Aman Murat Ağa, bu da sorulur mu? Elbet onsekizbin üyesi olan kazanmıştır.

— Bilemedin yiğen, bilemedin. Seçimi bizim esas parti, hani benim çıktığım parti kazandı. Ben bile çıktığım partiye oy virdim, ne dersin? Yeni girdiğim partiye virmedim. Bizim işimiz bilinmez canım. Biri gelir, ikibin vireceğiz der, gür o yana geçerler. Öbürü gelir, üçbin vireceğiz der, gürr

öbür yana geçerler. Emme kulak asma, seçim zamanı geldi mi, gene herkes kendi bildiğini okur.

— Peki, neden böyle olur?

— Canım yiğen, herif geliyo, ikibin gayme vireceğiz diyo, herifin parası boşa mı gitsin? Parası ziyan zebil olmasın deyi, onun partisine giriliyo. Para ele geçmeden yenmiyo mu canım, tıpkı onun gibi... Parayı duyan öbür yana geçiyo. Emme seçime gelince, göynünden hangi partiyi tuttuysa ona rey viriyo. Yiğenim bu iş hiç belli olmaz. Her birimizi yakasından dutup sorsan, sana rey vireceğiz, deriz. İnanma... Pabuçları giyerkene belli olur. Bi gayfe daha içer misin yiğen?

USULEN

Sarıyer'in içerlerinde bir evdi... Bulana kadar epiyi aradım, yoruldum. Köşk büyük bir bahçe içindeydi. Yalçın, çocukluk arkadaşımdır.

— Çok güzel bir köşkünüz var, dedim.

— Güher teyzemin köşkü... dedi.

Yalçın'ın kitaplarını görmek için gitmiştim. Beni o kadar büyük, kitaplarla dolu bir odaya aldı ki, hangi birine bakacağımı şaşırdım. Yalçın,

— Çaylarımızı burada içelim, dedi.

Ben kalın ciltleri karıştırırken yukarı kattan titrek, çatlak, çatal çatal bir ses geldi:

— Hedef Çamlı Tepe... Marş marş!... Allah Allah!...

Bir duraladım. Bu sese bir anlam veremedim. Yeniden kitaplara daldım. O çatlak ses bir daha duyuldu:

— Sağa çark, marş! İiiileriii, marş!

Yalçın'a soracağım ama bitürlü soramıyorum. Komut veren ses, çocuk sesine benzese, bir çocuk askerlik oynuyor, diyeceğim.

Yumuşak, geniş koltuklar içinde çaylarımızı içerken, yukarı kattan önce,

— İstikamet dere içiii! Marş marş!... diye yine o ses duyuldu, sonra bir gümbürtü koptu. Birden kapı küt diye açıldı. İçeriye, şaşılası bir kılıkta, kadına benzemeyen, erkeğe hiç benzemeyen biri girdi. Saçları bembeyaz, uzundu. Başında çok eski zamandan kalma bir komutan şapkası vardı. Saçlarına, yüzüne bakarsan kadın. Giyinişi erkek. Göğsü, nişanlarla, madalyalarla dolu. Ayağında kilot pantolon, eski ipek kadın çoraplarını da üstüne çekmiş. Belinde bir kılıç var.

O kılıkta bir yaratığı birden karşımda görünce, hemen

yerimden fırladım. Yalçın, elimden tuttu.

— Güher dayım... diye içeri gireni bana tanıttı.

— Nasılsın delikanlı? dedi.

— Teşekkür ederim efendim, dedim.

— Bir onbaşıya teşekkür ederim, denmez. «Sağ ol» denir. — Yalçın'a döndü: — Topçu kadanaları için kuru ot lazım.

Sonra, «İleriii, marş!» diye bağırarak dışarı çıktı.

Şaşkınlık içindeydim.

Yalçın,

— Ben sana Güher teyzemi anlatmamıştım, değil mi? dedi.

— Hayır, dedim. Önce Güher teyzen mi, Güher dayın mı?

— İkisi de... Bak, anlatayım. Güher teyzem, bu koca köşkte, iki evlatlığıyla birlikte yaşıyordu. Yanında hep iki evlatlık bulundururdu. Birini yetiştirip büyütür. Onu evlendirince yeniden bir küçük kız alır. Babam Ankara'dan İstanbul'a tayin olununca, bir zaman otelde kaldık. Kendimize uygun bir ev bulamadık. Güher teyzem, «Koskoca köşkte canım sıkılıyor, gelin birlikte oturalım,» dedi. Annemle aralarında çok yaş farkı olduğundan, annem her dediğini dinler. Biz de bu köşke taşındık. Birlikte oturmaya başladık. O zaman Güher teyzemin büyük oğlu Amerika'da, Güher teyzemin kızı, aşağı yukarı annemle yaşıttır. O da evli, Maçka'da oturuyorlar.

Böylece biriki yıl geçti. Bir sabah, ne ben, ne babam daha işe gitmemiştik, girişte ayakkabımı giyerken sokak kapısı çalındı. Kapıyı ben açtım. Eli çantalı bir polis,

— Güher burada mı oturuyor? dedi.

Polisin, Güher deyişine içerledim. Güher teyzem o zaman yetmişdört yaşında, eski bir İstanbul Hanımefendisi. Ona Sarıyer'de herkes, «Hanımefendi», «Güher Hanımefendi», «Büyük Hanımefendi» der. Buralarda tanımayan da yoktur. Çok kişi adını bile bilmez de, «Hanımefendi» der.

Hanımefendilerin köşkü... Hanımefendilerin bahçesi... Hep böyle. Hanımefendi denilince, onun Güher teyzem olduğunu herkes anlar.

Polise,

— Burada. Ne yapacaksınız? dedim.

— Çağırın. Biraz lazım... dedi.

Güher teyzem o zaman, oturduğu yerden hiç kalkmıyor. Kötürüm değil ama, rahattan, şişmanlıktan, yaşlılıktan yarı yatalak olmuş.

— Gelemez, dedim, ne istiyorsanız, bana söyleyin.

Babam da sesimize geldi. O da polise,

— Gelemez, dedi.

Polis,

— Neden gelemiyormuş... Biz adamı getirmesini biliriz, dedi.

Babam,

— Getirin de görelim, dedi.

— Yani, kanun kuvvetine karşı mı geliyorsunuz?

— Yoo... Şişmandır da ondan, aşağı kata inemez.

Polis şaşırdı.

— Genç insan o kadar şişman olur mu? Nasıl merdivenlerden inemezmiş...

— Genç mi? Ne genci? Yetmişini geçkin...

Polisin gözleri büyüdü. Elindeki kâğıdı okudu.

— Burada yirmidört yaşında yazıyor. Peki, yetmiş yaşına kadar hiç askerlik yapmamış mı?

— Kim.

— Güher.

— Siz ne diyorsunuz? Güher Hanımefendi kadındır.

— Allah Allah... Asker kaçağı diye Askerlik Şubesi arıyor. Öyleyse bu Güher başka Güher olacak.

Annem, doğma büyüme Sarıyerli olduğu için,

— Buralarda başka Güher yoktur, dedi,

Polis, elindeki kâğıtta yazılı adrese bir daha baktı. Tamam, adres burası. Bütün bunlardan sonra polis bize kuş-

kulu kuşkulu,

— Gelsin rica ederim, dedi, nihayet bu vatani vazifedir. Hepimizin başından geçti. Bundan kaçmak olmaz. Devletin kolu heryere yetişir. Nereye kaçsa yakalarlar.

Polis başlamışken daha nasihat edecekti ama, babam,

— Kendisi aşağı inemez, dedi, siz buyrun yukarıya, görün...

Annem,

— Yalnız, dedi, çok affedersiniz, lütfen ayakkabılarınızı çıkaracaksınız. Çok sinirlidir, kıyameti koparır.

Polisin kunduralarını, getirlerini çıkarması epiyi zor oldu. Polis yukarı çıkıp Güher teyzemi dizlerine battaniye örtülmüş, koltukta oturur görünce şaşırdı. Biz, asker kaçaklığını öğrenince Güher teyzemin kızacağını sanmıştık. Kızmadı, güldü, işi şakaya vurdu. Polis, elindeki kâğıda bakarak,

— Adınız? dedi.

— Güher.

— Tamam. Soyadınız?

— Yenoğlu.

— O da tamam. Babanız?

— Tophane Nazırı Halim Paşa...

— Tutuyor. Burda da Halim... Anneniz?

— Vesamet...

Polis,

— Allah Allah, dedi, herşey uyuyor. Bir yaşınız, bir de erkek olmamanız işi bozuyor. Efendim, usulen bize bir nüfus kâğıdı sureti getirirsiniz. Biz de şubeye yazarız.

Polisin dediği gibi «usulen» Güher teyzemin nüfus kâğıdı suretini çıkartıp karakola götürdük. Aradan bi onbeş gün kadar geçti geçmedi, yine o polis, yanında komiserle geldi. Komiser, uzun zamandır Sarıyer'de bulunduğundan Güher teyzemi tanırmış.

— Bir zabıt tutacağım Hanımefendi, dedi.

Güher teyzem,

— Ayol, madem beni tanıyorsunuz, ne zaptı?... dedi. Komiser,

— Usulen... dedi.

Güher teyzemin erkek değil, kadın olduğuna dair bir zabıt tutuldu. Komiserle, polisle birlikte biz de imzaladık.

Aradan bir zaman daha geçti. Kapıya iki inzibat eriyle bir polis geldi. Komiser, polisle haber yollamış:

— Hanımefendi, bir zahmet, Askerlik Şubesi'ne kadar usulen gidecek...

Biz,

— Bu nasıl iş... filan diye söylenecek olduk.

Polis yüzünü yumuşatarak,

— Usulen, Beyim... dedi.

Söylenişten öyle anlıyorduk ki, herhangi bişey «usulen» oldu mu, «Aldırma, boşver, hiçbişey gerekmez, hiçbir sorumluluğu yoktur, ama yine de yapılır,» anlamına geliyordu.

Güher teyzem,

— Eh madem usulenmiş, gidelim bakalım... dedi.

Güher teyzemin Askerlik Şubesi'ne gitmesi bir iş. Koltukta, kucakta merdivenden indirdik, arabaya bindirdik, Askerlik Şubesi'ne gittik. Askerlik Şubesi'nin Başkanı bir Yarbay'dı. Yarbay, Güher teyzeye bişeyler sordu. Güher teyze,

— Benim Bey'im generaldi. Yirmi yıl oldu öleli. Nasıl olur da, benim gibi yetmişdört yaşında bir kadını askere almaya kalkarsınız? Ben Memduh Paşa'nın Hanımı'yım, dedi.

«Memduh Paşa» lafını duyar duymaz, Yarbay,

— Vay Hanımefendi'ciğim... diye yerinden fırladı, Güher teyzemin ellerine yapıştı.

Bu Yarbay, teğmenken, Memduh Paşa'nın emrinde çalışmış. Güher teyzemin gençliğini bilirmiş.

— Aman Hanımefendi, beni tanımadınız mı? Memduh Paşa benim velinimetim...

Askerlik Şubesi Başkanı da tanıdık çıkınca, artık şu asker kaçaklığı belasından Güher teyzem kurtuldu, diye sevindik. Yarbay,

— Üzülmeyin Hanımefendi, dedi, böyle yanlışlıklar sıksık olur. Yalnız sizden bir ricam var, usulen nüfustaki kaydı düzelteceksiniz, o kadar.

Güher teyzem kızdı,

— Canım, bu ne biçim iş? Karakol kadın olduğumu bilir, yine de size yollar. Siz benim kırk yıl önceki halimi bilirsiniz, nüfus memuruna yollarsınız...

— Usulen, Hanımefendi, usulen... dedi.

Dikkat ettim, «usulen» diyenlerin suratı yumuşuyordu. Askerlik Şubesi'nden çıktık. O günden sonra iki üç günde bir, bizim eve inzibatlar, polisler, bekçiler gelmeye başladı.

— Nüfustan kaydınız gelmedi. Yanlışlık düzeltilmezse askere almak mecburiyetinde kalacağız...

Boyuna sıkıştırıyorlar. Bizi bir korkudur aldı. Yetmişdört yaşındaki, fıçı gibi şişman Güher teyzeyi hiç şakası yok askere alacaklar. Önce Maçka'da oturan kızı ile damadı yetişti. Hep birlikte Nüfus Müdürlüğü'ne gittik. Nüfus Müdürü de Güher teyzemin damadının sınıf arkadaşıymış. Hatta iki kez de eve gelip Güher teyzemin elini öpmüş.

— Ben Hanımefendi'yi tanıyorum, dedi.

Hepimiz bir oh çektik... Nüfus Müdürü işi memurlara bırakmadı. Kalktı kendisi uğraştı. Defterleri odasına getirdi. Hepimize çay ısmarladı. Bir kalın kocaman defteri karıştırdı.

— Evet, dedi, bir yanlışlık olmuş. Doğum tarihi 1301 yazılacakken yanlışlıkla 1351 yazılmış. Yani Hanımefendi, yetmişdört yaşındayken, yirmidört oluyor. «Güher»i de erkek adı sanmışlar.

Hepimiz gülüştük. Sonunda yanlışlık anlaşılmıştı. Ordan ayrılırken, Nüfus Müdürü,

— Şimdi siz Hanımefendi, bu yanlışlığı düzeltmek için mahkemeye müracaat edeceksiniz, dedi.

— Aman, ne mahkemesi?...

— Usulen Hanımefendi, usulen bir mahkeme... Mahkeme kararı olmadan biz değiştiremeyiz.

— Canım efendim, yanlışlığı ben mi yaptım? Kim bu yanlışlığı yapmışsa o gitsin mahkemeye...

— Hanımefendi bu mahkeme önemli bişey değil, usulen bir mahkeme...

Eve döndük. Kapımızdan polisler, inzibatlar eksik olmuyor. Neredeyse, Güher teyzeyi alıp askere götürecekler. Biz başa çıkamayınca İzmir'deki oğluna «Anneni askere alıyorlar, çabuk gel» diye telgraf çektik. Oğlan apar topar geldi. Karısını, çocuklarını da birlikte almış. Bu arada da askere almasınlar diye korkudan Güher teyzeyi kaçırıp duruyoruz. Bir yakalarlarsa, askere götürecekler. Güher teyzem, hepimizi topladı.

— İşin şakası yok, dedi, usulen musulen derken beni askere alacaklar. Aman işi sıkı tutun.

İzmir'den gelen Güher teyzemin küçük oğlu, tanınmış bir avukat tuttu. Bazen insanın şansı iyi gider. Teyzemin davasına bakacak olan yargıç da Sarıyerliymiş. Güher teyzemin elinde büyümüş. Çocukken köşkten çıkmazmış.

Mahkeme günü geldi. Güher teyze koltukta, sanık yerine geçti. Avukat,

— Sayın yargıcım. Müvekkilimin temiz nasiyesinden de anlaşılacağı üzere... diye söze başladı.

Asker kaçağı olmadığını, kadın olduğunu, yaşının da yetmişdört olduğunu anlatmaya çalıştı. İki duruşma sonra, mahkeme tanıkların dinlenmesine karar verdi. Hep birden yargıcın evine koştuk. Yargıç, Güher teyzemin ellerine sarıldı. Güher teyze barut olmuştu.

— Ayol, sen beni bilmiyor musun? dedi, daha ne tanığı istiyorsun?

Yargıç,

— Aman teyzeciğim, usulen... dedi, usulen tanık dinlemek gerekir. İki tanık bulun yeter... Usulen...

Oğul, damat, yeğen, kardeş, gelin, biz bütün akrabalar işin içinden çıkamayınca Güher teyzenin Amerika'daki büyük oğluna uçakla mektup yolladık: «Acele gel. Anneni askere alıyorlar.» Bir hafta sürmedi. «Siz deli misniz?» diye cevap geldi. «Deliyi akıllıyı bırak, anneni askere alıyorlar.»

Karısını, çocuklarını almış, Amerika'dan geldi. Olanı biteni öğrenince küplere bindi.

— Beceriksizler! diye de bize bağırdı.

Hep birden tanık aramaya başladık. Güher teyzemin yetmişdört yaşında olduğuna tanıklık edecek adamın en az doksan yaşında olması lazım. Kime gidiyorsak,

— Ben yapamam, diyor. Yetmişdört yıl önce ben değil, babam bile doğmamıştı.

— Canım bu usulen bir tanıklık. Yetmişdört deme de yetmiş de, altmış de, elli de... Ne dersen de... Usulen...

Kimisi,

— Allah var, ben bilmediğim şeye tanıklık edemem, diyor.

Kimisi,

— Anlarlar da başım belaya girer. Yalancı tanıklığın cezası büyük... diyor.

Ara tara, biri ellibeşinde, biri de altmış var yok, iki tanık bulduk. Mahkeme tanıkları dinledi. Bu sefer de yargıç, Güher teyzemin muayeneye sevkine, kadın olduğuna dair rapor almasına karar verdi. Bu karar verilirken mahkeme salonunda Güher teyzemin kızı, iki oğlu, sekiz de torunu vardı.

Yeniden yargıca gittik. Ne desek boş...

— Canım, diyor, Güher teyzenin kadın olduğunu ben de biliyorum. Elinde doğdum büyüdüm. Ama ne yapalım, usulen bikez muayenesi lazım. Usulen bişey bu...

Biz usulen olan işlemleri tamamlaya duralım, biyandan da Güher teyzeyi askere alacağız diye sıkıştırıp duruyorlar.

— Müsaade edin... diyoruz.

— Yahu, ne müsaadesi... Aylar geçti, diyorlar.

Bizde işler kolay yürür mü?

Güher teyze,

— Ben bu yaştan sonra kadınlığımı muayene ettirmem... diye tutturdu.

Bu sefer biz yalvarmaya başladık:

— Aman Güher teyze, bu muayene usulen bir muayene... Sahiden muayene değil ya, usulen...

Hem de muayene, resmi hastanede olacakmış. İnsanın şansı yürüdü mü yürür. Muayeneyi yapacak olan kadın doktoru, Güher teyzenin büyük oğlunun yakın bir arkadaşı çıktı. Hastanenin başhekimi de, Güher teyzenin kocası Memduh Paşa'nın çok iyiliklerini görmüş. Askeri okula veren bile oymuş.

Güher teyzeyi muayeneye götürdük. Mütehassıs doktor, Güher teyzenin elini öptü.

— Bugün olmaz, dedi.

— Neden? diye sorduk.

— Efendim, bugün kurul günü değil. Yalnız benim muayenemle de olmaz, sağlık kurulu görecek.

Güher teyzenin büyük oğlu,

— Yahu, ne kurulu? dedi. Sen benim annemin kadın olduğunu bilmiyor musun kardeşim?

— Bilmez olur muyum kardeşim! Biliyorum. Ama bu usulen bir muayene... Kurul muayenesi dedikse sahiden muayene değil ya... Usulen.

Güher teyzenin erkek olmadığını, kadın olduğunu, yirmidört değil yetmişdört yaşında olduğunu herkes biliyor ama, yine de usulen herkes birbirine işi atıyordu. Yetmişdört yaşında üç çocuk, sekiz torun sahibi Güher teyzenin kadın olduğunu bitürlü ispat edemiyorduk.

Sonunda Güher teyzeyi sağlık kuruluna çıkardık. Hiçbir doktor, Güher teyzenin elini bile tutmadı, nabzına bile bakmadı. Kadın olduğuna dair, yedi kişilik sağlık kurulu

üyelerinin imzalarını taşıyan raporu verdiler. Artık iş bitmiş, bir duruşmalık yargılamaya kalmıştı. Ama Güher teyzeyi de askere götürmek için, bizi durmadan sıkıştırıyorlardı. Mahkeme günü geldi. Bizim gibi yakın akrabalardan başka, uzak akrabalar, tanıdıklar, uzak tanıdıklar, tanıdıkların tanıdıkları, meraklılar, hiç tanımadıklarımız mahkeme salonunu doldurmuştu. Çünkü Güher teyzenin askere alınacağını gazeteler yazmış, bir yıldan beri süren usulen işlemler yüzünden bu olayı duymayan kalmamıştı.

Mahkemede rapor okundu. Tam yargıç kararı okurken Güher teyze birdenbire,

— Ben erkeğim! diye bağırarak fırladı.

Önce bir şaşkınlık oldu. Sonra bir gülüşme... Güher teyze,

— Ben usulen erkeğim, askere gideceğim. Bu tanıklar, raporlar, hepsi yalancı... dedi.

Mahkeme, Güher teyzenin kadın olduğuna karar verdi ama, o gün bugün Güher teyze kendini onbaşı sanıyor. Evde herkese, kendisine Güher dayı dedirtiyor. Kocası Memduh Paşa'nın eski elbiselerini sandıktan çıkardı. Giydi. Kılıcını kuşandı. Sabahtan akşama kadar mangasına talim yaptırıyor.

Yukardan cırlak, kart, çatallı bir ses geldi:

— İstikamet top ağaç... Marş marş! Allah Allah Allah Allah!

BİZİM EVE AMERİKALI MİSAFİR GELECEK

Mr. Frank bizi evine yemeğe çağırınca, altta kalmak olmazdı. Ayrılırken, nezaket olsun diye,

— Siz de bize buyurun. Bir akşam yemeğe bekleriz, dedim.

Karı koca,

— Geliriz, dediler.

Onlar geliriz deyince yüreğim hop etti.

— Biz ne zaman geleceğimizi size sonra bildiririz, dedi Mr. Frank.

İlk işimiz, Amerikalıların bizim eve misafir gelecekleri bütün mahalleye yaymak oldu. Yolda biri görse de,

— Nereye böyle koşa koşa Hasan Bey? diye sorsa,

— Bizim eve misafir gelecek de... Amerikalı misafirler... diyorum.

Mahallemizde duymayan kalmadı. Bakkal Cevat,

— Maşallah Hasan Bey, dedi, Amerikalı misafirleriniz gelecek diye duyduk. Doğru mu?

Umursamaz görünerek,

— Hıı... evet, gelecekler, dedim.

Hele bizim altımızdaki katta oturanlar, bize Amerikalılar gelecek diye kıskançlıklarından çatlıyorlar. Bir akşam merdivenden çıkarken, alt katta oturan Sabri Bey,

— Haber aldık. Allah versin, dedi, Amerikalı misafirleriniz gelecekmiş...

— Gelecekler ya... Gelirler elbet... dedim, yürüdüm.

Çok kötü kalpli insanlar var. Bizim için dedikodu çıkarmışlar. Sözde bizim eve Amerikalı misafir filan gelmeyecekmiş de, biz böyle bir laf çıkarmışız ki, bakkalla kasap krediyi bize arttırsınlarmış... İyi sucusu, manavı, alacak diye bizi sıkıştırmasınlarmış.

BİZİM EVE AMERİKALI MİSAFİR GELECEK

Herşey kulağıma geldi. Eczacı Memduh,

— Yalan, demiş, Amerikalının geleceği yalan... Göbeği, kıçı olmayan, uzun boylu sarışın bir ahbabını eve getirecek, bize de Amerikalı geldi, diye atacak. Yutarlar mı?

Ben size gösteririm. Bu Amerikalılar bir gelsinler, eğer hepinize anahtar deliğinden baktırtmazsam bana da Hasan demesinler.

— Hava rüzgârlı bugün... diyecek olsalar,

— Yaa... Bize de Amerikalılar gelecekti... ne fena... diye söze bir kamış koyuyorum.

Hiçkimse bişey söylemese,

— Acaba yağmur yağacak mı? diye oradakilere soruyorum.

— Yağacak gibi... derlerse,

— Vah vah, bize de Amerikalı misafirler gelecekti. Tuuu, gördün mü... diye elimi dizime vuruyorum.

— Yok canım, yağmur filan yok... derlerse, o zaman da,

— Oh oh, aman yağmasın, bize Amerikalı misafirler gelecek de, diyorum.

Artık beni gören, «Nasılsın, iyi misin?» demeden,

— Amerikalı misafirleriniz geldi mi Hasan Bey? diye soruyor.

Uzakta, taşrada, Ankara'da, İzmir'de ne kadar bildik tanıdık varsa, on, onbeş yıldır arayıp sormadıklarıma mektuplar yazıp, bir sırasına getirdim, bize Amerikalıların misafir geleceğini bildirdim.

Derken haber çıktı: Amerikalılar bu cumartesi geliyorlar. Bizi bir telaştır aldı. Karım ayağa kalktı:

— Ben sana kaç zamandır, bu evden çıkalım, diye söylemez miyim? Bu evde oturulur mu! Bak şimdi Amerikalılar da gelecek, ne yapacağız? Rezil olduk gitti...

Annemin suratı büsbütün asıldı. Evin dirliği düzeni bozuldu.

— Rezil olacağız, diyorlar, rezil... Bizden birine olsa neyse, Amerikalıya karşı rezil olacağız.

Bizim bu yüzden kavgalarımız bütün mahalleye yayıldı. Dedikodu aldı yürüdü:

— Neyine, hangi eşyasına bir de Amerikalı davet etmişler!

Biz herkesin yanında bunun kavgasını ediyoruz. Taa çocukluk arkadaşım bir Ragıp vardır, bir gece ailece bize gelmişlerdi, onların yanında da kavgaya başladık. Karım,

— Ne diye bir de Amerikalıları davet edersin? diye tutturdu.

Ben de yaptığım işi beğenmediğimden,

— Allah Allah, diye bağırdım, yahu durup dururken mi çağırdım? Onlar beni yemeğe çağırdılar, sonra giderken, bir akşam da biz size geliriz, dediler. Ne demeliydim? «Olmaz, bizim evde güzel eşya yok, biz utanırız» mı diyecektim? Hem bu Amerikalılar Allasen, bana mı geliyorlar, eşyalara mı? Yahu, ben en lüks eşya alıp bu eve yığsam, herifler onun daniskasını görmüşlerdir. Evlerinde herbişey var.

Kaynanam,

— Peki ne görmeye geliyorlar? dedi.

— Onlar beni görmeye geliyorlar be... Beni...

— Ayol seni görüp de ne yapsınlar, görülecek bir yerin olsa...

— Siz adamdan işte o kadar anlarsınız, dedim.

Sonra bana hak verir diye bizim Ragıp'a döndüm:

— Yahu, sen söyle Ragıp'çım, bu adamlar eşya görmeye mi geliyorlar, yoksa bizi görmeye mi?

Ragıp,

— Yooo... diye elini havaya kaldırdı. Arkadaş! Onlar buraya Türk evini görmeye geliyorlar, anladın mı? Senin de bizi rezil etmeye hiç hakkın yok. Bu iş şakaya gelmez arkadaş. Amerikalı, Türk evini görecek, nasıl olurmuş diye... Hani senin elektrik süpürgen? Ayıp değil mi?

Şu Ragıp'a bak sen... Vay alçak kerata. Ulan dün evine hem taksitle, hem de elden düşme bir elektrik süpürge-

si aldı diye, bak nasıl da kasılıyor.

Haber birdenbire mahalleye yayıldı:

«Amerikalılar, Türk evini görmek için Hasan Bey'lerin evine geleceklermiş. Bu Hasan hepimizi rezil edecek. Kendi evini Türk evi diye Amerikalılara gösterecek. Gidip bunu polise ihbar etmeli.»

Yahu, başımı zorla belaya soktum. Nerdeyse beni mahkemeye verecekler. Peki, yani bizim ev Türk evi değil mi?

— Seninki de Türk evi ama, yabancılara gösterilir mi? diyorlar.

Bir akşam, bakkal Cevat'ın kızı geldi, kekeleye kekeleye,

— Amca, babam selam söyledi, dedi.

— Aleykümselam...

— Babam, dedi ki, sizin eve Amerikalı misafirler gelecekmiş, dedi.

— Eee?

— Sizin evin salonu salamancası yokmuş, stil mobilyanız da yokmuş, berjer koltuklarınız da yokmuş...

— E peki?

— Babam selam söyledi, dedi ki... Amerikalılara karşı ayıp olur, dedi, ben yeni buzdolabı aldım, hem de sekiz ayaklı, dedi.

— E sonra?

— Amerikalılar bizim eve gelsinler, daha iyi olur, dedi. Mahsus selam söyledi.

Yerimden nasıl fırladığımı bilmiyorum, kız basamaklardan atlaya atlaya zor kaçtı da kurtuldu.

Sabah akşam evde kavga ediyoruz, birbirimize giriyoruz. Yirmiiki yıllık karımla bikez kavga etmemişken nerdeyse mahkemelik olup ayrılacağız.

Sabahleyin de çini karo yapan Recep Usta bir pusula yollamış:

«Kardeşim Hasan Bey,

Haber aldığıma göre Türk evini göstermeklik için evinize bir Amerikan familyasını maaile davet etmiş bulunu-

yormuşsunuz. Kardeşim Hasan Bey, bu iş bir memleket işi ve millet meselesi olduğundan naşi, memleketimizi yabancılara karşı tanıtırken, bu harici bir perestiş işi olduğundan daha bir ihtiyatlı olmaklığınız icap eder kanaatindeyim. Bu münasebetle, Amerikalıların bizim eve gelmeleri daha münasip olduğu fikrinde bulunduğumdan şimdiye kadar her ne kadar masarifiniz varsa, gerek maddi ve gerekse manevi tazminat olaraktan peşinen ödemeye amade olduğumu bildiririm. Acele cevabınızı beklerim.»

Mektubu parça parça yırtıp, getirenin suratına attım. Sokakta Recep Usta'yla karşılaştık.

— Ne o, niye gızdın gardaşım, kötü bişey mi didik? Nehayet bu melmekât işi... Bunda sen ben yok, biz varız gardaşım. Bizim gız bu yıl Emerigan gollecine girdi. Sizde doğru dürüst Emeriganca bi okey diyecek, yes diyecek adam bile yok. Yeniden dişbudah bi gardolap aldım, görmelere seza... Pigap disen va, çamaşır makinesi disen en aliyülâlâsı... Üste para da viriyok... Daha Allah'tan belanı mı istenğ?

Yürüdüm gittim. Kimi, «Bizde buzdolabı var» kimi, «Çamaşır makinesi var, Amerikalılar gelsinler» diye haber yolluyor.

Derken evdekilerin de buna aklı yattı. Karım,

— Bizim evi, nasıl olsa, bilmiyorlar ya... dedi, bizim evmiş gibi Amerikalıları başka bir eve götürürüz.

Bir düşündüm, birden aklıma geldi:

— Yahu, siz bu bizim komşuları bilmez misiniz? Bizim ev diye Amerikalıları başka eve götürürüz. Durmaz, mahsustan bir gevezelik eder, kendi evleri olduğunu söylerler.

Kaynanam akıllı kadın,

— Söyler bunlar, dedi, ben de olsam söylerim. Amerikalılar inansın diye kontratı bile gösterirler.

Cuma oldu. Ertesi akşam Amerikalılar geliyor. Biz de evi badanaya başladık. İşi gücü bıraktık, küçük büyük he-

pimiz evi güzelleştirmeye çalışıyoruz. Badanayı bitirdik, evi elbirliğiyle sildik süpürdük. Amerikalılardan haber geldi:

«İşimiz çıktığından bu cumartesi gelemeyeceğiz. Özür dileriz.»

Ooooh... diye geniş bir soluk aldık. Daha önümüzde bir haftalık zaman vardı. Evimize yeniden çeki düzen verebilirdik.

Taksitle mal alalım diye sağa sola koştum. Taksitle mal satışları durmuş. Yalnız taksitle elbise dikiyorlar, başka hiçbişey yok. Madem taksitle, beş on kat elbise yaptırıp da duvarın orasına burasına mı assak... Bilmem ki ne yapalım? Benim artık Amerikalıları filan düşündüğüm yok. Ben, konu komşunun çenesini kapatmak istiyorum. Dillere düştük... «Bizim itibarımız var,» diyorlar da, bir daha demiyorlar.

Çoluk çocuk evi düzeltmeye, süslemeye koyulduk. Eş dost yardımıyla, taksitle bir halı alabildik. Peşin para bir de avize aldım. Bir haber geldi. Amerikalıların işi çıkmış, bu cumartesi de gelemiyorlarmış, gelecek cumartesi geleceklermiş.

Bir hafta daha geçti. Amerikalıların gelmesi yine gelecek cumartesiye kalınca,

— Hanım, dedim, bunda bir iş var. Bu Amerikalı misafirlerin gelmesi, Amerikan yardımına döndü.

Karım,

— Ne gibi iş? dedi.

— Ne gibisi var mı? Bir düşmanımız gitti Amerikalılara, «Onların evinde oturacak iskemle bile yok, bizim eve gelin,» dedi. Amerikalıları kandırdı. Sen düşman mı ararsın?

Karım biyandan, annem biyandan, kaynanam biyandan başladılar dövünmeye:

— Tuuu... Bak gördün mü! Demek biz evi baştan başa boşuna mı sildik süpürdük? Yeni perdeleri de taktık, ey-

vaaah... Ya gelmezlerse... Badana etmiştik. Ah, yazık oldu.

Kaynanam,

— Düşmanların gözü kör olsun iiişallah... diye ileniyor.

Eh, bir cumartesi daha bekleriz. Bu kez bizim ev takımı, Amerikalıların karşısında giyecek elbisemiz yok, diye tutturdu. Biz sekiz baş insanız evde. Düşünün, herbirine bir elbise ne demek...

Karım,

— Acaba tuvalet mi yaptırsam? diye düşünüyor.

Annem,

— Eğer gelin tuvalet yaptırırsa, ben de tuvalet isterim, diye tutturdu.

Kaynanam,

— Öyleyse ben de kışlık manto isterim, demesin mi!

— Yahu, evin içinde yaz ortası manto giyilir mi?

Nasıl anlatırsın?

— Hazır fırsat çıkmışken bana da manto yapın, diyor kaynanam, bir daha bizim eve ne Amerikalıların geleceği, ne de sizin bana manto yaptıracağınız var...

Uğraştık didindik ama, ev yine tamtakır kuru bakır. Acaba kira ile elbise verdikleri gibi, kira ile eşya vermezler mi? Aradık sorduk, vermezlermiş. Tanıdıklara gittim.

— Aman arkadaşlar, bize Amerikalı misafirler gelecek. Birimizin şerefi hepimizin şerefi demektir. Gözünüzü seveyim, ayağınızı öpeyim. Bana bir geceliğine eşya verin. İnsan insana lazım olur. Elbet bigün sizin de işiniz bana düşer...

Bir tanesi,

— Ben halıyı veririm ama, depozito bırakırsın, dedi. Halıyı getirir, depozitoyu alırsın. Bak, en ufak leke istemem. Bir bozukluk olursa, paranı geri vermem.

Kabul. Depozitoyu verdik, halıyı aldık. Bir arkadaş da eksik olmasın,

— Amerikalılar gelmeden yarım saat önce buzdolabı-

nı veririm, gittiklerinden yarım saat sonra da geri isterim, dedi.

— Başüstüne...

Herbiri bir şartla, kimi çamaşır makinesi, kimi pikap, kimi düdüklü tencere verdi. Aldıklarımızı Amerikalıların görmesi için, en göze görünür yerlere koyduk. Fakat en belalısı, bir dostumuzun verdiği ceviz kaplama karyola oldu. Onu vallahi ben istemedim. Karım istemiş. Karyolayı veren kadın,

— Ben iyilik yapmasını severim, demiş, bizim mahallede kimin çocuğu sünnet olsa gelir benim karyolamı ister. Sevabıma veririm. Siz de alın...

İki kişilik ceviz kaplama karyolayı evin içinde koyacak yer zarzor bulunduktan sonra bizim sofanın adı salon oldu.

Cumartesi gecesiydi. Eğreti aldığımız bütün eşyaları yerleştirdik. Bir buzdolabıyla pikap kalmıştı. Ev nasıl oldu diye, bu işten anlayanlara gösterdim. Hepsi de,

— Maşallah... Olursa bu kadar olsun, tıpkı filmlerdeki Amerikan evlerine benzemiş, dediler.

İçlerinden biri,

— Yalnız buzdolabı eksik, dedi.

— Gelecek, dedim, şurda boş kalmış bir aralık var ya, oraya da buzdolabı yerleştireceğiz. Sahibi, misafirler gelmezden az önce veririm, dedi de...

Biz pikabı merdivenden çıkarırken Amerikalılar da bastırdılar... Tuu... Öyle de ters zamanda ki, hiç sormayın. Evin kapısı dar, pikap içeri girmez. Biz içeri sokalım derken, kapı tıkandı. Amerikalılar kapının ağzında bekler, pikap içeri girmez ki yol verelim. Zorlaya, ite kaka, pikabı içeri soktuk, biyanı da galiba kırıldı.

Amerikalılar içeri yürüdüler. Karım önlerini kesti,

— Burdan müsü, burdan müsü... diye önce yatak odasına soktu. Ağır ağır ordan geçirip eskiden sofa dediğimiz salona götürdü. Tam oturduk, oturmadık dışarıda bir gü-

rültü. Aman, nedir, diye koştuk... Bir de baktık, buzdolabı geliyor. Tüh... Sırası mı? Gecenin bir vakti buzdolabı gelirse Amerikalılara ne denir? Ben,

— Aman durun, vazgeçtim. İstemez. Götürün şunu... Biyana çekin! dedikçe, buzdolabının sahibi,

— Ne demek? Kırk yılda bir, bir arkadaşa yardım etmek fırsatı geçmiş elime... Olmaz... diyor.

Buzdolabını askı ile taşıyan iki hamala,

— Ne duruyorsunuz, sokun içeri!... diye bağırdı.

Buzdolabının sahibinin kızı Amerikalıya bişeyler söyledi. Ben de önceden bir tercüman çağırmıştım. Tercümana,

— Ne diyor? dedim.

Demiş ki, biz birbirimize çok yardım ederiz, demiş. Arkadaşın buzdolabı olmadığından demiş, size karşı mahcup olmasın diye kendi buzdolabımızı getirdik, demiş. Burda gördüğünüz bütün eşyalar hep yardım faslından, demiş. Kan tepeme çıktı. Suratına tükürsem, Amerikalı, «Bunlar ne biçim şey!» diyecek. O sırada benim küçük oğlan koluma yapıştı.

— Ne var oğlum?

— Baba, bunlar Amerikalı değil.

— Nerden bildin?

— Yahu, sen hiç Amerikan filmi görmedin mi baba? Hani bunun tabancası, hani bunun kovboy elbisesi... Kovboy şapkası nerde?

— Git oğlum işine, herif halis Amerikalı.

— Peki, madem Amerikalı, karısınnan bir rakınrol oynasın da görelim...

Tövbe Yarabbi... Derken bizim aile efradı, teker teker sökün etmeye başladı. Bir arkadaş daha önce,

— Sen bütün nüfusu birden ortaya dökme, Amerikalı, bunları nasıl besliyorsun diye şaşar. Amerikalının aklı bizim işlerimize ermez, adam şaşırır, demişti.

Öyle yapmak varmış. Ama dinletebildik mi? Bizim kadın tayfası, gelin davetine gider gibi giyinmişler, kuşan-

mışlar, takıp takıştırmış, sürüp sürüştürmüşler, alına salına geldiler. Amerikalı kadın da basma bir entari giymiş, ayağında çorap bile yok... Benim küçük kız geldi, Amerikalı kadının elini şap diye öpüp bir de başına koymasın mı! Yahu, şunu önceden kaç kez de talim ettirmiştim. Haydi kız küçük diyelim. Ya kaynanam ne yapsa iyi... Amerikalıya elini uzattı. Amerikalı elini sıktı. Ama bizimki elini çekmez. Öylecene bekler. Amerikalı şaşırdı. Sonra kaynanam elini zorlan herife öptürüp de, bir de kendi elini adamın alnına götürmesin mi! Rezil olduk ki hiç sormayın.

— Haydi buyrun yemeğe, dedik.

Gösteriş olsun diye ben buzdolabına asıldım. Buzdolabı açılmaz. Yahu biz bu aletlerin nasıl kullanılacağını bilir miyiz? Bikez buzdolabının kordonunu elektrik prizine takmamışız. Bre priz... Priz taa cehennemin dibinde. Ordan bir akıllı «Pikaba tak» dedi. Pikaba saldırdım, çalamam. Radyoya giderim, düğmesini döndüremem. Buzdolabına giderim, kapağını açamam... Zorlarken buzdolabının kulpu elimde kaldı. Amerikalı gülmekten yerlere seriliyor. İyice kızdım. Karıma,

— Yahu, ne bakıp duruyorsunuz! diye bağırdım. Amerikalılara karşı mahcup olduk. Makine aksamından hiçbişey çalıştıramadık. Hiç olmazsa şu çamaşır makinesini çalıştırıp fora edin. Çalıştıralım da adam görsün be...

Çamaşır makinesinin kolunu da hamallar getirirken kırmışlar. Derken annem ,

— Eyvaaah!... diye feryat bastı.

Küçük çocuk halının üstüne şeyini yapmış. Annem,

— Emanet mal böyledir işte... Gördün mü? Şimdi ne yapacağız diye barbar bağırıyor.

Karım çocuğa yapışmış,

— Hani çiş, hani çiş? Getirin maşayı bana. Bibini yakayım mı şimdi senin?... diye bağırıyor.

Çocuk, bibisini yakacaklar diye feryat eder. Ben ha babam, şu modern makineleri çalıştıracağım diye ordan

oraya koşarım.

Derken sokaktan bir gürültüdür koptu. Yahu bu ne? Mahallenin delikanlıları toplanmışlar, Amerikalılara gösteriş olsun diye, bizim pencereye doğru hep bir ağızdan, «Çıktık açık alınla» marşını söylüyorlar. O marş bitiyor, arkadan, «Dağ başını duman almış» marşı...

Yemekler yendi. Amerikalı karı koca,

— Biz gidiyoruz, dediler.

Canlarını sokağa zor attılar. Onlar kapıdan çıkar çıkmaz, bir alkıştır koptu. Yedi mahalle oraya toplanmış, Amerikalıları alkışlıyorlar.

Biz de böylece bu işten kurtulduk. Yooo... hemencecik kurtulamadık. Misafirler için eve ondan bundan eğreti aldığımız eşyaların içinde kırılmayan, bozulmayan, kirlenmeyen kalmadı. Şimdi üç yıldan beri, onların borcunu ödemeye çalışıyorum.

BUNLAR BİZİM DERDİMİZ

Bir küçük bakkal dükkânı gördük. Bakkal, bir köylü kadının şişesine gaz dolduruyordu. Bizi görünce önce kadın, sonra bakkal güldü.

Köy bakkalı,

— Heee... dedi, Reşit Ağa yolunuzu bekliyor. Asmalı Kahve şorda... Depeyi aşın, sağda görünür... dedi.

Gülmeleri alaylı, küçümseyiciydi.

— Kim bu Reşit Ağa? dedim.

Seğirtin, seğirtin, dedi. Sizi bekliyor. Gidincek görürsünüz.

Hafif yokuşu aşınca Asmalı Kahve'yi gördük. Bir çocuk bize doğru koştu,

— Reşit Emmi yolunuzu gözlüyor... dedi, kaçtı.

Büsbütün meraklanmıştık. Yokuşu indik. Kahve tıklım tıklımdı. İçeri girip,

— Merhaba ağalar... dedik.

Bakıp bakıp gülüyorlar. Hepsinin yüzünde o alaylı gülüş...

— Reşit Ağa kim?

— Şorda...

Peykeye bağdaş kurmuş, çember sakallı, sevimli bir köylü. Bizi görünce bir doğruldu:

— Hoş geldiniz...

— Hoş bulduk. Reşit Ağa siz misiniz?

— Hee, benim.

— Bizi bekliyormuşsunuz, öyle mi? Yolda kimi gördükse, Reşit Ağa sizi bekliyor, dedi.

— Hele oturun, buyrun... Bekliyoruz a, beklediğimiz siz değelsiniz. Sizi böyle şeher kılığıyla görünce bekledik-lerimiz sanmışlar. Ne içersiniz?

Birer ayran istedik. Sonra yolda cipimizin bozulduğunu, onun için buraya yaya geldiğimizi, yolda her önümüze çıkanın «Sizi Reşit Ağa bekliyor,» deyince şaştığımızı anlattık. Reşit Ağa kahveyi dolduran köylülere,

— Beklediğimiz bunlar değel... dedi. Bıldır onları görmediniz mi?

Bikaç kişi,

— Gördük, biliyoruz, bunlar değel... dediler.

— Merak ettik Reşit Ağa, kimi bekliyordunuz? diye sordum.

— Gelecekler, dedi, şincik nerdeyse gelirler.

Reşit Ağa önümüze bir çevre koydu. Çevreyi yavaş yavaş açtı. Çevrenin içinden dört tane boş cıgara paketi çıktı. İkisi Yenice, biri Gelincik, biri de Boğaziçi paketiydi. Paketleri bize verdi.

— Biz, dedi, bu paketlerin sahaplarını bekliyoruz. Emanet olduğundan muhafaza ettik.

Reşit Ağa boş cıgara paketlerini bize verdi. Benim elime Gelincik paketi gelmişti. Pakete baktım, üzerinde karışık çizgiler... Nonfigüratif resimler, sayılar...

— Bunlar nedir Reşit Ağa? dedim.

— Bunlar bizim derdimiz... dedi.

— Ne derdi?

— Vallaha derdimiz. Şincik âdet oldu. İşler seçime bindi bineli, eksik olmasın, büyüklerimiz kasaba kasaba, köy köy dolaşıp köylünün derdini dinliyor. Bıldır parti ilerigelenleri buraya da geldiler. Derdi olan dinletmeye kahveye gelsin dediler. Millet yığıldı. Onlar dört kişiydiler. Şorda tomofilden indiler. Buyrun, dedik. Selam, aleykümselam... İçlerinden biri: «Ağalar, dedi, şimdiye kadar sizin heçbi derdinizi dinleyen yoktu. Demokrasi dimek, halkın dediğini dinlemek dimektir. Bundan sebep ayağınıza kadar geldik işte. Her kimin ne derdi varsa desin.» Sen bizde dert mi ararsın... Başladık ağnatmaya... Biz ağnattıkça onlar vire yazıyor. «Efendi, ısıtma...» dedi, «İlkin şu ısıtmanın

bir önünü alın.» Yazdılar: «Isıtmanın kökü kazınacak!» Öğretmen söze karıştı: «Aman, beş sınıfı bi başıma okutuyorum. Aman öğretmen gönderin.» Dördü birden ha babam yazıyor. Biyandan fosur da fosur cıgara içiyorlar. Ne desek, olur, diyorlar. Şuna da olmaz, dedikleri yok. Bizim öğretmenin kulağına eğildim, «Aman öğretmen, benim bunlara inanım yok» dedim. «Bu ne biçim iş?... Herbi dediğimizi, olur deyi yazıyorlar. Dur şunları bi sınayalım...» dedim. Ben hemen, «Allah razı olsun» dedim, «herşeyi yazdınız, tekmillediniz. Bir de kasabaya tiren istiyoruz. Tiren de geldi mi, daha bi isteğimiz yok.»

Cıgara paketinin ardına onu da yazdılar. Akşam oldu. Paketleri ikisi yere attı, ikisi atmadı. Atılan iki paketi kaptım, soktum cebime... Gitmeye davrandılar. Kahveden çıkarken biri daha paketi attı. Hemen yerden onu da kaptım. Tomofile bindiler. Tomofil uçtu. El sallıyoruz. Tomofilin penceresinden bi el uzandı. Bi boş paket havada uçtu. Seğirttim, onu da kaptım... İşte o dört paket bunlar. Ağnadın mı? Bu cıgara paketleri bizim derdimiz. Şincik haber salmışlar ki, bu yıl da dert dinlemeye geliyorlarmış. Bekliyoruz. Aha geldiler, aha gelecekler.

Öbür paketleri aldım. Yenice paketlerinin birinin üstünde «Şükran, Şükran» diye altı tane «Şükran» bir de «Şük» yazılı idi. Yanyana üç yıldız, bir de kayık resmi çizilmişti. Bir sürü de irili ufaklı üçgen, dörtgen...

Boğaziçi cıgarasının paketini aldım. Onun üstünde şu yazılar, notlar vardı:

«Kayınbiraderin arkadaşı için rica edilecek... Vâfi Bey'in iyi biyere nakli... İtalya'ya gidecek heyete damadın alınması... Olmazsa istifa haberi yayılacak. Üçyüzbin işi (iki tane yazı ile, dört tane sayı ile yazılmış) Dansöz, dansöz (beş kez yazılmış)... Sekiz tane kalp resmi...»

Öbür gelincik paketinde büyük bir göz resmi, bir zar resmi çizilmiş, «Olur, peki, olur, olur, olur, peki» diye el yazısıyla, kitap harfleriyle beş on tane yazılmıştı.

— Geliyorlar...

— Geliyorlar...

Sesler duyuldu. Kahvedekiler kaynaştı. Otomobilden üç kişi indi. Bir tanesi,

— Merhaba ağalar... dedi.

Öbürü,

— Selamünaleyküm vatandaşlar!... dedi.

Üçüncüsü,

— Merhaba arkadaşlar... dedi.

Köylüler az önce bize güldükleri gibi şimdi onlara gülüyorlardı. Hepsinin dişleri görülüyordu.

Reşit Ağa'nın yanına, ikisi iskemleye, biri peykeye oturdu. Sağ ellerini göğüslerine götürüp köylü selamıyla küçük büyük herkese ayrı ayrı «Merhaba, merhaba...» dediler. Şişmanı,

— Geçen yıldanberi nasılsınız ağalar? dedi.

Reşit Ağa, hepsinin yerine,

— Sağ olun, iyiyik... Siz nasılsınız? dedi.

— Biz de iyiyiz? Daha iyiyiz. Sizi de daha iyi gördük. Hepinizin yüzü gülüyor. Allah güldürsün...

Üç kişinin en yaşlısı,

— Ağalar, dedi, demokrasi demek, halkın dediğini dinlemek demektir.

Gelincik paketini çıkardı. Kahveci, misafirin cıgarasını yakmak için maşayla ateşi koşturdu.

— Biz, sizden aldığımız ilhamla çalışıyoruz. Ayağınıza geldik. Hiç sıkılmayın, çekinmeyin. Bizim görevimiz sizleri dinlemek. Ne derdiniz, ne zorunuz varsa, söyleyin!

Önce bir sessizlik, sonra bir fısıltı oldu. Ayakta duran köylülerden biri,

— İlkin şu ısıtma, dedi. Millet ısıtmadan kırılıyo... Bataklığı kurutmayıncak, ilaç serpmeylen baş edilmiyor.

Üçü de cıgara paketlerine yazıyorlar. Reşit Ağa, yanındakinin yazısına eğildi,

— Bey, haddim değel a, yanlış yazdın... dedi.

Boğaziçi paketine not alan, her ne yazmışsa karaladı, acele yeniden bişeyler yazdı.

Gelincik paketine yazan,

— Neden? dedi, bataklığın kurutulması...

— Heç... Bana yanlış geldi...

Bunu söyledikten sonra Reşit Ağa çevreyi dizinin üstüne koydu, yavaşça açtı. Gelincik paketini çıkarıp, üstündeki karışık çizgileri gösterdi,

— Geçen yıl, ısıtma deyince böyle çizmiştiniz de...

Kahvede bir gülüşme oldu. Onlar da güldüler. Köylünün biri,

— Öğretmen istiyoruz, dedi, beş sınıflı okula bi öğretmen yetmiyor.

Yenice paketine not alan,

— Yetmez, dedi.

Reşit Ağa,

— Yanlış yazdın Bey, dedi. (Çevreden geçen yılın Yenice paketini çıkardı.) Geçen yıl öğretmen deyince sen Şükran, Şükran, Şükran deyi yazmışsın...

Önce biri, sonra ötekiler cıgara paketlerini ceplerine koydular. Reşit Ağa,

— Hepsi burda var, dedi, bak bu çizikler su işi için, bu altı kalp resmi de işsizlik içindi...

Cıgara paketlerini onlara uzattı,

— Bu da bu yıl sizinle gelmeyen Bey'inki... dedi.

Şişman olanı sinirli sinirli diklendi:

— Nedir bunlar?

— Heç... N'olacak, dert... Dert olmasına dert ya, sizin dert mi yoğusam bizim dert mi, bilemem.

Ayağa kalktılar. Gidiyorlardı. Reşit Ağa,

— Şükran işini unutma, dedi, üçyüzbin de var... Bi de neye alametse yıldızlarnan kayık resmi...

Üç kişi önde, köylüler arkada otomobile doğru gidiyorlardı. Biz de Reşit Ağa'nın yanındaydık. Önde giden üç kişiden biri öksürdü.

— Cıgarayı bırakmalı... dedi.

Öbürü,

— Bana da sert geliyor, dedi.

Üçüncüsü,

— Bırakmalı, dedi, dokunuyor.

Otomobil yollandı. Köylüler ellerini kasıklarına koyup keyifli keyifli güldüler.

ÇOCUKLARI AĞLATMAYIN

Yerli filmciler, «Bizim seyirciler sinemada hüngür hüngür ağlamazlarsa verdikleri bilet parasını helal etmez,» derler.

Bana da kalırsa doğrudur. Biz, gülmesini de iyi biliriz, ağlamasını da. Bunun ikisi ortası pek yoktur aramızda. Yoldan gelip geçenlere baksanıza, ya ağlamaklı suratlar, ya ateşte mısır patlar gibi kahkahalar.

Hele ağlamaya ne dersiniz. Ağlamak için gönüllüyüz. Ağlatmayan film, ağlatmayan roman on para etmez.

Benim o yatılı okuldan neden kaçtığımı bugüne dek hiçkimse bilmiyor. Her çocuk o okula girmek için can atarken, ben oradan kaçtım. Bedava yatılı okul. Bütün giyeceğimiz, her eksiğimiz okuldan verilirdi. Hiç böyle okuldan kaçılır mı? Tembel de değildim, sınıfımın sayılı çalışkanıydım.

Neden sonra kaçtığımı öğrenince, evden beni sıkıştırmaya başladılar:

— Neden kaçtın?

Bitürlü neden kaçtığımı söyleyemedim. Aradan tastamam otuziki yıl geçti. Şimdi artık gözyaşı yüzünden okuldan kaçtığımı söyleyebilirim...

On yaşındayken okula giriş sınavını, şansım varmış, arkadan da kurayı kazandım, o okula girdim. İlk iki yıl iyi gitti. Beşinci sınıfa geçince işler karıştı.

O zaman «musahabat-ı ahlakiye» denilen bir ders vardı, bitakım ahlak öğütleri, terbiye... Üst sınıf çocuklarından duyduk; bu derse Şükrü Bey adında bir öğretmen gelirmiş, dünyanın en iyi adamıymış. O kadar iyi adammış ki, öyle etkili, öyle içli konuşurmuş ki, her derste çocukları iki gözü iki çeşme ağlatırmış. Bir üstümüzdeki sınıfın öğ-

rencileri,

— O bir ders anlatsın, karşısında insan değil, mezartaşı olsa hüngür hüngür ağlatır, diyorlardı.

Şükrü Bey'i çok merak ediyordum. Çünkü bizi o zaman bütün öğretmenlerimiz boyuna ağlatır dururlardı. Onlar bizi ağlattıkça, biz de onlara dört elle sarılır, büsbütün candan bağlanırdık. «Siyer-i enbiya» öğretmenimiz sarıklı, sakallı hoca, Hazret-i Hüseyin efendimizin Kerbela'da şehadetini anlatsın da, sen gel ağlama, dayanabilirsen dayan bakalım. Yalnız «evlad-ı Ali'nin şehadeti» değil, ya «Muaviye vakası»... Gözyaşlarımız seller gibi akarken «Siyer-i enbiya» hocamız sınıftan çıkar, öbür derse «Ulum-u diniye» hocamız girerdi. Bu ulum-u diniye hocamız günah işleyenlere yapılacak cehennem azabını anlatırken, sınıfımızdaki onbirer, onikişer yaşındaki altmış çocuk, boğulur gibi ağlardık. Benim çoğu zaman mendilim de olmaz, gözyaşlarım sümüğüme karışırdı. Burnumu çeke çeke ağlardım. Arkadan sınıfa Türkçe öğretmenimiz girerdi. O da bizi ağlatmakta öbürlerinden hiç geri kalmazdı. Vatan şairi Namık Kemal'in Magosa zindanında çektiklerini anlatırken, altmış küçük hançereden yükselen hıçkırıklar bir ah, vah halinde dershanenin penceresinden göklere yükselirdi. Musiki dersinde, «Şol cennetin ırmakları akar Allah deyu deyu...» diye ilahiler okurken gözyaşlarımız cennet ırmakları gibi sel olur akardı.

Bizim ağlamadığımız ders, bizi ağlatmayan hoca yoktu. O zamanlar «terbiye-i bedeniye» dediğimiz jimnastik dersinde bile ağlardık. Nasıl mı? Jimnastik öğretmeninin bize anlatacak bişeyi olmadığından, o da bizi döve döve ağlatırdı.

Bir öğretmenin değerini bizi ağlatmasıyla ölçerdik.. Başka okuldan çocuklar,

— Bizim öğretmen bir ders anlatsın, dinlerken gözlerinden yaşlar akar... dese, biz onlardan baskın çıkmak için,

— O da bişey mi, derdik, asıl bizim bir öğretmenimiz

var, sen onu gör. Bir ders anlatsın, taşı toprağı ağlatır.

Gözlerimizden dökülen yaşlar, içtiğimiz sudan çoktu. İşte ben onun için «musahabat-ı ahlakiye» öğretmeni Şükrü Bey'i merak ediyordum. Bütün öğretmenler bize bu kadar gözyaşı döktürürken, Şükrü Bey ayrıca bir ün kazandığına göre, kimbilir bizi nasıl, nasıl ağlatacaktı! Hepimiz, önceden çok iyi reklam edilen Şükrü Bey'in dersinde ağlamaya iyice hazırlanmıştık. Şükrü Bey o gün dördüncü derste gelecekti. İlk ders tarihti. Tarih öğretmenimiz, atalarımızın kahramanlıklarını öyle bir anlattı ki, artık ağlamamak elde mi? İkinci ders Türkçe... O da Recaizade üstat Ekrem'in genç yaşta ölen oğlu Nejad için yazdığı mersiye ile bizi ağlattı. Arkadan üçüncü derste gelen coğrafyacı, eskiden üç kıtaya yayılan imparatorluğumuzun küçüle küçüle ne hale geldiğini anlatırken ağlamaktan artık gözümüzde yaş kalmadı sanıyorduk.

Dördüncü derse Şükrü Bey geldi. Kısa boy, büyük bir baş. Üstünde resmi elbise. Pantolonu siyah, beyaz çubuklu. Ceket, siyah yünlü. Kolalı beyaz gömlek. Siyah kıravat. Kunduralar rugan. Ceketin üst cebinden beyaz mendilin üçgeni çıkmış. Başı pırıl pırıl parlıyor, yalnız sayılacak kadar az sayıda bikaç uzun saç teli, özenle taranmış, sol şakaktan sağa doğru kafanın cavlaklığını örtüyor. Karıncayı ezmekten ürken adımlarla içeri girdi, kürsüye oturdu.

Önceden bize söylenilenlerle Şükrü Bey'in bizi ağlatacağına öylesine inanmıştık ki, eğer hiç konuşmadan, kürsüde böylecene otursa, biz yine ağlardık sanırım.

Allah'ım, Şükrü Bey bir konuşmaya başlamasın mı! Öbür çocukları bilmiyorum ama benim gözpınarlarıma bir yaş yürüdü... Daha önceki üç derste gözpınarlarım kurudu sanmıştım. Bir ağlıyorum ki, kendimi tutmak elde değil.

Şükrü Bey dersten çıkarken ben ağlamaktan yarı baygındım.

Şükrü Bey'i Ziya Gökalp'e benzetirdim, o tipte bir adam. Duyduğumuza göre zenginmiş. Başka bir yüksek okulun

da müdürüymüş. Kendisi de eskiden bu okulda okuyup yetiştiği için bizim küçük sınıflara para almadan, zevk için öğretmenliğe gelirmiş. Ağlatma zevki bu. Hiçbir zevke benzemez.

Şükrü Bey derse gelsin de biz ağlamayalım, hiç görülmüş değildir. Bu okulda geçen çocukluğunu anlatır, bizi ağlatır. «Yurt» der ağlatır. «Millet» der, ağlatır. «Annelerinizi sevin» der, ağlatır.

Beni o okuldan kaçırtan neden, Torbalı depreminde döktüğümüz gözyaşları olmuştur. Torbalı'da evler yıkılmış, ölenler olmuştu.

Şükrü Bey o gün derse canlanmış bir matem heykeli gibi girmişti. O güne kadar yalnız biz ağlardık. O gün Şükrü Bey de bizimle birlikte ağlıyordu. Şükrü Bey, deprem felaketine uğrayanlara bizim de para yardımı yapmamızı teklif etti. Paranın lafı mı olur, canımızı bile verirdik. Hepimizden teker teker ne kadar para vereceğimizi soruyor, bir kâğıda yazıyordu. Biz, yardım için söz vereceğimiz paraları hafta iznine çıkınca evimizden alıp getirecektik. Biz... Biz kimleriz? Onbir, oniki yaşlarında çocuklar. Hepimiz de yetim, öksüz çocukları... İçimizde haftadan haftaya anasından yirmibeş kuruş alabilen lord geçiniyor.

Şükrü Bey, depremde ezilen, ölen, açıkta kalanları öyle bir acıklı anlatıyor ki, çocuklar gözyaşları içinde hıçkırıklar arasında,

— Bir lira!

— İki lira! diye bağırıyorlar.

Ben oldum olası yufka yürekliyimdir. Acımaktan, ağlamaktan yana hiçkimse benimle yarış edemez.

Şükrü Bey,

— Siz bu sıcak yuvada otururken, şimdi Torbalı'daki kardeşleriniz... dedikçe hıçkırıktan boğuluyorum. Ben artık kendimi kaybetmişim.

— İkibuçuk lira!... diye bağırmışım.

Yaş, onbir. Otuziki yıl öncesinin ikibuçuk lirası, şimdi-

nin elli lirası. Ama benim gözüm görür mü?

Şükrü Bey boyuna anlatıyor. Deprem felaketine uğrayanları öyle canlı, acıklı, acılı tablolarla seriyor ki, seller gibi gözyaşlarım arasında, hıçkıra hıçkıra,

— Üç lira! diye bağırıyorum.

Ben artık hesabı, kitabı iyice unutmuşum.

— Dört lira!...

Şükrü Bey,

— Vatandaşlarımız... diye inlerken, ben,

— Beş lira!... diye feryadı basıyorum.

— Dindaşlarımız...

— Altı lira hocam!...

O sınıfın halini bir görmelisiniz. Ağlayan ağlayana, hıçkıran hıçkırana.

— Yedi lira...

— Yurttaşlarımız... Sizin kardeşleriniz...

— Sekiz lira...

Paydos zili çaldığı zaman ben de,

— On lira!... diye bağırıyordum.

Eğer zilin çalması az daha uzasaydı, Şükrü Bey'in heyecanlı sözleri karşısında, bağışı belki yüz liraya bile çıkarırdım.

Dersten çıktığım zaman ağlamaktan kızaran gözlerim ağrıyordu. Gözkapaklarım yumruk gibi şişmişti. Hâlâ içimi çeke çeke hıçkırıyordum.

O hafta izinli çıkıp eve geldim. Annem haftalık harçlığımdan yirmibeş kuruş avucuma koyunca aklım başıma geldi.

— Anne, deprem felaketine uğrayanlara yardım edeceğim, bana on lira ver! desem, oğlum çıldırmış diye asıl o zaman annem hüngür hüngür ağlayacaktı. O günden sonra bir daha okula gitmedim. Hiçkimse, bedava, yatılı okuldan neden kaçtığımı hâlâ bilmez.

Bilmem şimdi de her kelimesi gözyaşartıcı gaz bombası gibi etkileyici eski öğretmenler, bizim gibi de içi gözyaşı deposuna benzeyen öğrenciler hâlâ var mı?

BİR DEMET MAYDANOZ

Mahkemeden gelen yazı şöyleydi:

«Özeti: Bir sene evvelki rayice nazaran maydanoz fiyatının tespiti hakkında.»

«Taksim'de Perperiz Sok. 34 numaralı mağazada otomobil levazımatı ve yedek parça ithalat ve ticaretiyle iştigal eden ve Osmanbey'de Adalet Caddesi, 302 numaralı Hürriyet Apartımanı ikinci katında mukim Ali İlgitay 1.6.1955 tarihinde, Feriköy'de kurulan pazartesi pazarında seyyar zerzevatçı Durmuş Üskün'ün bir demet maydanozu, hizmetçisi Fatma'ya yedibuçuk kuruşa sattığını iddia ederek, fahiş fiyatla mal satan mezkûr seyyar zerzevatçının Milli Korunma Kanunu'na mugayir hareketinden dolayı tecziyesi için Feriköy Karakolu'na şikâyette bulunmuş olduğu, karakolda tanzim edilen zabıttan anlaşılmakla, maznun Durmuş Üskün'ün sattığı maydanozun satış faturasını göstermediği gibi, satın aldığı yeri de beyan edememiş bulunması sebebiyle, Milli Korunma Kanunu'na muhalif işbu hareketinin (...)nun (...)ci maddesini ihlalden, hakkında tanzim olunan evrakla (...)lığına sevkolunarak (...) merkumun hakkında açılan ilk tahkikat neticesinde (...)e sevkine ve icra kılınan muhakemesinde iddia makamı maznun Durmuş Üskün'ün mahsus hükümlere tevfikan tecziyesini talep etmiş olup, ancak maznun vekilinin müdafaa sadedinde, müvekkilinin hiçbir güna Milli Korunma Kanunu'na muhalif bir harekette bulunmadığı gibi maydanozun satış esnasında Belediye'nin rayiç maydanoz fiyatı malum bulunmadığından dolayı, evvela 1955 senesi Mayıs ayındaki maydanoz fiyatının tespiti lazım gelmekte iken, vesaik ve delailin ademi kifayeti karşısında mesnetsiz bulunduğu, binaenaleyh hadisenin vukuu tarihinde mayda-

noz fiyatının resmi vesaike istinaden tespitini taleple, maznun vekilinin işbu talebine uyularak (...)dığından (...) olup (...) ancak (...) olmakla, (...) bulunduğundan (...) binaenaleyh (...) işbu (...) edilerek (...) olmasıyla (...) ilişik (...) mezkûr tarihteki İstanbul Belediyesi hudutları dahilinde gerek toptancı ve kabzımallarda ve gerek perakendeci esnafındaki maydanoz fiyatının tespitiyle neticenin bir raporla tarafımıza bildirilmesini rica ederim.»

Kayıt kaleminden gelen bu yazı, Müdür'ün masasının üstündeydi. Müdür'ün önünde daha bunun gibi eski yılların satış fiyatları sorulan biçok mallara ait evrak vardı. Müdür, bu kâğıtları, ilgili meslek komitelerine göre ayırıyor, kâğıdın altına «... tarihteki istenilen rayiç fiyatın tespitiyle bildirilmesi» diye yazıyordu. İlk yazıyı kunduracı, ikinci yazıyı dokumacı mesleğini temsil eden komiteye gönderdi. Sıra maydanoza gelince, kalemin sap yerini dişlerinin arasına aldı, kalemi çiğnedi, yumruğunu çenesine dayadı, başını kaşıdı. Bir karara varamayınca Ticaret Odası' nın en eski memuruna,

— Maydanoz işiyle hangi meslek komitesi uğraşır, Salim Bey? diye sordu.

Gazetedeki bulmacayı çözmeye çalışan Salim Bey,

— Ne? dedi, maydanoz mu?

— Maydanoz.

— Yaş mı?

— Amma yaptın... Maydanoz yahu... Maydanozun kurusu olur mu?

— Yani maydanozun tohumu filan mı?

— Değil, maydanozun kendisi.

Saçsız başını bir süre kaşıyarak «Maydanozun kendisi, maydanozun kendisi...» diye söylendikten sonra,

— Onu bahçıvanlara sormalı, dedi.

Manikürlerini törpüleyen kadın memur,

— Zannetmem, dedi, çünkü neden derseniz, geçen sene de bir mahkeme dereotunun fiyatını sormuştu da, siz-

den önceki müdür Esnaf Birliği'ne göndermişti yazıyı.

Başka bir memur,

— Yanlış göndermiş, dedi, esnaf dedin mi kahveci, berber, garson filan... Maydanozu ne bilsin?...

— Şimdiye kadar maydanoz fiyatının Ticaret Odası'na sorulduğunu hiç duymamıştım.

— Bana kalırsa, maydanoz işi bizi değil, Belediye'yi ilgilendirir.

— Manavlara sormalı.

— Manavlar bize girmez. Onların meslek teşekkülü yok.

— Müdür Bey, sakın yanlış okumayın.

— Yok canım, kaç yerde maydanoz diye yazmışlar.

— Maydanoz mu? Bu bizim bildiğimiz basbayağı maydanoz mu?

— Terbiyeli köfteye, salataya filan konulan basbayağı maydanoz.

— Şurdan çıkıp pazardan soruvermeli.

— Oh maşallah... Ne kolay... Senin sormanla olur mu yahu? Onun fiyatını mütehassıs tespit edecek.

Müdür kızdı,

— Siz ne konuşuyorsunuz yahu, dedi, maydanozun şimdiki fiyatını sormuyorlar ki, iki sene önceki fiyatını...

— Haa... O başka... O zaman şey yaparız.

Müdür, mahkemeden gelen yazıyı sümenin altına koydu, öteki yazılara geçti.

Bir ay sonra mahkemeden bir üsteleme yazısı geldi:

«... tarihli ... sayılı yazımızla riyasetinize malumat istihsali zımnında bir demet maydanozun 3.6.1955 tarihindeki perakende ve toptan satış fiyatlarının kaç kuruş olduğu hakkındaki evraka henüz bir cevap alınmamış olup...»

Müdür,

— Yahu bu maydanozu ne yapacağız? diye bağırdı.

Memurlardan biri,

— Ticaret Borsası'na havale etmeli. O zamanki fiyat-

ları arayıp bulsunlar, dedi.

— Mahkeme oraya gönderemez miydi?

— Siz altına «aidiyeti cihetiyle» diye yazdınız mı, istediğiniz yere gönderebilirsiniz.

Müdür ilerde ne yapacağını düşünmek üzere bu yazıyı masanın gözüne koydu, öbür yazılara geçti.

Aradan bir zaman daha geçtikten sonra mahkemeden bir yazı daha geldi: «... Milli Korunma Kanunu'na muhalefetten sanık olup 1.6.1955 tarihinde bir demet maydanozu...»

Müdür,

— Yine bu maydanoz! diye bağırdı.

— Ne maydanozu Müdür Bey?

— Bayağı maydanoz işte...

Müdür, bu yazıyı soldaki çekmeceye attı.

1958 yılının ikinci ayında Müdür başka bir yere atandı. Onun yerine gelen Müdür devraldığı masaya oturduğu gün, önce sümeni kaldırdı. Altından mahkemenin maydanoz fiyatını sorduğu yazı çıktı. Yeni Müdür masanın gözünü çekti, maydanoz fiyatını soran iki yazı da oradan çıktı. Soldaki gözlerde maydanoz, sağdakilerde maydanoz, çekmecelerde maydanoz, dolaplarda maydanoz, dosyaların arasında maydanoz...

Yeni Müdür,

— Nedir bu maydanoz? diye bağırdı.

Bir memur,

— Haa, dedi, maydanoz mu?

— Nereye elimi atsam maydanoz çıkıyor. Burası Maydanoz İşleri Müdürlüğü mü?

Oradaki memurlar gülüştüler. Müdür, bir kadın memura,

— İclâl Hanım, bütün maydanoz evrakını tarih sırasına göre dosyalara koyun, dedi.

İclâl Hanım maydanoz evrakını toplamaya başladı. Sağdan soldan memurların sesleri duyuluyordu:

— İclâl Hanım, bir iki maydanoz yazısı da bende ola-

caktı. Bulursam veririm.

— Aaaa... İclâl Hanım, bir maydanoz yazısı da bakın burdan çıktı.

— Dur bakayım, geçenlerde biyerde de benim gözüme ilişmişti.

İclâl Hanım günlerce uğraştı. Tarih sırasına göre ayırdığı herbiri altışar aylık üç maydanoz dosyası yaptı. Üç gün sonra da Yönetim Kurulu toplantısı vardı. Bu toplantıda tüccarlarımız hükümetin aldığı son ticari karara karşı hoşnutsuzluklarını bildirecekler, bu kararnamelerin memleketi nasıl sarsacağını açıklayan gerekçeyi hazırlayacaklardı.

Yönetim Kurulu üyeleri otomobil parkında arabalarından indiler. Birer ikişer toplantı salonuna geliyorlardı. Kurulda konuşacak olan Müdür'ün kolunda üç şişkin dosya vardı, maydanoz dosyaları... Kendisinden önceki Müdür'ün nasıl hiçbir işe elini sürmediğini belgeleriyle ispat edecekti.

Otomobil lastiği ve yedek parça ithalcisi Ali İlgitay, son alınan kararların memlekette karaborsanın artmasına yarayacağını şiddetli bir dille uzun uzun anlattı. Bayramlarda kullanılan çatapat, havai fişek, tabanca mantarı gibi eğlence araçları yapan bir üye de, arkadaşını destekledi. O zaman Müdür, karaborsanın önlenmesi için çok şiddetli tedbirler alınması gerektiğini anlattı. Maydanoz dosyalarını ortaya koyarak,

— Efendim, dedi, fahiş fiyatla maydanoz satan, Milli Korunma Kanunu'nu ihlal eden bir karaborsacı yakalanıyor. Mahkeme, bizden maydanozun o zamanki rayiç üzerinde alış ve satış fiyatını soruyor. Fakat her nedense, bu evraka bir sene cevap verilmiyor. Benden önceki Müdür arkadaşım için bişey söylediğim sanılmasın. Kendilerinin ne kadar çalışkan, gayyur oldukları cümlece malumdur. Fakat her nasılsa bu evrak...

Yedek parça ithalatçısı Ali İlgitay yerinden fırlayarak,

— Karaborsayla mücadelede hükümeti desteklemek vazifemizdir. Arkadaşlar! Domatesin kilosu iki lira, maydanoz bilmem kaç kuruş... diye bağırmaya başladı.

O gün alınan kararların en önemlisi, iki yıl önceki maydanoz fiyatının Bahçıvanlar Birliği'ne Kabzımallar Cemiyeti'ne, Manavlar Derneği'ne, bu üç yere birden sorulup öğrenildikten sonra mahkemeye süratle cevap verilmesi oldu.

Bahçıvanlar Birliği Başkanı'yla iki üyesi, iki yıl önce bir demet maydanozun kaça satıldığını hatırlayamadılar. Üyenin biri,

— Şimdi bir demet maydanoz kaça? dedi.

Öbürü,

— Kırk kuruş, dedi.

— Öyleyse, geçen yıl olsun olsun da otuz kuruş olsun... Önceki yıl da yirmi kuruştu herhalde...

— Doğru, daha aşağı olamaz ya...

Üç yerden de cevap geldi. Bir demet maydanoz fiyatının iki yıl önceki perakende satiş fiyatı, birine göre yirmi, öbürüne göre yirmibeş, üçüncüsüne göre de onbeş kuruştu.

Ticaret Odası'nın ilgili memuru, bu üç sayının ortalamasını buldu. İki yıl önce bir demet maydanoz yirmi kuruştu. Mahkemeye cevap yazıldı. Bu cevaba göre, fahiş fiyatla maydanoz sattı diye mahkemeye verilen seyyar satıcı Durmuş Üskün, maydanozun demetini rayiç fiyattan onikibuçuk kuruş ucuza vermişti. Sonunda Durmuş Üskün beraat etti.

Bu beraatten sonra belli başlı üç olay oldu:

Karaborsacılık suçundan beraat eden satıcının avukatı, beşyüz lira avukatlık ücreti aldı.

Durmuş Üskün, kendisini kurtaran avukatı, mahkemesi olan arkadaşlarına salık verdi.

İlgili bir kişi, gazetecilere beyanatında memlekette ucuzluk olduğunu söyledi.

ÜNİFORMA

Çoktanberi tirenle geziye çıkmadığım için, tirenlerimizin son durumunu bilmiyordum. Danışmaya öğrenmek istediklerimi telefonla sordum. İç ezici bir kadın sesi, gideceğim yere 8,30'da, 10,10'da, bir de 12,20'de tiren olduğunu söyledi. Benim işime 10,10 tireni geliyordu. Her zaman, herşeyin olduğu gibi, tirenin de en kötüsünü seçmişim. Tiren kalktıktan sonra öğrendim; bu tiren posta tireniymiş. Posta tireni demek, her iki istasyon arasında en azından yirmi dakika gecikme yapan tiren demektir. İçinde restoran olmadığı gibi, bir oturaklık ilişecek yer bulmak da pek zordur. Değil oturacak yer, çok sıkışırsanız helada bile yer bulamazsınız. Haydarpaşa'dan kalkan tirende hela kuyruğuna girseniz, ancak Ankara'da sıra gelir.

Bütün bunları ben, bindiğim tiren kalktıktan sonra öğrenmiştim. Sıkışıp kaldığım koridora hiç olmazsa gözümün birini pencere camına ayarlayıp, dünya hakkında bilgi edinebilsem yine razıydım. İtile kakıla hela kapısının arkasına sıkıştım. Bir zaman sonra burnum duyarlığını yitirdiğinden, amonyak ve çürük kükürt kokusuyla, limon çiçeği kokusu arasında hiçbir fark kalmamıştı. Sırtıma dolu bir heybe yüklediler. Ama bu heybeyi ben taşıyorum, sayılmazdım. Çünkü sırtımdaki heybeyle birlikte, döşemeye uzanmış bir ihtiyarın kucağında oturuyordum. Sırtımdaki heybenin üstünde bir çocuk, çocuğun üstünde de, babasının yarı vücudu vardı. Şu numarayı, buradaki yol arkadaşlarıyla bir sirkte yapsak, dünyanın parasını kazanırdık. Ne var ki, birbirimizin üzerine çıktığımız halde, yuvarlanmak tehlikesi yoktu. Çünkü yuvarlanacak kadar bile boş yer kalmamıştı.

Bir sarsıntı oldu. Bu sarsıntı, tirenin kalkmasına işa-

retmiş. O sarsıntıyla, iyice birbirimize geçtik, kenetlendik. Eşyalarla, birbirine yapışık insanlar arasında en küçük bir hava payı kalmadı. İki istasyon biz böyle gidersek, bizi birbirimizden ayırmanın, sökmenin olanağı yoktu. İyice birbirimize yapıştık. Hatta bizi tirenden bile koparamazlardı.

Bir tahta bavulun köşesine gelen burnumun içeri girmiş bir üçgen biçimi aldığını anlıyorum. Burundan anlayan kadınların pek beğendiği burnuma yazık olmuştu.

Tiren sarsılınca herkes birbirine,

— Uğurlar olsun...

— Hayırlı yolculuklar...

— Eyvallah efendim. Size de iyi yolculuklar... demeye başladı.

Ben de altımdaki ihtiyara,

— İyi yolculuklar baba... dedim.

Adamın sesi çıkmayınca, yaşadığından kuşkuya düştüm, bir daha,

— İyi yolculuklar baba, dedim.

Altımdan boğuk bir ses geldi:

— Selametle oğul...

Dört beş istasyon böylece gittikten sonra, üst kattan,

— Bileeet!... diye bir ses geldi.

Herkesle birlikte, alt kattaki ihtiyar da biletini aramaya davrandı. Biletçi, biletlere bakıyor,

— Senin biletin üçüncü... Burası birincinin koridoru. Çek arabanı üçüncüye! diye bağırıyordu.

Bileti ikinci olan yolculardan biri,

— Yahu burası helanın dibi... diye biletçiye karşı koyacak oldu. Biletçi, ne de olsa yarıbuçuk resmi memur, üstünde de resmi elbise olduğundan hemen adamın ağzının payını verdi:

— Hela dibi ama, birinci mevki helasının dibi. Siz ikinciye!...

Benden başka bileti birinci olan yokmuş. Helanın dibi, koridor boşalmıştı. Artık, üçüncü koridorun nasıl dolup

sıkıştığını düşünecek kadar bile insanlık duygum kalmamıştı. Biletçi bana dert yandı:

— Çok açıkgöz millet, Bay'ım. Üçüncü, ikinci bilet alıyorlar, sonra da gelip birincinin koridoruna yan geliyorlar.

Ben de biletçiyi doğruladım.

— Doğru, çok açıkgöz millet... Kompartımanları ayırmakla olmaz, en iyisi tireni ayıracaksın. Birinci mevki tiren ayrı olarak, ikinci ayrı, üçüncü ayrı.

Biletçi gitti. Ben de ezilen, köşeleşen yerlerimi düzeltim. Koridor yine kalabalıktı ama, hiç olmazsa gezinebiliyor, pencereden dışarı bakabiliyordum. Belki bir boş yer bulabilirim umuduyla, kompartımanların pencerelerinden içeriye bakıyordum. Bütün kompartıman doluydu. Yalnız bir kompartımanda bir adam tekbaşına oturuyordu. Ama bildiğimiz adamlardan değil, bir şaşılası adam. Üstünde, bir üniforma var. Pantolonunun yan dikişi zırhlı, ceketi kordonlu, apoletleri yaldızlı, yakası sırmalı... Paşa desem paşa değil, yaver desem yaver değil, emniyet amiri desem değil. İtfaiye desem değil. Temizlik işçisi, çavuşu desem değil. Belediye başmemuru, istasyon hareket şefi, iskele memuru, sadrazam, yeniçeri değil. Ama bunların hepsinden birer parça var elbisesinde. Bildiğim üniformaların hiçbirine benzemiyor adamın üniforması. Kendi kendime, acaba bir devletin büyükelçisi mi, diyorum. Hani büyükelçiler, gittikleri memleketin devlet başkanlarına «itimatnâme»lerini verirlerken, böyle cafcaflı üniformalar giyerler ya... Ama bu üniforma tirende giyilmez ki...

En sonunda, Doğulu komşularımızdan birinin kralıdır, diye düşündüm. Ama kralın posta tireninde işi ne? Hem kral olsa, yanında «maiyeti erkânı» olmaz mı?

Koridor penceresinden dışarıya bakan bir yolcuya,

— Affedersiniz, şu kompartımanda bi başına oturan üniformalı adam kim? dedim.

— Bilmiyorum ama, rütbesi çok yüksek biri olacak, dedi. Belki ecnebi mareşali filandır... Göğsünde madalyaları

olduğuna bakılırsa...

Bizi dinleyen bir yolcu,

— Yabancı bir general olacak... dedi.

— Generalin yaveri olmaz mı?

— Yaveri başka kompartımandadır.

Başkaları da bu üniformalı adamın kim olduğunu bilmiyor. Geçen biletçiye sordum. O da bilmiyormuş.

İyice meraklanmıştım. Kapıyı açıp, boş koltuklardan birine otursam, ne olur? Üniformalı adam, beni yiyecek değil a...

Bir yolcu,

— Ayıp olur, dedi.

Ayıp mayıp, kompartımanın kapısını açtım, girdim içeri.

«Bana ne?» gibilerden omzunu kaldırdı. Belki Türkçe bilmiyor. Oturdum. Yarım saat kadar hiç konuşmadan öylece gittik. İngilizce sordum:

— Ekselansları yalnız mı seyahat ediyorlar?

Üniformalı adam bana baktı.

— İngilizce no... dedi.

İngilizce bilmiyordu demek, hem de Türk'tü... Bir zaman daha böyle gittik. Bu kez o bana Türkçe sordu:

— Nereye gidiyorsunuz Beyefendi?

— Eskişehir'e... Zatı devletleri nereye teşrif ediyorlar?

— Estağfurullah... Konya'ya gidiyorum.

— Affedersiniz, üniformanıza bakılırsa bir resmi sıfatınız var ama, anlayamadım.

— Hiçbir resmi sıfatım yok.

— Peki, bu üniforma?

Adam güldü,

— O benim yol elbisem, dedi. Tiren yolculuğunda hep bu elbiseyi giyerim. Siz tirenin halini görmediniz mi? Yer bulmanın imkânı yok. Eskiden bu tirenlerde canım çıkardı. Şimdi kolayını buldum. Ben, bikaç yıl öncesi, «...» otelinin kapıcısıydım. Bu üstümde gördüğünüz elbise, işte o otelin

kapıcı elbisesidir. Otelden bir ay izin almıştım. Sılaya gidecektim. Ama tirene geç kaldığım için, kapıcı üniformamı değiştirecek vakit bulamamıştım. Elbisemi tirende değiştiririm, diye hemen koştum. Haydarpaşa Garı'nın merdivenlerini çıkarken, beni gören iki yana savuluyor, yol açıyordu. Tiren memurları selam durmaya başladılar. Elimden bavulu alıp taşıdılar. Beni birinci mevkie yerleştirdiler. Allah Allah... birine mi benzetiyorlar? «Siz zahmet etmeyin» dedikçe «Aman efendimiz, estağfurullah... Vazifemiz» diyorlar. Kompartımanın penceresinden bir baktım, ahali yığılmış... Tiren kalkarken bir alkıştır koptu. Ben de onlara elimi salladım, gülümsedim. Tiren kalktı. Koridorlarda herkes birbirinin üstüne yığılmış, eziliyor. Ben koca kompartımanda bibaşıma gidiyorum. Elbisemi değiştirmekten caydım. Arasıra yanlışlıkla kapımı açan yolcular, beni öyle kapıcı üniformasıyla görünce «Affedersiniz...» deyip dönüyorlar. Konya'ya kadar rahatça geldim. Sonra gel zaman, git zaman oteldeki işimden ayrıldım. Şimdi hep Konya'dayım. Ama otel kapıcısı elbisemi saklıyorum. Ne zaman tiren yolculuğu yapacak olsam, bu üniformayı sandıktan çıkarır, giyerim. Yalnız şişmanladım da pantolonun beli dar geliyor. Müsaade ederseniz iki düğme çözeyim.

Şaşkınlık içinde dinlediğim adama,

— Estağfurullah... dedim.

Adam pantolonunu gevşetti.

— Ya bu madalyalar? dedim.

Adam gülerek,

— Onlar madalya değil, çalıştığım otellerin madenden arması... dedi.

— Demek, böyle rahat rahat...

— Şimdiye kadar, pek çok tiren yolculuğu yaptım, bu üniforma üstümdeyken, sizden başka hiçkimse yanıma gelmeye cesaret edemedi.

O sırada kapı açıldı. İçeri giren bilet kontrolörüydü. Kontrolör, üniformalı adamı karşısında görünce rap diye

topuklarını birbirine çarpıp, elini şapkasına götürdü, selam verdi.

— Bir emirleriniz var mı efendim?

Üniformalı adam,

— Yok evladım, teşekkür ederim, dedi.

Kontrolör gidince,

— Tirenlerde rahat gitmek istiyorsanız, bir kapıcı üniforması da siz yaptırın, dedi.

MEYDAN SAATLERİ

İnsanın başına belaların üstüste geldiği doğrudur. İşsizdim, parasızdım, âşıktım, hastaydım, aleyhime de iki dava açılmıştı. Bir bela piyangosu çekilse, bütün büyük ikramiyenin bunlardan daha büyük olacağını sanmıyorum.

Dünya yüzünde hastalıkların en ağırı, en beteri, insanın başına hangi hastalık gelmişse odur. Benim emeroitlerim vardı. Bu emeroiti de kanserden, veremden daha ağır bir hastalık sanıyordum.

Hakkımda açılan davaya gelince, dava konusu sizi ilgilendirmez, yalnız savcının yirmiiki yıla mahkûm olmamı istediğini söylersem nasıl bir adli belaya çarpılmış olduğumu anlarsınız.

İşsizlik belasına gelince, onu da anlatayım. Biyerde yüz lira haftalıkla çalışıyordum. Patron,

— İşler kötü gidiyor, haftalığını elli liraya indiriyorum, demişti.

İkinci hafta,

— İşler daha kötü, haftalığını yirmibeş liraya indirdim, dedi.

Aradan bir ay geçmişti,

— Haftalığını on liraya indirmek zorundayım, dedi.

Bakalım, patron haftalığımı kaç liraya kadar indirebilecek, diye merakla bekliyordum. En sonunda patron,

— Sana hiç haftalık veremeyeceğim, dedi.

— Zararı yok patron, ben bedava da çalışırım, dedim.

O zaman patron,

— Bedava çalışacak kadar enayi bir adamdan bana hayır gelmez, diye beni kovdu.

Benim yerime de yüzelli lira haftalıkla başka birini aldı. Bana verdiği bonserviste «bedava çalışmaya da razıdır»

diye yazdığından hiçbiyerde iş bulamadım.

Başımdaki parasızlık belasını size şu kadarla anlatayım, yeter: İki gündür ağzıma lokma atmamıştım.

Ama aşk belası, bunların hepsinden baskındı. Sevgilim onsekizinde bir kızdı. İstanbul'da, diyebilirim ki, benden başka ne kadar erkek varsa hepsiyle kırıştırıyordu. Yalnız bana yüz vermiyordu. Yazdığım mektupların hiçbirine cevap vermemişti.

Ben ne emeroitimi, ne savcının yirmiiki yıl hapsimi istemesini, ne işsizliğimi, ne de açlıktan bağırsaklarımın guruldamasını düşünüyordum. Gönül belası hepsinden baskın çıkmıştı.

Bu kızın yüzünden kendimi öldürmeye karar verdim. Yolunu kesecek, son bikez daha aşkımı ilan edecektim. Yine her zamanki gibi,

— Ben senin bildiğin kızlardan değilim, derse, o zaman ben de ona, onun bildiği erkeklerden olmadığımı anlatacaktım. Yani, onu kırk yerinden bıçaklayıp öldürmeyecektim, ama sonra kendi canıma kıyacaktım.

Kızın yolunu bekledim. Onu uzaktan görünce yanına sokulup,

— Meleğim... diye başladım.

Kız, beni çok söyletmedi,

— Yarın Beyazıt tramvay durağında buluşalım, dedi.

Heyecandan kalbim duracaktı.

— Ah, ah... ah... diye inledim. Sonra iki elimi kalbimin üstüne bastırıp,

— Oh, oh... oh... Kalbim bu kadar heyecana dayanamıyor, yarın kaçta buluşalım? diye sordum.

Sevgilim,

— Tam onda. Beyazıt tramvay durağında, dedi, çekip gitti.

Arkasından,

— Saat onda, saat onda... diye bir zaman mırıldandım. Tam o sırada birisi,

— Ne inleyip duruyorsun? dedi.

Bunu soran eski bir arkadaşımdı.

— Ah kardeşim, emeroitlerimden çok muztaribim, dedim.

Kartını uzattı,

— Yarın bana gel, sana bir ilaç vereyim. Hiçbişeyin kalmaz, dedi.

— Kaçta geleyim? diye sordum, onda gelemem. Çok önemli bir işim var.

— Onbirde gel... dedi.

Kız bana uğurlu gelmişti. Ondan aşkıma cevap alır almaz, emeroitime de ilaç buluvermiştim. Bunlar hep aşkın zaferiydi.

— Ey aşk, ey aşk!... diye söylene söylene giderken, bir zamanlar birlikte çalıştığımız biriyle karşılaştım.

— İş buldun mu? dedi.

— Yok, dedim.

— Yarın bana gel, sana ikiyüz lira haftalıkla bir iş vereyim, dedi.

Sevincimden çıldıracaktım.

— Onda gelemem, onbirde de gelemem, dedim.

— Onikide gel. Öğle yemeğini de birlikte yeriz, dedi.

Dünya yüzünde yalnız belalar üstüste gelmez, mutluluklar da böyle üstüste gelir işte... Kız bana uğur getirmişti. İçimden şu alanın ortasına çıkıp,

— Ey aşk, sen nelere kaadirsin! diye bağırmak geliyordu.

Bir tanıdık,

— Merhaba, dedi.

— Merhaba... dedim.

— Paran yok galiba... dedi,

— Nerden bildin?

— Kendi kendine konuştuğundan belli...

— Yok.

— Yarın bana gel, sana beşyüz lira borç vereyim. Pa-

ran olduğu zaman ödersin.

— Onda gelemem, onbirde gelemem, onikide de gelemem.

— İkide gel...

Bütün bunlar yarım saatin içinde oluyordu. Keyfimden nerdeyse şıkır şıkır oynayacaktım.

— Ooo... diye birisi boynuma sarıldı.

Kaç yıldır görüşmediğim bir çocukluk arkadaşımdı. O da bişey söylemeden,

— Sen mutlaka bir avukatsın, dedim.

— Nerden bildin?

— Çünkü bugün işlerim yolunda gidiyor. Herşeyim tamam oldu, yalnız bir avukata ihtiyacım vardı. O da sen olmalısın.

— Evet, avukatım. Bir davan mı vardı?

— Evet...

— Sen beni hatırlamadın ama, ben seni unutmadım. Zamanında senin bana büyük iyiliğin dokunmuştu. Yarın yazıhaneme gel, davanı alayım. Para mara katiyen istemez.

— Onda işim var, onbirde sözüm var, onikide birisiyle buluşacağım. İkide de biyere gideceğim.

— Üçte gel...

Başımdaki bütün belaları, dertleri unuttum. O sevinçle sabahı nasıl ettiğimi bilmiyorum. Gün ışır ışımaz yataktan kalktım. Otobüse, tramvaya binecek yol param olmadığı için, Beyazıt tramvay durağına kadar yayan gidecektim. Evim, daha doğrusu kaldığım ev Levent'teydi. Benim kafadan hesabıma göre, sevgilimle buluşma zamanımıza daha iki, üç saat olacaktı. Zamanı daha iyi anlayabilmek için, Levent otobüs durağındaki saate baktım. Yanlış mı görüyorum diye bir daha baktım. Gözlerimi ovuşturup bir daha, bir daha baktım. Aman Allahım... Saat ona çeyrek var. Otobüse, otomobile binsem, kuş olup uçsam onbeş dakikada yetişemem. Bir koşu tutturdum. Hem koşuyordum, hem düşünüyordum. Sen kızın ardında iki yıl koş, tam gön-

lü olsun, randevuya geç kal... Arkamdan kurşun atsalar yetişmez, öyle koşuyordum. Demek ben sabahleyin uyuya kalmışım. Yahu, erken de çıktım evden. Önümden giden otomobilleri teker teker ekiyordum. Kronometre tutsalardı, bir koşu rekoru kırdığımı anlarlardı. Tabanları yağlamışım ki, Azrail ardımdan yetişemez. Bu hızla Mecidiyeköyü'ne kadar geldim. Oradaki meydan saatine baktım... Aaaaa... saat oniki... Bu ne iş? Aklım başımdan gidecek, yahu, Levent'ten buraya kaplumbağa olsa bir saatte gelir. Ben ha babam koştum koştum da, iki saat bir çeyrekte mi buraya geldim? Kendimi yere attım, başımı kaldırım taşlarına vuruyorum. Hırsımdan asfaltı dişliyorum. İnsaniyet ve merhamet sahibi yurttaşlar başıma toplandılar.

— Ne var, ne oluyor? diye sordular.

İki gözüm iki çeşme,

— Daha ne olacaktı, dedim, baksanıza oniki olmuş. Benim, saat onda bir işim vardı.

Bir adam,

— Ne onikisi? dedi, meydan saati durmuş, dün gecenin onikisini gösteriyor o.

— Aman saat kaç?

— Olsun olsun da sekiz olsun...

Saatine bakan biri,

— Evet, sekizi beş geçiyor... dedi.

Keyfimden, yorgunluktan oraya çöküverdim. Nasıl olsa ona kadar sevgilime yetişirdim. Koşmaktan sucuk gibi terlemişim. Üzerinize afiyet, emeroitim de azmış. Hele açlıktan bitmiştim. Yarı baygın, bir zaman yattım. Aşkın verdiği kuvvetle az sonra yola koyuldum. Ama adım atacak halim yoktu. Sürüklenir gibi Şişli'ye kadar geldim. Şişli'deki meydan saatine bakmakla ok olup fırlamam bir oldu. Şişli'deki meydan saati ona yirmi vardı. Yel oldum, yel... Emeroitimi de, açlığımı da, yorgunluğumu da unuttum. Öyle koşuyordum ki, çarptığım devriliyor, devirdiğim yere uzanıyordu. Önüme kalabalık çıksa insanların tepe-

lerine basıp öbür yana atlıyordum. Bir motosikletli adamın üstünden birdirbir oynar gibi atlayıp geçtim. Artık bu engelli koşuydu. Ve ben mutlaka o sırada bir rekor kırıyordum, ama bundan kimsenin haberi yoktu.

O hızla Harbiye'yi buldum. Benim şöyle bir hesabıma göre üç, dört dakika ancak geçmiş olmalıydı. Harbiye'deki meydan saatine baktım, yedi buçuk... Yoksa ben şaşkınlıkla koşuyorum diye geri geri mi gidiyorum? Dünya tersine mi dönüyor? Saat durmuş mu diye baktım. Hayır, işliyor. Yelkovan tıkır tıkır atıyor. Sarhoş gibi saat direğine tutundum, sonra oracığa çöküverdim. Bitmiştim. Gözüm kararıyor, midem bulanıyordu.

Kendimi kaybetmişim. Ayıldığım zaman ilk işim saate bakmak oldu, sekizi üç geçiyor. Demek yarım saat baygın kalmışım. Kendimi bir çuval kemik gibi zorla ayağa kaldırdım. Sevgilimle buluşmak için iki saat zamanım vardı. Ağır ağır yürümeye başladım. Başım dönüyor, emeroitlerim sızlıyor, bağırsaklarım gurulduyordu. Ama az sonra bunların hiçbiri kalmayacaktı. Saat onda sevgilimle buluşacaktım. Onbirde emeroitlerime ilaç alacaktım. Onikide arkadaşım yemek ısmarlayacak, hem de bana iş bulacaktı. İkide de birisi para verecekti. Üçte bedava avukat tutacaktım. Bütün belalardan kurtuluyordum.

Taksim'e gelmiştim. Bir de meydan saatine bakayım, on değil mi? Kılı kılına on. Gözlerimi kapamamla uçmam bir oldu. Hem uçuyordum, hem de içimden «Ah, sevgilim bikaç dakika geç gelse...» diyordum. Kadınlar randevularına hep geç gelirler. On dakika geç gelse yeter. Kadınlar, erkeği bekletmekten zevk alırlar. Ah... bir geç gelse...

Ayaklarım yerde değil, insanların omuzlarında, başlarındaydı. Tam önümde bir otomobil durup da yolu tıkayınca, arabanın bir kapısından girip öbür kapısından çıktım. Herkes şaştı. Kim dinler... Arkamdan söyleniyorlar:

— Koşucu galiba... Sokak koşusu var.

— Koşucu olsa don gömlek olur.

— Öyleyse işportacı, Belediye memurundan kaçıyordur.

Gözümde biçimler, renkler bir yanıp bir sönüyor. İki kez düştüm. Vakit kaybetmemek için, takla atıp, iki metre ileri fırladım. Kendimi en sonunda Karaköy Meydanı'na attım. Hemen meydan saatine baktım. Saat, altı buçuk... Tamaaam... İşte saatin doğrusu bu... Ben biliyorum. Gün ışır ışımaz sokağa çıktım. Olsun olsun da ancak yedi olsun. Daha önümde üçbuçuk saatlik zamanım olduğu için sevindim. Çünkü karşısına bu kılıkla çıkarsam kız benden korkardı. Biraz kendimi toparlayabilecek zamanım vardı.

Deniz havası alıp da kendime geleyim diye, Köprü'nün Kadıköy iskelesine geldim. Dubanın üstüne uzandım. Biraz daha koşsaymışım, bütün vücudum terden su olacak, eriyip gidecekmişim. İşte öyle terlemişim. Belki üç, belki beş kilo kaybetmişim. Kafamdan o günkü şansımı geçirirken, başımı kaldırdım. Bir de iskele saatini görmeyeyim mi? Ona on var.

Daha beni tutmayın! Allah'ını seven beni tutmasın! Tepkili uçak benim yanımda kaç para eder... Köprü üstünde bütün gidiş geliş durdu. Arkamdan düdükler ötüyor, ama kim dinler kardeşim? Polisler fırfır düdükler öttürüp, koşuyorlar. Polisler değil tabancalarının kurşunu arkamdan yetişmez. Bir solukta Eminönü Meydanı'na geldim ki, meydan saati ikibuçuk... Hırsımdan oraya yıkıldım. Sara nöbeti geçirir gibi tirtir titriyorum. Kızı kaçırdım, haydi neyse... Emeroit ilacını da kaçırdım. Hadi onlar neyse, para verecek arkadaşı da kaçırdım. Şimdi bitek umut, avukata kalıyordu. Hiç olmazsa onu kaçırmayayım diye, ölü gibi yürümeye başladım. Artık Sirkeci'ye nasıl geldiğimi bilmiyorum. İstasyonun saatine baktım, dokuzu gösteriyor. İçime serin sular serpildi. Bütün yorgunluğumu unuttum. Şu aşkın etkisine bakın siz... Vurdum ordan yokuşa... Fosur fosur soluyorum.

Bir tanıdıkla karşılaştık.

— Nedir bu halin? dedi.

Sevgilime gidemediğim için ağlamaklı olmuştum.

— Sorma başıma gelenleri... dedim ama, yine de sormuş gibi hepsini anlattım.

Beni dinledikten sonra,

— Peki ama kardeşim, senin üzüntün boşuna... dedi.

— Neden?

Saatine baktı,

— Kızla buluşmana yarım saat var da ondan... Saat dokuzbuçuk. Daha yarım saatin var.

Bir derin oooh çektim. Ağır ezgi, fıstıki makam yürümeye başladım. Buluşma yerine kadar hiç olmazsa kendime çeki düzen verecektim. Beyazıt'a yaklaştıkça, açlığım, yorgunluğum, emeroit sızılarım geçti de, heyecandan kalbim küt küt atmaya başladı.

Beyazıt tramvay durağına geldim. Duraktaki saat daha sekizi yirmi geçiyor. Üniversite kapısının sağındaki saat, ona onsekiz var, solundaki saat dokuzbuçuk.

Durağa gidip beklemeye başladım. Sevgilime bana şans getirdiğini, hem iş, hem para, hem de emeroitime ilaç bulduğumu, artık evlenebileceğimizi söyleyecektim. Randevuda kız bekleyen her delikanlı gibi bir saat kadar ıslık çaldım, bir saat kadar da zincir salladım, bir iki saat de hem ıslık çalıp, hem zincir sallayarak dalga geçtim. Neden sonra aklım başıma geldi. Meydan saatine baktım, dokuza yirmi var. Dalga geçerken demek insana çok vakit geçmiş gibi geliyor. Yeniden zincir sallamaya, ıslık öttürmeye, dalga geçmeye başladım. Meydan saatine baktım, yedi... Bu saat geri geri mi işliyor, yoksa akşamın yedisi mi oldu? Üniversite kapısındaki iki saate baktım, biri üçbuçuk, biri dokuz... Çık çıkabilirsen işin içinden... Birisine yaklaştım,

— Affedersiniz saatiniz kaç? dedim.

Adamın da en tersine çatmışız.

— Kör müsün, dedi, şurda bir bankanın meydan saati var, şurda kocaman durak saati var, şurda iki kapı saati

var...

Zincir sallamaya, ıslık öttürmeye, kendi kendime konuşmaya başladım. Hava kararıyor. Saat da ona çeyrek var. Herhalde güneş tutuluyor. Durağın arkasındaki parkın duvarına oturdum. Ondan sonrasını pek bilemiyorum. Gerine gerine uyandım. Fırlamamla saate koşmam bir oldu. Bir de saate baktım ki oniki...

Sevgilimi kaçırmıştım. Hiç olmazsa yemeği kaçırmayayım diye, onikide beni çağıran arkadaşıma gittim. Yazıhanesinin bulunduğu hanın kapısı duvar.

— Neye han kapalı? dedim.

— Pazar günleri han kapalıdır, dediler.

Benim cumartesi günü sevgilimle randevum olduğuna göre, demek gece parkta uyumuşum. Eminönü'ne geldim. Ordaki meydan saatine baktım, sekize çeyrek var... Bu hangi sekize çeyrek? Sabahın değil, akşamın değil...

İNCE NARİNCE

Asaf Hâlet Çelebi, 6-7 Eylül olaylarının ertesi günü başından geçenleri anlatmış, ben de bunu bir hikâye olarak yazmıştım. Bu hikâyeyi, rahmetli Çelebi'nin anısına adıyorum.

Evde bir cep defteri buldum, masamın altında... Evdekilere sordum, hiçbirinin değilmiş. Lacivert kaplı, şık, güzel, yaldızlı bir defterdi. Kimin olduğunu anlamak için açtım defteri. Daha ilk sayfasında şaşırdım. Büyük bir kişinin, ama çok büyük birinin adı, ev adresi, telefon numarası yazılıydı. İkinci sayfayı çevirdim, orada da altalta büyük kişinin adı, adresi, telefon numaraları vardı. Sayfaları çevirdikçe şaşkınlığım artıyordu. Ne kadar tanınmış siyasetçiler, idareciler, ilerigelenler varsa, defter bunların adresleriyle dolu. İçlerinde en küçük olanı, genel müdür... Bişeye daha dikkat ettim, defterde adı, adresi olan politikacılar, hep iktidarda olanlardı.

Benim yerimde kim olsa şaşırır. İçinde büyüklerin, ilerigelenlerin adresleri dolu defter, bana hemen patlayacak bir bomba gibi geliyordu. Bu defteri bir düşmanım evime gizlice bırakmış olmalıydı. İçi, büyük adamların adresleriyle dolu defterlerle bana ne gibi bir düşmanlık yapabileceklerini kestiremiyordum ama, bu defterin hiç de iyi niyetle yazı masamın altına bırakıldığını sanmıyordum. İçimi, anlatılmaz bir korku sarmıştı. Belki şimdi kapı çalınacak, içeri sivil polisler dalacak, bana,

— Çıkar defteri! diyecekler.

Ben titreyerek,

— Ne defteri? diye soracağım.

Odamı arayacaklar. Elleriyle koymuş gibi, defteri masamın altında bulacaklar.

Böyle olacağını iyice biliyordum. Bu defteri benim evime bırakan alçak her kim ise, gidip polise de haber vermiştir. Büyük bir tuzağa düştüğüm besbelli işte...

Polisler defteri bulunca,

— Söyle!... diyecekler. İrili ufaklı ne kadar büyüğümüz varsa, bu deftere neden adreslerini yazdın? Sicillerini mi tutuyorsun? Şantaj mı yapacaksın? Yoksa suikast mı?

Aman Yarabbi!... Ben ne derim? Ne desem inandırabilirim?

Bu defteri hemen yakmalıyım, küllerini de rüzgâra savurmalıyım.

Bana bu komployu kuran alçak kim? Akşam eve üç arkadaşım gelmişti. Onlar yapmaz böyle şey... Biri doçent, biri üniversite kitaplıklarından birinde memur, biri de edebiyat öğretmeni...

Defteri yakmak için banyonun ocağına sokarken kapı çalındı. Akşam bize oturmaya gelenlerden, üniversitedeki bir kitaplığın memuru olan yirmi yıllık arkadaşım Halit gelmişti. O da benim kadar heyecanlı, telaşlıydı. Önce o bana,

— Ne o, rengin atmış? diye sordu.

Ben de ona,

— Nedir bu halin? diye sordum.

— Aman, ben dün gece burada bir defter düşürmüş müyüm?

Defteri uzattım:

— Bu mu?

Elime atıldı:

— Aman, bu işte... Bu defter. Kaybettim diye o kadar üzüldüm ki, anlatamam.

Elinden tutup çalışma odama çektim.

— Korkudan ölüyordum, dedim. Şimdi bana doğru söy-

le, bu kadar büyük adamın adresi sende ne arıyor?

Bu sefer o şaşırdı:

— Sende böyle bir büyük adamlar adres defteri yok mu?

— Yooo...

— Aman bir tane yap, cebinde bulunsun. Bak, bu adresleri defterime neden yazdığımı sana anlatayım. Bende son zamanlarda bir dolmakalem biriktirme merakı başladı. Kimini satın alıyorum, kimini hediye ediyorlar. Cebimde on, onbeş dolmakalem oldu. Almanya'dan gelen bir Alman şairi arkadaşımı kaldığı otelde görmeye gitmiştim. Benim dolmakalem biriktirdiğimi öğrenince, bir kalem de o hediye etti. Otelden çıkar çıkmaz, köşeyi sapınca dayanamadım. Kalemi şöyle bir muayene edeyim dedim. Bilirsin, her zaman cebimde lup taşırım. Lupla kalemin ucuna baktım. Uç kalın gibi göründü. Denemek için cep defterime gelişigüzel iki kelime yazdım, o sıra ne aklıma gelmişse... Deftere «İnce narince» diye yazmışım. Dolmakalem uçlarını inceltmek için cebimde, çok ince kuyumcu zımparaları taşırım. Biraz zımparalarsam, kalemin ucu incelebilirdi. Lupu elime aldım, kalemin ucunu bir daha muayene ederken, iki omzuma iki el yapıştı:

— Ne yapıyorsun?

— Ben mi? Hiç... Kalem muayene ediyorum.

— Hı hıı... Kalem ha? Ne iş yaparsın sen?

— Ben üniversitede... demeye kalmadı:

— Haaa... Profesööör... Vay profesör vaay... Biri sol böğrümü dirseğiyle muştaladı:

— Yürü bakalım.

— Aman beyler... Bir yanlışlık...

— Yürrrüüü...

Bir dirsek de sağ boşluğuma gelince, yürüdüm. İstersen yürüme... Bir karakola gittik. Beni bir odaya attılar. Bekledim, gelen arayan yok... Neden sonra biri geldi:

— Çök! dedi.

— Çökemem... dedim.

— Çökemezmiş. Vay profesör vay!... Çıkar üstünde ne varsa...

Üstümdekileri çıkarıp masaya koydum; ondört tane dolmakalem, iki kitap, bir cep defteri, bir lup, iki yaprak da ince kuyumcu zımpara kâğıdı...

Dolmakalemleri gösterdi:

— Bunlar ne?

— Dolmakalem...

— Hı hıı... Dolmakalem ha... Vay profesör vay!...

Üç kişi daha geldi. Hep birlikte araştırmaya başladılar. Zımpara kâğıdını aldı biri:

— Bu ne?

— Zımpara kâğıdı.

— Bu ne biçim zımpara kâğıdı be? Üstünde tırtık yok. Sen kime yutturuyorsun?

— İnce zımpara, kuyumcu zımparası...

— Hı hıı... İnce zımpara ha... Vay profesör vaay!...

Bunu söyleyen bir de omuz vurdu. Baktım iş kötüye gidiyor:

— Beyler, dedim, bir yanlışlık olacak... Beni buraya neden getirdiğinizi bilmiyorum ama, beni bütün üniversite, gazeteciler tanır. Ben bu muameleye layık değilim.

Cep defterimi karıştıran,

— Sıtt! diye azarladı. Sonra birden gözleri parladı:

— Bu ne?

Demin aldığım kalemin ucunu muayene etmek için deftere yazdığım «İnce narince» kelimelerini gösteriyordu.

— İnce narince... dedim.

— İnce narince ha?

— Evet, ince narince...

— Ne demek bu?

— Hiçbişey demek değil...

— Hiçbişey değilse neye yazdın?

— Kalemin ucunu muayene ediyordum da...

— Yaaa... Peki, neden başka bişey yazmadın da, ince narince diye yazdın?

Bunu hiç düşünmemiştim doğrusu...

— Bilmem, dedim, aklıma öyle gelmiş, öyle yazmışım...

— Hıı... İnce narince... Görürsün sen ince narinceyi... Aklına öyle gelmişmiş... Neden aklına başka bişey gelmiyor?

Biri daktilonun başına geçti. Zabıt tutmaya başladılar. Beni aldı bir korku... Gelişigüzel yazdığım «İnce narince» yoksa bir casus şebekesinin şifresi miydi? Ondört dolmakalem, cep defteri, lup, iki kitap, kuyumcu zımparası, ince narince... Kim olsa şüphelenir. Ne yapacağımı şaşırdım. Bütün bunlar zapta yazılırken, bir tanesi de boyuna cep defterimi karıştırıyordu.

Ben üstümde çıkanların hepsinin hesabını verebilirdim. Ama «İnce narince»nin nasıl hesabını verecektim? Nerden de bu belalı laf kalemimin ucuna gelmiş? Başka bişey yazamaz mıydım?

Cep defterimi karıştıran polis, sayfalardan birinde birden durdu. Sonra o sayfayı öbürlerine gösterdi. Fısır fısır bişeyler konuştular. Birdenbire değiştiler. Defteri karıştıran, defterdeki bir adresi gösterdi:

— Affedersiniz Beyefendi, dedi, buradaki isim neyiniz olur?

Birden sesi, davranışı değişivermişti.

— Sınıf arkadaşım, dedim. Geçen gün karşılaştık. Beni yemeğe götürmüştü. Adresini verdi. Defterime yazdım.

Söylediklerim doğruydu. Kaç yıldır görmediğim bir arkadaşımı görmüştüm. Ben onun Genel Müdür olduğunu bile bilmiyordum.

Defteri elinde tutan polis, utangaç bir gülümsemeyle,

— Yaaa... dedi, demek Genel Müdür Bey zatıalinizin çok samimi arkadaşı...

— Evet... Hatta biz ona okuldayken Tırtık Rıza derdik...

— Çok memnun oldum Beyefendi... Neye oturmuyor-

sunuz?... Buyursanıza rica ederim.

Sonra öbür arkadaşlarına döndü:

— Beyefendi'yi buraya neye getirdiniz canım? — Bana dönerek — Buyurun efendim...

Ben önde, onlar arkada iyi döşeli bir odaya girdik. Beni bir koltuğa oturttular. Bir tanesi,

— Hava da bugün sıcak, dedi, bir soğuk gazoz emreder misiniz?

— Estağfurullah...

Gazozlar geldi. Biz odada iki kişi kaldık, öbürleri çıktı. Karşımdaki,

— Efendim, sebeb-i ziyaretiniz? Bir emirleriniz mi var? diye sordu.

Allah Allah... Ne emri yahu? Beni bunlar kolumdan tutup, yaka paça zorla buraya getirmediler mi? Muştalaya, dirsekleye getirdiklerini söylesem, bana karşı gösterdikleri bu incelik karşısında ayıp olacak. Onun için,

— Efendim, şöyle bir hal hatır için ziyaret etmiştim, dedim.

— Aman efendim, teşekkürler ederiz. Sağ olunuz... Bizleri ihya ettiniz. Aman ne şeref...

Düzelen hava yeniden bozulmadan paçamı şurdan kurtarmak için,

— Müsaadenizi rica edeyim Beyefendi... dedim.

Ayağa kalktı. Öbürleri de koşuştu. Hep birden beni dışarıya kadar uğurladılar. Ben, şurdan canımı kurtarayım diye hızlandım. Dolmakalemleri, defteri, lupu istesem, yaptıkları yanlışlığı hatırlatmak gibi olacak, ayıp...

Arkadan biri koştu:

— Beyefendi... Beyefendi... Profesör Bey... Ötenizi berinizi unuttunuz efendim.

Kalemleri, zımpara kâğıtlarını, lupumu, defterimi getirmişti.

— Gerçekten Genel Müdür Beyefendi'nin arkadaşı mısınız? diye sordu.

— Evet, dedim, neye sordunuz?

— Hani, şimdi moda oldu da... Önüne gelen cep defterine büyüklerimizin adını, adresini yazıyor. Anladınız mı? Arkadaşım diye paçayı kurtarıyor. Biz de arkadaşı mı, değil mi anlayamıyoruz. Siz demek sahici arkadaşısınız.

— Evet.

— Beyefendi, şu kâğıda künyemi yazdım... N'olur... Umum Müdür Beyefendi'yi bir daha görürseniz...

Halit, başından geçenleri anlattıktan sonra,

— İşte, dedi, o gün bugün, nerde büyüklerimizden birinin adresini bulursam, tanıyayım tanımayayım, hemen cep defterime yazarım. Kaybettim diye ödüm patladı kardeşim. Bu adresler mal sigortası, hayat sigortası gibi bişey... Aman sen de yap. Yalnız bişeye dikkat edeceksin. İstifa eden, emekliye ayrılan, sıhhi sebepten şey olan, görülen lüzum üzerine bişey olan biri çıkarsa hemen defterden adını sileceksin. Yoksa büsbütün başın belaya girer... Demek senin büyüklerin adres defterinden haberin yoktu...

— Yoktu.

— Amma yaptın... Şimdi kazaya belaya karşı herkes cebinde böyle bir defter taşıyor kardeşim. Şu kapıdan çıkınca ne olacağımız belli mi? Hani eskiden insanı hastalıktan, kazadan, beladan koruyan muskalar, dualar vardı ya... Şimdi, işte o duaların, muskaların yerini bu adresler aldı. Hem de yüzde yüz etkili...

MEHDÎ-İ RESÛL

Bizim kaldığımız yer koğuş değil, oda sayılırdı. Cezaevinin öbür koğuşlarında elli, altmış, yüz hükümlü yatarken biz «Beyler Koğuşu»nda on kişiydik. Aramızda bir Yahudi, bir Ermeni karaborsacı, zimmetine ellibin lira geçirmiş bir müfettiş, taşra eşrafından bir katil, usta bir kasa hırsızı, paşazade bir dolandırıcı, bir de gazeteci olduğu için, bizim koğuşa «Beyler Koğuşu» deniyordu.

Hepimiz de af bekliyorduk. Katil olan taşra eşrafından Recep Ağa iki kişiyi vurduktan sonra tabancası tutukluk yaptığı için öldüremediği iki kişiyi daha, afla cezaevinden çıktıktan sonra temizlemek istiyordu. Zimmetine ellibin lira geçiren müfettişe gelince, onun ne yapacağı belli değildi. Çünkü apartımanı üstüne yaptığı karısı, üç yılda ancak iki kez ziyaretine gelmişti. İkisinde de yanında başka başka delikanlı vardı. Sıksık «Hele bir afla çıkalım, ben bilirim yapacağımı...» diyor, ama ne yapacağını kimseye söylemiyordu. Yahudi karaborsacı pek keyiflendiği sıra,

— Altı ay... diyordu.

Altı ay sıkı çalışırsa, iki yıldır cezaevinde olduğu için ettiği ziyanı çıkaracaktı.

Ermeni'nin iki muhakemesi daha vardı. İkisi de döviz kaçakçılığından. Arkadaşları kendisine oyun oynamışlardı. Çıkınca yine onlarla iş yapacak, sonra da bir punduna getirip onları ele verecekti.

Paşazade Salih, dizini dövüyordu. İzmir'de kaldığı otelde, yandaki odadaki adamın asılı ceketinden tam otuzbin lira aşırmıştı. Para üstünde bir hafta durduğu halde otuz kuruşunu yiyemeden enselenmişti.

— Bu sefer, parayı alır almaz zula edeceğim, diyordu.

Gazeteci daha hızlı yazılar yazacaktı. Bir çıksın... Hem

daha hızlı, hem de daha kurnaz, hiç ipucu vermeden...

Ellidört yaşında İdris Hoca, boyuna tespih çeker, namaz kılar, fısır fısır dualar okurdu. Bir iftiraya kurban gittiğini söylüyordu. Öğrencilerinden onbir yaşında bir oğlan çocuğunu...

— İftira, diyordu.

Her sabah uyanır uyanmaz gazetelere koşuyorduk. Gazetelerdeki her haberi, her yazıyı, af çıkacak, diye yorumluyorduk. Amerika'nın yardımı, Almanya'nın kredi açması, Boğaz'a köprü kurulacağı haberleri hep yüreğimizi hoplatıyordu. Bir sabah, doksan sabıkası olan Paşazade Salih elinde gazete,

— Müjde!... diye koştu.

— Af mı?

— Af var...

Gazetenin başına üşüştük. Paşazade Salih, Gülhane Parkı'nda Bahar Bayramı açılacağı haberini gösterdi.

— Bahar Bayramı... Herkes dışarıda eğlenirken, bizim burda mahzun olmamızı...

Zenginliğinden, beyliğinden, üç yıldanberi giymekte olduğu kirli, eski ipekli pijamasından başka bişey kalmamış olan Müfettiş, okkalı bir küfür savurdu. Paşazade Salih,

— Bey'im, sizin hapishaneye daha ilk girişiniz, dedi, siz ne bileceksiniz. Hükümet af yapacağı zaman, durup dururken yapmaz. Bir bahane lazımdır. Cumhuriyet'in yıldönümü olur, İstanbul'un kurtuluşu olur. Bahar Bayramı olur, bir bahane işte...

Bu gerekçeye hepimiz inandık.

Kendimize göre yorumladığımız bir haberden sonra, bikaç gün umutla beklerdik. Ortaya yeni haberler çıkardı:

— Gazeteciye bir milletvekili akrabasından mektup gelmiş... Meclis, yaz tatiline girmeden af çıkacakmış...

— Çorum Hapishanesi'nden dün mektup geldi. Hapishaneler Genel Müdürü orada açık açık söylemiş. «Arkadaşlar hepinizi Allah kurtarsın, yakın zamanda» demiş. Ne de-

mek? Af var... Koca Genel Müdür bilmez mi?...

Gazetelerde ne kadar adı sanı geçen tanınmış adam varsa, politikacılardan futbolculara, sinema artistlerine kadar, hepsine mektuplar yazıyor, affedilmemizi istiyorduk.

Gazetelerin birinde «Mahkûmlar Cezaevlerine Sığmıyor: Modern Cezaevleri yapılacak,» diye bir haber çıkınca herkes oynamaya başladı. Yataklarını denk edenler bile vardı. Ben de onlar arasındaydım. İki gün yatağın dengini bozmadım da geceleri dengin üzerine uzanarak uyudum.

Sonra cezaevine bir sessizlik çöktü. Artık hiçbirimizin hiçbir umudu kalmamıştı. Böyle zamanlarda hemen İdris Hoca yetişirdi. Ortaya bir laf atardı:

— Mehdi-i Resûl zuhur edecek!

Cezaevinde yeniden bir kıpırdanma, kaynaşma oldu. Herkesin ağzında,

— Mehdi gelecek!... sözü vardı.

Aramızda yalnız gazeteci buna inanmıyordu. Bahar Bayramı'nda bile af olacağına inanmıştı da Mehdi'nin geleceğine inanmıyordu. Gelecek, gelmeyecek diye de bir laf ettiği yoktu. Ama Mehdi gelecek diye hiç sevinmiyordu. Sevinmeyince de, onun Mehdi-i Resûl'ün geleceğine inanmadığını anlıyorduk. Buyüzden hepimiz ona düşman kesilmiştik.

Bir akşam Mehdi'nin nasıl geleceği üstüne konuşması için, İdris Hoca'yı bizim koğuşa çağırdık. Meydancı Yunus çayları demledi. İdris Hoca, idam altında yatan katil Recep Ağa'nın üstüste üç şilteli yatağına oturmuştu. Recep Ağa sordu:

— İdris Hoca, bu Hazret-i Mehdi aleyhisselam essahtan gelecek mi?

İdris Hoca'nın kaşları çatıldı, tespihini hızla çekip yüksek sesle konuştu:

— Tövbe de!... O nasıl laf... Kitapta yeri var, Mehdi-i Resûl gelecek ve de herbir iş düzelecek ve de düzeldiği gibi andan sonra kıyamet kopacak ve de iyi ile kötü ayırt edi-

lecek ve de ayırt edildiğinden başka...

İdam altında yatan Recep Ağa,

— Amenna gelecek, elbet gelecek... dedi, velakin geçen yıl da gelecek dedindi, gelmedi...

— Tövbe. Gelecek canım. Gelmemiş olur mu?

Karaborsacı Artin, kalın, gırtlaktan sesiyle,

— Helbette gelir... Hep bekliyoruz. Gelmez oluur? dedi.

Müfettiş Haşim Bey,

— Hoca Efendi, dedi, Mehdi-i Resûl Hazretleri acaba ne zamana kadar gelirler?

— İnanmayan, iman etmeyen kâfir, dedi, kitabın yazdığına inanmayan, neuzübillah, boyunca günaha girer. İnanmayan olursa Mehdi-i Resûl gelmez.

Hepimiz gazeteciye döndük. Şu imansız herifi bir kaşık suda boğmalı. Meydancı Muşmula Yunus elini içinde kaynar su olan çaydanlığın kulpuna attı. Handiyse kaynar su dolu çaydanlığı gazetecinin kafasına fırlatacaktı.

Paşazade Salih, Yahudi ile Ermeni'nin suratlarına bakarak,

— Mehdi gelirse... dedi, Mehdi gelince...

Karaborsacı İzak, kendisine laf dokundurulduğunu anladığından,

— Em da gelecek... dedi, epimiz da bir Allah'ın kuluyuuuz... Kim inanmiyor ayda dışarii...

Kasa hırsızı Apti kızdı:

— Ulan, bak şu işe... Gâvurun çıfıtı inanıyor da, içimizden biri inanmıyor be...

Herkes bir daha gazeteciye baktı,

— Biz yaniya bi kişinin yüzünden... efendim bi kişinin yüzünden Mehdi gelmeyecek mi şimdik?

Recep Ağa gazeteciye sokuldu. Herifi çiğ çiğ yese yeridir. Dayanamadım, gazeteciye,

— Açık konuş arkadaş, dedim, erkekçe konuş!... Bizim herkesin vicdani hürriyetine karşı hürmet-i mahsusamız vardır. Yani sen bu Mehdi Hazretleri'nin geleceğine inan-

mıyor musun?

Allah'tan bir yanılıp da «inanmıyorum» dese, herifin ümüğüne binecektim. Odadakilerin gözleri gazetecinin üstüne dikilmişti. Gazeteci,

— İnanıyorum, dedi.

İdris Hoca,

— Kalbinden? dedi.

— Kalbimden inanıyorum.

Bunun üzerine Recep Ağa, Meydancı Muşmula Yunus'a,

— Gazeteci Bey'e de bir çay ver! dedi.

Artin,

— Gelecek ise bu Mehdi, affedersin, nerden geliyor?

İdris Hoca,

— Mehdi aramızda, dedi, içimizde biyerde yaşıyor. Belki de bu hapishanede... Kimbilir nerde? Ama yaşıyor.

Herkes bikez doğruldu, oturduğu yerde yan değiştirdi. İdris Hoca,

— İçimizde yaşıyor ve zamanı gelince çıkacak... Ve de Mehdi-i Resûl'ün sırtında mührü olup ve de...

— Hoca Efendi, açar kapıları dii mi?

— Ve de açar... Ve de kapılar açılır.

İdamlık Recep Ağa,

— Mehdi gelsin, dedi. Mehdi aftan da iyi...

Af olursa, Recep Ağa büsbütün kurtulamıyor, yalnız idam cezası hapse dönüyordu. Oysa Mehdi gelirse hemen cezaevinden çıkaracaktı.

Daha altı yıl cezası olan kasa hırsızı Apti,

— Genel af dii mi? dedi.

— Ve de umumi ve de cemi cümleten... ve dahi alametler belirecek... dedi.

Paşazade Salih,

— Artık Mehdi Hazretleri zuhur eder, dedi, çünkü bütün alametler belirdi, artık eder.

Recep Ağa,

— Dünya bozuldu, dedi, Mehdi'nin zuhuru yakındır.

O zamana kadar hiç sesini çıkarmayan gazeteci,

— Mehdi gelince ne olacak? diye sordu.

İdris Hoca anlatmaya başladı:

— Mehdi-i Resûl gelende, kurtla kuzu kardeş olacak ve de kalplere hidayet irişecek ve de ruy-i zeminde hiçbir fenalık kalmayacak... Alametler belirdi.

Gazeteci,

— Nedir alametleri İdris Hoca? diye sordu.

İdris Hoca kasa hırsızı Apti'ye bakarak,

— Herkesin gözü haramda olursa, — Müfettiş Hâşim Bey'e bakarak — ve de devlet, millet malı çalınırsa, — Katil Recep Ağa'ya bakarak — ve de hiç yüzünden insan kanı akıtılırsa, — Paşazade Salih'e bakarak — ve de dünya yüzünde emniyet kalmazsa, — bana bakarak — ve de haram mal, helalden tatlı gelirse, — başını tavana kaldırarak — ve de hocalar ırz ehline tasallut ederse ve de işte o zaman Cebrail Aleyhisselam irişip Mehdi-i Resûl her kim ise, ona «Yaa Mehdi, dünya kâmilen bozuldu, zuhur et de ıslah eyle!» diyecek. Kitap böyle yazmaktadır. Ve de bugün bu işaretler tamam olduğundan Mehdi-i Resûl zuhur edecek. İnanmayan kâfirdir, laindir.

Gazeteci,

— Mehdi herkesin kalbinden geçenleri de bilecek mi? Hapisane kapıları açılınca, burdan çıkanların neler yapmak istediklerini de bilecek mi Mehdi?

Bir sessizlik oldu. İdris Hoca'nın tespih taneleri şak şak şakladı. O zamana kadar Hoca ağzıyla konuşurken, birden değişerek, bu kez kendi köylü ağzıyla,

— Bilir besbelli... dedi.

— Demek Mehdi kalbimizden geçirdiklerimizi hep bilecek...

Uzun bir sessizlik oldu. Recep Ağa bu sessizliği bozdu:

— Mehdi gelir gelmesine ya, daha bu sıralarda pek gelmez...

Paşazade Salih,

— Kimbilir kaç yüz sene sonra gelir... dedi.

Artin,

— Geliyor dedik ise şıp deyi buradadır demedik... dedi.

Ben,

— Gelse bile biz göremeyiz... dedim.

Recep Ağa yerinden kalktı. Bu hepimize dağılma işaretiydi. Hela aralığında Müfettiş Haşim Bey,

— Sen bu Mehdi'ye inanıyor musun? dedi.

— Yok canım, dedim.

— Benden de al o kadar... dedi.

Yanındaki İdris Hoca'ya,

— Ne dersin Hoca? dedim.

— Ne zaman geleceğini Allah bilir... dedi.

ALFABENİN İLK HARFİ

Tiren yolculuğunda kafamı dinlerim diye yanıma gazete, kitap almadım. Bir kompartımana düşeceğimiz yolcularla arkadaş oluruz diye düşünmüştüm. Kimbilir ne bilmediğim, ne güzel şeyler anlatırlar. Yeni yeni şeyler öğrenirim. Ben onlara anlatırım, onlar bana anlatır. Güle oynaya bir tiren gezisi yaparız.

Yol arkadaşlığı güzeldir. Yabancı insanların dünyasına girersiniz. İnsan, hiç bilinmedik bir ülke bulmuş gibi sevinir. Beş saat, on saat, bir gün, iki gün, birbirinize içinizi dökersiniz. Sonra bir istasyonda birbirinizden ayrılırsınız. Bir daha bütün yaşamınızda ya bikez karşılaşırsınız, ya hiç karşılaşmazsınız. Yıllar sonra birbirinizi görseniz, tanımazsınız bile. Yüzler büsbütün unutulur. Ama anlatılan bir olay, bir hikâye anılarda kalır.

Tirene işte böyle bir umutla binmiştim. Dört kişilik birinci kompartımanda iki kişiydik. Böylesi daha iyi; kalabalık olmazsa, iki kişi, daha içlidışlı olur.

İkimiz de pencere yanında, karşılıklı oturuyorduk. Karşımdaki adam, ellibeş, altmış sularında gösteriyordu. Göbekli, şişman biriydi. Genel olarak şişman adamlar zayıflardan daha neşeli olur. Göbeklerini hoplatarak, gerdanlarını titreterek gülmek, yaraşır da ondan... İnsan dediğin, güldü mü, hoplatacak göbeği olmalı. Makaraları koyverince hop hop hoplatacak göbeği yoksa, o insana gülmek hiç yakışık almaz.

Kompartımana girince şişman adama selam vermiştim. Adam selamıma anlayamadığım bir mırıltıyla karşılık verdi. Ben oturur oturmaz, hemen gözlüğünü taktı, gazetesini okumaya başladı. İri bir mustabey armuduna benzeyen burnu gazete sayfasına öyle eğilmişti ki, karşıdan bakan

onu, gözleriyle okumuyor da, gazeteyi burnuyla kokluyor sanırdı. Hem de elinde kalem vardı. Gazeteyi okudukça, kalemle de işaretler yapıyor, belki de önemli gördüğü yerlerin altını çiziyordu. Yanında yığılı bisürü gazete vardı. Okumaya meraklı biri olduğu belli. Belki bir bilgin, belki profesör, belki de politikacı. Gazeteye burnunu uzatmış, günün siyasi manzarasını kokluyor.

Tiren kalkınca, konuşmaya başlangıç olsun diye,

— İyi yolculuklar Beyefendi... demiştim.

Burnunu gazeteden kaldırmadan, yine anlayamadığım bişeyler mırıldanmıştı.

Tiren ilk istasyonda durdu, kalktı. Üçüncü, dördüncü istasyonu geçtik. Bizde ses yok. Patlayacağım. Dışarı çıksam, koridor kalabalık, ne oturacak, ne duracak yer var. Restoranda da yer yok.

Biyandan da adamın yaptığını doğru buluyorum. Laklaktan ne çıkar?... İnsan boş vaktini değerlendirmeli. Durmadan okumalı. Yol arkadaşlığı iyidir ama, ya o gevezeler, uygunsuz konuşanlar, dırdır kafa şişirenler... Kimbilir şişman adam, bu geveze yol arkadaşlarından neler çekmiştir... Yalnız bişey dikkatimi çekti. Şişman adam hiç sayfayı çevirmiyordu. Hep aynı yere bakıp duruyordu.

Karşımda öylece duran bir adam. Tiren sarsıntısı... İçim geçmiş, ben de uyuklamaya başlamışım. Bir dürtmeyle uyandım.

— Beyefendi, beyefendi...

Şişman adam ceketimin kolundan çekiştiriyordu. Önce bir kaza oldu, sonra da ineceğim istasyonu geçiyoruz sanarak fırladım. Şişman adam,

— Affedersiniz bişey soracağım, dedi.

Bir konuşma kapısı açılıyor, diye umutlandım.

— Buyurun efendim.

— Hastaların gözünü korkutan nedir?

Alay mı ediyor, diye yüzüne baktım. Öyle alay eder görünüşü yok.

— Hastaların gözünü korkudan şey mi?
— Evet...
— Doktor.
Kalemle gazeteye bişeyler yazdı. Sonra,
— Değil, dedi.
— Hastanın gözünü korkutan şey, hastane...
Yine kalemle gazeteye bişeyler yazdı.
— Olmadı, dedi.
— Vizite parası...
— Hayır...
— Başında «A» var, ikinci harfi de «M».
— Amerikanbezi... yani kefen.
— Sekiz harf olacak.
— Ameliyat...
— Hah, tamam...
Yeniden gazetesine daldı. Bir zaman daha konuşmadık. Bir ara,
— Beyefendi, affedersiniz rahatsız ediyorum, dedi.
— Buyurun, dedim.
— Bir memlekette nüfus arttıkça, artması gereken nedir?
— Milletvekili.
— I-ıh...
— Hapishane...
Kalemle yine gazeteye bişeyler yazdı.
— Değil...
— Karaborsacı...
— A-ah... İkinci harfi «ü», son harfi de «m», yedi harfli.
— Tüketim...
— Hah... Tamam...
Uzun bir zaman daha konuşmadık. Neden sonra adam birdenbire,
— Selamünaleyküm... dedi.
— Ve aleykümselaaam... dedim.
— Evet, doğru... dedi.

— Nedir doğru olan?

— Selamünaleyküm'ün karşılığı...

Bu şişman adam galiba deli. İster misin üstüme saldırsın da beni buracıkta boğuversin.

— Beyefendi, bişey soracağım.

— Buyrun.

— Bir nota söyler misiniz?

— Doo...

— A-ah Beyefendi.

— Ree...

— Uymuyor.

— Miii...

— I-ıh...

— Faa...

— Tutmadı. Başında «s» var. İki harfli...

— Si...

— Hay Allah razı olsun... İki saattir düşünüyorum da bulamadım. Maşallah musiki bilginiz kuvvetli.

— Kuvvetlidir. Daha başka notalar da bilirim. Fa, sol, la...

Yine uzun bir sessizlik.

— Beyefendi.

— Efendim?

— Güreşlerin yapıldığı yer neresidir?

— Minder.

— Hay Allah razı olsun, ben de ring yazdım da neden tutmuyor diye şaşıyordum.

Elinden gazeteyi atıyor. Başka bir gazete alıyor. Yine soruyor:

— Gökten yağan? Ben taş yazdım, olmadı.

— Yağmur.

— Uydu be... Vay anasını...

Bir zaman daha geçiyor. Tiren biriki istasyondan geçiyor. Şişman adam soruyor:

— Beyefendi, merkebin Türkçesi?

— Eşek...

— Tam geldi.

— Gelir.

— Yemenin Arapçası?

— Ne yemenin?

— Sade yeme...

— Sade olursa başkadır, yanında hoşafı olursa başkadır.

— Üç harfli...

— «Ekl»...

— Tamam yahu...

Ankara'ya geldik. Ankara'ya gelene kadar şişman adam, gazetelerdeki çapraz bulmacalarla uğraştı. Ama her kelimeyi bana sordu.

— Ben hergün bütün gazeteleri alırım, dedi.

— Gazete okumak iyidir, dedim.

— Yooo... dedi, bir satır bile okumam. Ben gazeteleri bulmacaları için alıyorum. Gazetelerde ne kadar bulmaca varsa, onları çözmeden rahat edemem. Çok zevkli... Şimdiye kadar yapamadığım hiçbir bulmaca olmadı. Şıp diye bulurum.

Fileden valizimi aldım. Artık tirenden iniyordum. Onun daha yolculuğu vardı.

— Allahaısmarladık... dedim.

Başını gazeteden kaldırdı,

— Alfabenin ilk harfi?... diye sordu.

— «A» dedim.

— Tamam yahu... diye sevindi.

— Çok güzel yazıyorsunuz! dedi.

Önce ben de başka yazarlar gibi övülünce «Teşekkür ederim,» demeyi düşündüm. Sonra caydım.

— Daha güzellerini de yazarım, ama ev uygun değil, dedim.

— Ne gibi?

— Ne gibisi var mı? Ev küçük, aile büyük. Gürültü patırtı oluyor. Yazı kafa işidir, bilirsiniz ya, sessizlik ister... Tam kafana bir ilham gelir, küçük, «Baba, baksana şuna...» diye ağabeyisinden şikâyet eder. Onu başımdan savarım, daha küçüğü zırlar. Onu sustururum, onun küçüğü başlar. Derken büyükler birbirine girer... Kafam şişiyor. Kazan gibi kafayla da şaheser yazılmaz ya...

— Kaç çocuğunuz var? dedi.

— Onbir! dedim.

«Allah bağışlasın» diyecek sanıyordum. Kulağıma «Çüüüüşşş!» diye bir ses geldi.

— Bana mı söylüyorsunuz? dedim.

Kızmıştım. Bana söylediyse, ayağımın altına alıp tepeleyecektim.

— Siz de hemen üzerinize alıyorsunuz... dedi.

— İkimizden başka kimse yok da...

— Alınganlık kötüdür. Yolda giderken otomobil egzozundan kaba bir ses çıksa, alıngan olanlar «Vay, bana mı?» diye arabanın üstüne yürürler. Aklıma birden birisi geldi, çüş dedim. Gelelim çocuk işine... Onbir çocuk bir yazar için çok, bir çocuk bile çok... Yazar, çocuk yapmayacak. Çünkü zamanını alır.

— Çocuk yapması hiç de zaman almıyor. Bakması zor...

— Yazarın çocuğu olmayacak. Neden mi? Çocuğu her-

kes yapar ama, herkes kitap yazamaz.

— Ne yapalım, şimdilik onbir çocuğum var, hatta onbirbuçuk... Bir tanesi de yolda...

— Tekbaşınıza bir evde yaşasanız, şaheserinizi ne kadar zamanda yazarsınız?

— Kafamda o kadar çok eserler var ki, istediğim gibi sessiz bir ev olursa, her iki ayda bir, bir şaheser veririm.

— Verdim gitti. Evimi altı ay için size veriyorum.

Önce alay ediyor sandım. Ama beni arabayla evine götürünce inandım. Ev değil, koca bir köşktü. Ben köşkü görünce bittim.

— Biz, kışı Nişantaşı'nda geçiririz, dedi. Dün taşındık. Mayısa kadar altı ay, bu ev senin. Haydi bakalım, şaheserini yaz da görelim... Hiç olmazsa ben de bu yolda dünya edebiyatına yararlı olayım...

Şaşkınlık içindeydim. Evden giderken,

— Yalnız bir ricam var! dedi. Bahçede bir kurt köpeği, evde de bir küçük yavru köpek var. Onlara bakarsınız. Salonda da kanarya var.

— Hayvanları severim! dedim.

Adam koca köşkü bana bıraktı gitti. Rüyamda görsem inanasım gelmez. Baştan başa önce bahçeyi, sonra köşkü gezdim. Öyle bir sessizlik ki, kulağınızla duyuyor, gözünüzle görüyorsunuz... Sessizliği elinizle tutacakmış gibisiniz. Üst kata çıktım. Çamların yukarıdan bir görünüşü var, anlatılır gibi güzellik değil... Masaya oturunca, kendi kendime,

— Eh! dedim. Ulan, burada eşşek olsa şair olur be...

O hızla kaleme sarıldım. Kalemi daha kâğıda dokundurmamıştım ki, bir zil çaldı. Koca köşk... O yana baktım, bu yana baktım, zil sesinin nerden geldiğin anlayamadım.

Önce üst kattaki odaları aradım. Zile benzer bişey göremedim. Ama zil durup durup çalıyordu. Belli ki telefon zili. Araya taraya sonunda orta katta telefonu buldum. Alıcıyı kulağıma götürdüm, ses yok. Ama zil çalıyor yine. Demek, çalan telefon değilmiş.

Evde başka bir telefon mu var?

Koş o yana, koş bu yana, sonunda kapı zilinin çaldığını anladım. Gelen gazeteciymiş.

— İstemez! dedim. Bundan sonra gazete istemez!...

Kapıyı kapadım, tekrar masamın başına geldim. Kalemi elime alırken zil bir daha çaldı. İki kat merdiveni indim. Ama bu kez kapıda kimse yok... Çocuklar mı kapıyı çalıp kaçıyor? Kapıda kimse yok ama, zil yine çalıyor. Bu kez de evin arka yanındaki bahçe kapısının zili çalıyormuş. Sütçü gelmiş.

— İstemez! dedim. Bundan sonra süt istemez! Getirme!

— Bir haftalık hesap vardı.

Adam koskoca köşkü on para kirasını almadan altı ay bana bırakmış... Sütçünün parasını verdim.

Tam yukarı çıktım kalemi kâğıda sürmeden yine zil çaldı. Önce ön kapıya, sonra arka kapıya koştum. Kimse yok...

Bu köşkün kaç kapısı var?

Fır dönüyorum, başka kapı yok... Çıldırmak işten değil. Yaramaz çocuklar olmalı. Ben ön kapıya koşarken, onlar arka kapıyı çalıyorlar. Çocuklara şaşırtmaca vermek için, ön kapının zili çalarken, ben birden arka kapıyı açıyorum. Kaçmış piç kuruları. Derken telefon aklıma geldi. Tuh... Çalan telefon ziliymiş.

— Alo, buyurun...

— Nazan Hanım'ı rica ediyorum.

— Yoklar efendim.

Daha masamın başına geçmeye zaman olmadı. Zırrr... Bir zil daha. Önce telefona koştum orası değil. Sonra kapıya koştum. Postacı gelmiş. Mektubu aldım. Merdivenleri çıkarken bir zil daha.

Kapılara bakıyorum, kapı değil. Telefona bakıyorum, telefon değil. Bir yukarı, bir aşağı koşup dururken bir kuş sesi:

— Guguk... guguk... guguk!

Duvar saatiymiş. Salonun karşılıklı duvarında iki saat var. Birinin zili çalıyor, birinin kuşu ötüyor. Saatlerin çalması da bitti, derken, telefon çaldı.

— Nazan Hanım'ı rica ediyorum.

— Nazan Hanım yoklar efendim, İstanbul'a taşındılar.

Zil seslerine bir aşağı, bir yukarı koşmaktan kan ter içinde kalmışım... Salonda şaşkın şaşkın dururken,

— Dan... dan... dan! diye bir ses.

Ben anlamıyorum, bir evde kaç zil olur, kaç ses olur, kaç saat olur! Bu sefer de antredeki duvar saati çalıyor. Koş o yana, koş bu yana, öldüm!...

Bir bu kapının zili çalıyor, bir öbür kapının... Ben kapılara koşayım derken, telefon çalıyor. Artık şaşırıyorum, zil diye koşuyorum, saatmiş. Derken bir zil daha... Bu sefer zil sesini bulmak imkânsız. Kapının önünden geçen bisikletli çocuk bisikletin zilini çalmış.

Akşam oldu, bitek kelime yazamadım. Ama zil seslerine koşmaktan, evin içinde belki kırk kilometre yol gidip gelmiştim, merdiven inip çıkmıştım... Bakkaldan iyi sucusuna kadar, ne çeşit esnaf varsa, geldi. Telefon otuz mu, kırk kez mi çaldı. Yorgun, bitik yatağa ölü gibi uzandım.

Kendi kendime,

— İlk günü böyle olur. Şimdi herkes evde kimse olmadığını öğrendi. Yarın hiçbir zil çalmaz... Ben de yazılarımı yazarım! diyordum.

Gözüm dalarken bir ses. Ama zil sesi değil. Mıyık, mıyık, mıyık... gibi bişey... Bildiğim hiçbir sese benzetemiyorum. Zillere çoktan fit oldum. Zil sesi, kapıyı açmazsın, telefona bakmazsın, bir zaman sonra durur. Bu mıyık mıyık sesi, hiç durmuyor. Yorganı başıma çektim, olmuyor. Kulaklarımı tıkadım, olmuyor. Başladım sesi aramaya... O oda senin, bu oda benim, derken, banyodaki küçük köpeğin sesi değil miymiş?

Yavru köpek, beni görünce sustu, ayaklarımın dibinde dolaşmaya başladı. Besbelli karnı aç. Mutfakta ne bul-

dumsa önüne koydum. Yatağa döndüm.

Ziller durdu ama, saatler durmaz. Köpek de susmuyor. Aradabir de telefon işliyor. Artık geceyarısı oldu. Saatleri susturmak için kurcalıyorum, susmazlar... Hele köpek, ben yanından ayrılınca, mıyıklamaya başlıyor. Köpeği yatak odasına aldım. Ben yatağa girince yine mıyıklıyor. Seviyorum, okşuyorum, yalvarıyorum, durmaz... Sonunda koynuma aldım da sustu.

O sustu, bahçedeki koca köpek başladı:

— Hav hav hav...

Çıldıracağım... Çıldıracağım değil çıldırmışım.

— Sus ulan köpoğlu köpek, sus... Suuus!

İri köpeği susturmak için ön pencereye koşarken, küçük mıyıklamaya başlıyor. Köpeklerle, saatlerle sabahı ettim. Gün doğarken, bahçedeki tavuklar gıdaklamaya, horozlar ötmeye başladı. Artık çok yorulmuşum da, tavuk gıdaklamasına boşvermişim.

— Cıyk, cıyk, cıyk...

Tepemdeki kuş kafesini kaptığım gibi, banyoya kapadım. On dakika ya uyudum ya uyumadım, zırrr, bir sesle fırladım. Artık ne kadar şaşırmışım düşünün, tavan arasına çıkmışım. Orada aklım başıma gelir gibi oldu. Ben bu köşkte bir satır yazı yazamayacaktım. Çocuklar nerdeee? Kurban olayım... Hiç olmazsa, sus, dedin mi, çocuk korkar da susar. Köpekler, saatler sustan anlar mı? Ziller korkar mı? Peki ama bu evde ne yapıyorlarmış? İki kişi zil sesine koşmaya yetmez. Ne de sessiz evi bulmuşuz! Bana iyilik için köşkünü bırakan adama gidip,

— Ben caydım! Sen kuşuna, köpeğine bir adam tut! diyecektim.

Sokak kapısını çektim, giderken bir adam,

— Hoş geldiniz! dedi. Bu kış köşkü siz mi bekleyeceksiniz?

Canım sıkkın. Adamı başımdan savmak için,

— Evet! dedim.

— Kaça?

— Ne kaça?

— Sakın ucuza beklemeyin. Geçen yıl beşyüz liraya bir bekçi tuttular da, adam az kaldı çıldırıyordu. Bu köşke zilli köşk derler.

Bana iyilik eden adamın yanına fırtına gibi girdim. Yazıhanesinde biri daha vardı.

— Caydım bu işten... dedim.

— Neden? diye sordu.

— Koca köşk. İn, cin yok... Çok sessiz birader. Patlayacağım.

— Ben biliyordum. Sen bikez gürültüye patırtıya alışmışsın. Sessiz yerde çalışamazsın... Ben bu yazarları bilirim! Hepsi bahane. Sessiz biyer olsa, şöyle yazarız, böyle yazarız, derler... Sessiz yeri bulunca da, içimiz sıkıldı, derler... Bunlar böyledir. İçlerinde yazacak bişey yok da ondan...

Elimden bir kaza çıkmaması için, dışarı fırladım. Evime gittim de ooooh, dedim. Dedim ama, daha hâlâ kulaklarımda zil sesleri var.

EĞLENELİM ARKADAŞLAR

— Haydi, yukarı çıkalım, dediler.

— Ne yapacağız? dedim.

— Ne demek? Yukarda ne yapılır? Eğleniriz biraz.

Necmi Bey, eskiden öğretmenmiş. Sonradan hazır elbiseciliğe başlamış. En azından altmışlık var. Çok da şişman bir adam.

Klişeci Vartan, koluma yapıştı:

— Eğlenelim yahu... dedi.

— Çok isterim ama, işim var! dedim.

İkiyüzdoksan odalı büyük bir handa yazıhanem var. Handaki komşularımızla günden güne dostluğumuz ilerledi. Her akşam yazıhaneye geliyorlar:

— Haydi yukarı çıkalım, eğlenelim! diyorlar.

«Yukarı» dedikleri yer Beyoğlu. Uzun zaman kendimi tuttum. Sonradan dayanamadım, ben de onlarla gidip eğlenmeye karar verdim. İşten güçten yorgundum. Sonra da arkadaşların nasıl eğlendiklerini merak ediyordum.

Bir akşam yine altısı birden geldi; Necmi, Vartan, komisyoncu Celâl, mücellit Apti, Nail Bey, bir de adını bitürlü öğrenemediğim, Abajur dedikleri bir arkadaş.

Abajur, onun soyadı mı, yoksa lakabı mı, bilmiyorum. Ona herkes Abajur diyor. Belki de kafasının abajur tablası gibi geniş, kulaklarının da ampul gibi büyük oluşundan böyle diyorlar.

Komisyoncu Celâl,

— Haydi, bu akşam eğlenelim biraz, dedi.

Daha ben sesimi çıkarmadan Nail Bey,

— Boşuna çağırma, gelmez o! dedi. İki aydır her akşam çağırıyoruz, geliyor mu?

Mücellit Apti,

— Çalış, çalış, ne olacak? dedi. Bakalım bu paraları nereye koyacaksın? Bir akşam bizimle gel de, sen de eğlen biraz...

Abajur, koca başını durmadan sağa sola sallayarak,

— Hiç anlamam! dedi. Akşama kadar çalıştıktan sonra, bir insanın akşamleyin biraz eğlenmesi hakkıdır.

— Geliyorum, dedim. Bu akşam ben de sizinle geliyorum...

— Hay yaşaa... Eğlenelim be...

Altımız birden, bir dolmuşa sıkıştık. Beyoğlu'na çıktık. Vartan,

— Yazlık aile bahçesine mi gidelim? dedi.

Necmi Bey,

— Orada iyi servis yapmıyorlar. En iyisi Todori dedi. Taze balık yeriz.

Mücellit Apti,

— Samanlık'a gidelim! dedi.

Şaşırdım.

— Samanlık mı? diye sordum.

Meyhanenin adı öyle. Samanlık deniliyor!

Gidilecek yerde bitürlü anlaşamıyorlardı. Hepsi ayrı ayrı yerlere gidelim diyor, birinin gidelim dediği yeri öbürleri,

— Orası bodrum, bu sıcakta oturulmaz...

— Orasının mezeleri bozuk.

— Orası çok kalabalıktır.

Diye beğenmiyorlardı.

Sonunda Necmi,

— Sen söyle, nereye gidelim? diye bana sordu.

Hangi konuda olursa olsun, bilgisizlik kötü. Ben eğlence yerlerinin hiçbirini bilmediğim, arkadaşlarım gibi akşamları Beyoğlu'na çıkıp eğlenmediğim için,

— Siz her akşam nerede eğleniyorsanız, yine oraya gidelim! dedim.

Abajur,

— Olmaz, dedi. Sen aramıza ilk katılıyorsun. Bu gece saz olan biyere gidelim... Bir iyice eğlenelim.

Abajur'un dediğine uyuldu. Büyük, çok kalabalık bir gazinoya gittik. Garsonlar bizim arkadaşları tanıdıkları için, içerisi o kadar da kalabalıkken, sahnenin dibinde bir masa kurdular.

Gazinodaki kadınlı erkekli kalabalığı, ışıkları, sahnenin yaldızlı perdesini görünce, hele burnuma buram buram anason kokusu da çarpınca, kendi kendime,

— Hey avanak! dedim. Şu dünyaya eşek geldin, eşek gidiyorsun. Çalış babam çalış... Ne olacak bunun sonu? Akşam erkenden tavuk gibi yat, sabah erkenden işe... Bak, herkes nasıl eğleniyor. İnsan bu dünyada yaşadığı kadar yaşar.

Garson gelmişti. Nail Bey,

— Önce rakı! dedi. Büyük şişe getir.

Garson,

— Meze? diye sordu. Sıcak et, bişey ister mi?

— Beyin salatası, cacık, pilaki, turşu...

Vartan,

— Ciğertava, beyaz peynir, dedi.

Sahnedeki fasıl heyeti curcunadayken, biz de kadehleri kaldırdık:

— Şerefinize...

— Sağlığınıza...

Ne kadar zamandır şöyle bir eğlenmeye içimde istek varmış. Buzdan dışı buğulanmış rakı kadehini bir dikişte yuvarladım... Sahneye bir okuyucu kadın çıktı. Alaturkayı ille içip içip dinleyeceksin. Alaturkayı sevmeyenlere şaşarım. Gelsinler, bir küçük şişe devirsinler de, öyle dinlesinler bakalım alaturkayı...

İkinci, belki üçüncü kadehteydi, Necmi Bey,

— Ah rahmetli. dedi. Ne kadındı... Öyle bir kadın daha dünyaya gelmemiştir.

— Hangi kadın? diye sordum.

— Valde merhum! dedi.

Klişeci Vartan, istim koyuverir gibi puflamaya başladı.

— Ne oldu Vartan? dedim.

«H» sesini ta ciğerinden söküp getirerek:

— Ah, ah... dedi. İçerim yanıyor... Velakin ben bunun acısını onda bırakmam.

— Kadın dalgası mı?

— Karı işi değil, miras meselesi.

Mücellit Apti, içimizde en hızlı... Biz üçüncü kadehleri içerken o, belki altıncı kadehi içiyordu. Çatalını tabağın kenarına vurmaya başladı. Gazinoda onun gibi çatalını tabağına vurarak garson çağıran belki kırk kişi olduğundan, sahnedeki saz sesine karışan çatal sesini garsonlar ayırt edemiyorlardı.

Hem de bu çatal sesine aldırış eden yoktu. Çünkü müşterilerin bazısı çatalı tabağa vurarak saz takımına uyuyor, şarkı söyleyen sahnedeki kadına tempo tutuyor, bazısı da garsonu çağırıyordu. Kimin tempo tuttuğu, kimin garsonu çağırdığı belli değildi... Mücellit Apti, o kadar kızdı ki, bir çatal vuruşuyla tabağı iki parça yaptığı gibi, bariton sesiyle de,

— Garsooon! diye feryadı bastı.

Garson, sıkışık masalardan yanımıza kolay yaklaşamadığından, ellerini, kollarını yana açıp, ne var işareti çaktı.

— Bir şişe daha...

Necmi Bey,

— Ah anneciğim, ah anneciğim... diye durmadan mızıldanıyor.

— Başınız sağ olsun! dedim.

— Sen sağ ol! dedi.

— Yeni mi vefat etti valideniz?

— Yeni değil, yeni değil ama kardeşim, ateşi hâlâ şuramdadır. Aşağı yukarı kırkyedi sene oldu. Onüç, ondört yaşımda var yoktum.

Abajur,

— Şeytan diyor ki, dedi, kalk git, karının evine dayan. De ki...

Abajur ağlamaya başladı. Nail Bey'in hiç sesi çıkmıyor. Daha ilk kadehi içer içmez, uyuklamaya başladı. Çenesi hep göğsüne dayalı,

— Şerefe! diye kadehleri kaldırırken, Nail Bey'i dürtüyorlar. Nail Bey, gözlerini açıp açmadığı belli olmadan kadehi yuvarlıyor, sonra yine uyuklamaya başlıyor.

İkinci şişe de geldi. Mücellit Apti, garsona söylemediğini bırakmadı. Garson sesini çıkarmadı ama, herifin içinden geçenler belli, «Ulan dua et müşterisin, yoksa seni bir lokmada yerdim ya...» Garsonun içinden geçen büsbütün olmaz şey değil, Mücellit Apti, öyle ufak tefek bir adam ki, garson onu çatalına takıp bir lokmada yutabilir. O kadar yumuşak huylu olan Mücellit Apti'nin bu akşamki kabadayılığına şaşmamak elde değil. Ne oldu bu Apti'ye? Barut kesildi. Garson, elinden yakasını kurtardıktan sonra bu sefer, sahnedeki dümbelekçiye saldırmaya, sövmeye başladı. Dümbelekçi usulsüz dümbelek çalıyormuş...

Arkadaşlar arasında içki sofrasında en beğendiğim komisyoncu Celâl. Ne Necmi Bey gibi «Ah anacığım!» diye ağlıyor, ne Nail Bey gibi uyukluyor, ne de Mücellit Apti gibi ona buna saldırıyor. Tatlı tatlı askerlik anılarını anlatıyor.

— Sizden iyi olmasın, Sabri Bey adında bir Yüzbaşı'mız vardı. Ben en çok onun biriç oynamasına bayılırdım. Kardeşim, bir biriç oynardı...

Komisyoncu Celâl, saçları dökülmüş, sıska bir ihtiyar. Acaba üçüncü, dördüncü kez ihtiyat askerliğe mi aldılar da, askerlik anılarına bu kadar bağlı diye merak ettim.

— Bizim tümende, benim Yüzbaşı'm Sabri Bey gibi biriç oynayan yoktu. Hiç unutmam bir gece Orduevi'nde...

— Celâl Bey, yeni mi terhis oldunuz? diye sordum...

— Amma yaptın! dedi. Birinci Dünya Harbi, daha yeni başlamıştı. Şimdi Sabri Bey, kimbilir paşa mı oldu,

emekli mi oldu, kimbilir... Sağsa kulakları çınlasın, öldüyse Allah rahmet eylesin! Bigün biz bu Sabri Bey'le...

Klişeci Vartan, başı göğsünün üstüne düşmüş uyuklayan Nail Bey'i dürttü:

— Şerefe Nail Bey...

— Sıhhatinize...

— Afiyet olsun...

Vartan, korkunç bir cinayet planı anlatıyordu:

— Ben malda değilim... Ama hakkımı yiyorlar! Zabel bir, Kevork iki, Artin üç, Jirayir dört, Karabet beş... Hepsine bir tabanca yetmez.

— Hediye mi edeceksin? diye sordum.

Kanlanmış gözleri yuvalarından fırladı:

— Bunlarnan kardeş çocuklarıyız! Hepsini eşek cennetine göndereceğim...

Mücellit Apti, üç masa ilerimizde oturan iki kişiye kadehini kaldırdı:

— Şerefinize arkadaşlar!

Onlar da şerefe kadehlerini kaldırdılar.

Apti'ye,

— Tanıyor musun? dedim.

— Ne demek, hep bir Peygamberin ümmeti değil miyiz? Kardeş sayılırız.

— Belki Müslüman değiller.

— Yahu, hep bir Allah'ın kulu değil miyiz?

— Belki dinsiz bunlar...

Apti kızdı, bağırdı:

— Beni Adem değil miyiz ulan... Kardeş sayılırız.

Mücellit Apti, şereflerine kadeh kaldırdığı o iki adamı da bizim masaya çağırdı. Dokuz kişi olunca iki masayı birleştirdik. Yeni gelenlerle tanıştık.

Nail Bey'i de uyandırıp tanıştırdılar. Biri fotoğrafçıymış, biri de eczacı kalfası... Necmi Bey'in kimseyi dinleyecek hali yok. İki gözü iki çeşme,

— Ah anneciğim, anneciğim... Ne kadındı be... diye

kırkyedi yıl önce ölen annesine ağlıyordu.

Komisyoncu Celâl,

— Biriç dedin mi, benim Yüzbaşı, diyor, namussuzum bütün tümende Yüzbaşı Sabri Bey'in üstüne biriç oynayan yoktu. Kardeşim...

Mücellit Apti, masaya çağırdıklarını unuttu. Şarkıcı kadınlardan birine boş rakı şişesini fırlattı. Birden ortalık karıştı. Herkes üstümüze yürüyünce, zavallı Apti de, kendini korumak zorunda kaldı. Boyu da ufak olduğundan, bıçağını çekip masanın üzerine fırladı. Ortalık meydan muharebesine döneceği sırada, arkadaşlarımızın en kabadayısı olan Apti'yi, şef garson kolunun altına sıkıştırıp, bohça gibi yerine oturttu.

Yeni gelenlerden fotoğrafçı,

— Bu memlekete önce vicdan hürriyeti lazım! dedi.

Abajur da ağlamaya başladı.

— Ayıp! dedim. Bir kadın için ağlanır mı? Kadın seninle evlenmiyor mu?

— Ben evliyim! dedi.

— Karını boşa.

— Sevdiğim kadın da evli.

— Kadın sana yüz vermiyor mu?

— Kadın beni tanımıyor ki...

— Bir yolunu bul, tanış...

— Adresini bilmiyorum. Önceki yıl sinemada görmüştüm. Takip ettim. Derken arabaya binip gittiler. Bir daha kadının izini bulamadım...

Abajur,

— Bu aşk, beni iflah etmez! diyerek göğsünü yumruklamaya başladı.

Eczacı kalfası, fasulye pilakisini beğenmedi,

— Fasulye pilakisini benim ailem yapsın da, görün! dedi. Parmaklarınızı yersiniz.

Ondan sonra hep ailesinin — karısının — yaptığı fasulye pilakisini anlattı.

Dördüncü şişe gelince, Nail Bey'i dürtüp uyandırdık. Necmi Bey, sandalyeden kayarak masanın altına yuvarlanmıştı. Orada masanın bacağına sarılmış,

— Ah anneciğim... Beni öksüz bıraktın! diye ağlıyordu.

Biraz sonra eczacı kalfası da onun yanına indi. Ailesinin yaptığı fasulye pilakisini anlatmaya başladı.

Vartan, yumruğunu masaya indirdi:

— Zabel bir, Kevork iki, Artin üç, Jirayir dört... diye öldüreceği insanları saymaya devam etti.

— Önce vicdan hürriyeti... diye bir nara duydum... Sonra ortalığın nasıl birden karıştığını anlayamadım.

Koca salon birden boşalmıştı. Bizim herbirimizi iki üç garson yakalamıştı. Mücellit Apti'nin, elindeki bıçakla, havada uçtuğunu gördüm. En yüksek feryat Abajur'unkiydi:

— Bu aşk beni iflah etmez. Bırakın kendimi öldüreceğim!

— Pilakiyi benim ailem yapsın... Ne pilaki yapar...

— Ah anneciğim... Beni öksüz bıraktın da nerelere gittin?...

— Biriç dedin mi bizim Yüzbaşı Sabri Bey... Hiç unutmam...

Kendimi sokakta buldum. Nail Bey yanıbaşımda kaldırıma uzanmış uyuyor, klişeci Vartan da ona, miras işi yüzünden beş akrabasını nasıl temizleyeceğini anlatıyordu. Garsonun bohça gibi kaldırıp merdivenden aşağı fırlattığı mücellit Apti,

— Ulan... Ben adamın... diye karanlığa sövüyordu. Necmi Bey, «Ah anneciğim!» diye ağlarken, Abajur da sevdiği kadın uğruna göğsünü yumrukluyordu.

Ne yaptığımı hiç bilmediğim gibi, bir zaman sonra, ipinucunu iyice kaçırdığımdan, olup bitenlerin de hiçbirini hatırlamıyorum. Yalnız polis arabasına bindirdiklerini hayal meyal hatırlıyorum.

Ertesi akşam, arkadaşlar yine yazıhaneye geldiler, Necmi Bey, klişeci Vartan, komisyoncu Celâl, mücellit Apti,

Nail Bey, Abajur...

Mücellit Apti,

— Velakin dün gece iyi eğlendik, dedi.

— Gözün neye morarmış Apti? dedim.

— Demin kapıya çarptım da... senin de dudağın şiş, ne oldu? diye sordu.

— Bilmem... Uçuklamış galiba... dedim.

Nail Bey,

— Haydi yukarı çıkalım, dedi.

Ben,

— Çıkalım ya, eğleniriz biraz, dedim.

Artık hayatın tadını anlamaya başladım. Her akşam «yukarı»ya çıkıp eğleniyoruz. Yalnız, bir akşam önce gittiğimiz biyere, üstünden bir hafta geçmeden gitmiyoruz. Bir hafta sonra gidince de, hiçbişey olmamış gibi garsonlar, gazinonun sahibi bizi güler yüzle karşılıyorlar. Bizi tanıdıklarından, adımızla,

— Buyurun!... diyorlar.

Geçen gece bir gazinoda mücellit Apti yine hır çıkarmıştı. Polisler işe karışacak oldu. Garsonlar bırakmadı.

— Aman abi, onlar yabancı değil, daimi müşterimizdir. Sen zahmet etme, biz döveriz, dediler.

Çalış çalış sonu yok. İnsan hayatta eğlenmesini de bilmeli.

Üzerinize afiyet, bu akşam yine üstümde bir kırıklık var, yüzümün sol yanı da çürümüş. Biyere mi çarptım, nedir...

SALLAN YUVARLAN ŞAMPİYONU

Gazinoda dans yarışması yapılıyordu. Çiftler bütün hünerlerini, iki saattir göstermekteydiler. Zıplayan, sendeleyen, titreyen, yağlı güreşir gibi birbirine çift dalan, sonra açılıp açılıp birden tırpan atanlar... Havada fırfır dönenler. Titreyenler, titretenler, tepe takla gelenler, perende atanlar...

Gazinonun kapısında birden bir çığlık duyuldu. Yaşlı bir adam,

— Yahu, polis yok mu? Bu ne iştir? Memleketin evladına yazık değil mi? Kan gövdeyi götürüyor. Gençler, kadın erkek birbirlerine girmişler de, hiç kurtaran yok... diye barbar bağırmaya başladı. İhtiyara bunun kavga gürültüyle ilgisi olmayan bir çeşit dans olduğunu güç bela anlattılar.

Dansın en kızgın bir sırasıydı; gazinonun kapısından, sarmaş dolaş bir çift, ok gibi fırlayıp piste düştü. Ama çifti görmeli. Erkek, sağlam ellisini geçkin. Kadının yaşı da, eh kırkbeşi aşkın. Ama ne dans ediyorlar! O sallan yuvarlan denilen dansın en dik âlâsını... Birbirlerinden ayrılıp titreşiyorlar. Sonra yallah birbirlerine paça - kasnak dalıyorlar. Erkek, kadını havada bir savuruyor, ondan sonra kendisi dizlerinin üzerinde yaylanıp yaylanıp havaya fırlıyor ki, neredeyse başı tavana değecek. Birbirlerine ters dönüp, oturak yerleriyle toslaşıyorlar, sonra bir zangırtıyla titreşip, kadın erkeğin paçalarına, erkek de kadının etekliğine yapışıyor. Tutun ki, yerde kuş, karada balık bunlar. Birbirlerinin bacak aralarından geçmeler, sonra balıklama dalmalar. Caz da coşmuş mu sana... Davulcu oğlan tokmağını havaya atıyor, tokmak havada dönerken, bir perende de kendisi atıyor. Zilci oğlan bir zenci... İnsan vücu-

dunda ikiyüzsekiz kemik vardır. Bu zencide ikibinsekizyüz kemik olmalı. Hepsi de, parmak şıkırdatır gibi, şıkır şıkır oynuyor. Başı yere aşağı dikilirken, gerisi de havaya dikiliyor. Sonra eliyle «Yuu heey!» deyu candan gönülden bağırıyor.

Ya müşteriler... Başkasını bırakın, ben kendimi anlatayım yeter. Önce, bu ne biçim dans, rezalet mezalet derken, kendimi kaybetmişim, kapıp koyvermişim. Kendimi, nasıl olduysa, pistte buldum. Ama ne buluş... Yay mısın mübarek, yoksa yaylı mısın?

Bre aman... Ben bu dansı bilmem.

— Yahu, bunu bir bilen mi var? Demokrasi gibi bişeydir bu. Bilmek gerekmez, biri o yana zıplar, biri bu yana...

Cazın kuvvetine uyup, zıpır zıpır zıplayacaksın işte...

Elini vuran, ayağını vuran, başını vuran... Yer sallanıyor.

İhtiyar bir adam,

— Aman beni tutun! Ben kendim duramıyorum. Bana bişey oldu. Enfarktüs de geçirdim, başınıza kalırım, diye bağırıyorsa da, kimin ne dediği belli değil ki...

Bu sallan yuvarlan nasıl şey biliyor musunuz? Benim gibi kırkı geçmişse yaşınız,

— Yahu, ne kepazelik... diye önce söyleniyorsunuz.

— Yahu, ne kepazelik...

— Yahu, ne kepazelik...

Böyle böyle söylenip dururken, sağ elinizin yüzük ve işaretparmağıyla, caza uyup, masanın üstünde tempo tutuyorsunuz. Biyandan da yine söyleniyorsunuz, ama yavaş yavaş tempoya uyduğunuzdan, daha hızlı, daha çabuk söyleniyorsunuz:

— Yahu, ne kepazelik... Yahu, ne kepazelik... Yahu bu ne kepazelik!

Derken derken, bu sefer tempo tutmak ayaklarınıza geçiyor. Önce ayaklarınız, sonra bacaklarınız titriyor. Omuzbaşlarınız, oynamaya başlıyor. Biyandan da boyuna söyle-

niyorsunuz ama:

— Yahu, ne kepazelik... Yahu, ne kepazelik...

Giderek, boynunuz, kulağınız, kuyruk sokumunuz titremeye, oynamaya başlıyor ki, artık insanın kendini tutması elinde değil. O zaman, boş yer varsa, piste fırlıyorsunuz. Pistte yer yoksa, yallah masanın üstüne... Zaten masanın üstünde de çok duramazsınız. Bir masa sizin üstünüze çıkar, bir siz masanın üstüne... Tanrı korusun, kardeşim, insanın bıyığı, burnu, kulağı, yani ne kadar organı varsa, hepsi ayrı ayrı tirtir titriyor.

Ondan sonra efendim, ordan hangi kadın eline geçerse kapıyorsun. Kadın mı seni kapıyor, sen mi kadını kapıyorsun, hiç belli değil... Hürriyet mücadelesi gibi bişey, bir karışıklık; ne alan belli, ne satan... Kadın diye eline erkek geçirirsen şansına... Ama biyandan da habire çabuk çabuk söyleniyorsun:

— Rak rak rak... Yahu, ne kepazelik, rak... rak rak...

Caz, insafa gelip durmazsa, oynayanları Yavuz zırhlısının halatıyla bağlasan durduramazsın. Caz dursa da, oynayanlar bikez ilk hızlarını aldıklarından, rap, diye duramıyorlar. Böyle sallana yuvarlana, sallana yuvarlana, yavaş yavaş duruyorlar ama, buna pek durmak denmez. Titreme, sallanma; hıçkırık gibi, iç çekme gibi bir zaman daha, uykuda bile sürüyor.

Caz da kolay kolay durabiliyor mu? Buna başlamak bir bela, durmak iki bela... Dur dinlen yok. Herkes sallanıyor, yatıyor, yuvarlanıyor, zıplıyor ama, hiçkimse, o kapıdan ok gibi piste konan yaşlı çift gibi bu işi beceremiyor. «Elhak» bunlar yarışmayı kazanacaklar. Kazanmaya kazanacaklar ya, kendimizi durduramıyoruz ki, o çifte siz kazandınız diyelim. Bu zangırtıyı ancak zabıta kuvvetleri durdurabilir, o da kendisi de bu havaya uymazsa...

Ben içimden, bunun sonu ölüm, diyorum. Eh ölüm ölüm bir ölüm, sallan yuvarlan gitsin...

Derken caz durdu. Biz de yerlerimize oturduk. İnsan

yine birden duramıyor. Yavaş yavaş...

— Ya-hu... ne... ke-pa-ze-lik...

Yaşlı çiftin durmaları daha zor oldu. Zavallılarda ne üst kalmış, ne baş. Sallan yuvarlan yaptığınla kalsan iyi. Bir de ister istemez striptiz yapıyorsun. Kiminin pantolonu düşmüş, kiminin çorabı, kiminin uçkuru... O pist denilen yer, kaçan ordunun bıraktığı ambar, ağırlık deposu gibi... İskarpinler, kıravatlar, elbise parçaları, mendiller, eşarplar...

Herkes kendini toparlamaya çalışıyor, kiminin eli önünde, kiminin eli ardında... Fazla heyecanlıların elleri hâlâ tempo tutuyor.

O yaşlı çift, en sonra kendilerini tutabildiler. Dans yarışmasını düzenleyenler, yanlarına gittiler.

— Tebrik ederiz, dediler, birinciliği siz kazandınız.

Yaşlı adam, bön bön baktı,

— Ne birinciliği? dedi.

— Dans birincisi oldunuz.

— Ne dansı yahu?

— Sallan yuvarlan dansı...

— Siz çıldırdınız mı? Ne sallanı, ne yuvarlanı?...

— Canım efendim, demindenberi pistte dans etmediniz mi?... Jüri sizin dansınızı beğendi. Sizi birinci yaptık. Tebrik ederiz.

İhtiyar kızdı,

— Defolun! diye bağırdı. Ben dans mans etmedim. Bu yaştan sonra, tövbe, dans mı edeceğim? Sabah, evden karımla çıktık. Bir tanıdığımıza gidecektik. Önce tramvaya bindik. Tramvayda sallandık. Ordan efendim, şu halk otobüsü denilen otobüslere bindik. Sallana sallana içimiz dışımıza çıktı. Şurdan geçerken, her nasılsa otobüsün kapağı açılınca içinden fırladık, şu meydana düştük. Sonra efendim «İmdat! Memleketin evladına yazık değil mi? Kan gövdeyi götürüyor, can kurtaran yok mu?» diye bir bağırma duyunca, biz de ana baba olduğumuzdan yüreğimiz gö-

türmedi. Memleketin evladını kurtaralım, dedik. Kendimizi bu kalabalığın ortasına attık. Gelgelelim, memleketin evladını kurtaralım derken, kendimiz kurtaramadık. Aman bre! Memleketin evladını bırak hele, memleketin babası, anası elden gidiyor. Canımızı kurtaralım derken düştük bir curcunaya. Debeleniyoruz, düşüyoruz, kendimizi kurtaramıyoruz. Hanım bana sıkı sıkı yapışmış. Yerlerde yuvarlanıyoruz. Deprem midir, nedir? İten düşürüyor. Vuran yıkıyor. Ayağa kalkmaya davranırken, bir çifte yiyip yere devriliyoruz. Ne dansı oğlum?... Şurdan bana aman bir bardak su verin. Tansiyonum, Allah bilir, yirmiye mi çıktı, yirmibeşe mi? İnsaniyet namına bir doktor çağırın. Ölüyorum.

DÖRDÜNCÜ KAFİLEYE KALDIK

1956 Macaristan Ayaklanması'nda, Macaristan'dan kaçanlardan bitakımı da Türkiye'ye sığınmıştı. Hürriyeti seçtiklerini söyleyen ve Sirkeci'deki misafirhanede barınan bu Macarların çoğu kadındı. İyiliksever Türk erkekleri de akın akın misafirhaneye gidiyorlardı.

1. adam — Bey, afedersin, Sirkeci'de misafirhane varmış. Ecep nire? Bura mı?

2. adam — Az ilerde. Ben sizi götüreyim.

1. adam — Zatığız ni yanna?

2. adam — Ben de oraya.

1. adam — Oh, oh, gozel, çoh gozel. Gazatalarda böğün üçüncü gafile gelecek deyi yazdıydı emme...

2. adam — Gelmiş. Demek siz de oraya gidiyorsunuz?

1. adam — Hee ya... Bi yol görek didim. Düneğin ikinci gafile gelmiş. Bizim Hurşit Bey, çoh bi eyi herüftür, zatığızdan eyi olmasın. O söyledi. Burayı gelmiş, gendüne işçi ney ilazım olduğundan, ikinci gafileden bi eyi kadın seçmiş. Çoh memnin galdım diyo. Ben de varıyım da, bi yol goriyim didim hani... Belkiyim bi işe yarıyanını bulursam alır, yardım iderim zavallıya. Sormak ayıp olmasın, siz de mi orıya gidiyonuz?

2. adam — Evet.

1. adam — Bi hössosi maksadınan mı, yoğusam yaluğuz görmeklik için mi?

2. adam — Hem ziyaret, hem ticaret. Ben de bir ar-

kadaşımın tavsiyesi üzerine geliyorum. Melih diye bir arkadaşım var, doğrusu çok açıkgöz oğlandır. Daha birinci kafile gelir gelmez buraya damlamış. Anlata anlata bitiremedi. Ben de dayanamadım, bakalım doğru mu diye geldim.

1. adam — Essah mı? Dimek çok gozel avratlar varmış, he mi?

2. adam — Ne diyorsunuz? Hem de ne güzeller... Melih, hangisine yardım edeceğimi şaşırdım kaldım, diyor.

1. adam — Yardım mı buyurdunuz? Ne gibi bir yardım?

2. adam — Ne gibi olur mu? Bunlar hürriyeti seçmiyorlar mı ya... Onlar hürriyeti seçince, artık yardım etmek bizim de boynumuza borç oluyor.

3. adam — Merhaba beyler... Misafirhaneye burdan mı gidilir?

1. adam — Siz de mi oraya? Hep oraya disenize... Di heydi buyrun gidek...

3. adam — Demek şiz de oraya?

1. adam — Biz de oraya. Höriyeti seçincek gitmemek olmaz. Höriyet işi, heçbi başha işe benzemez. Yardım itmek gayri boynumuza vacip oldu efendi.

3. adam — Gazeteler yazdı, okudunuz mu? Bu gelenlerden bir kadın, ben selbes çalışacağım, bana vesika verin, demiş. Acaba doğru mu?

1. adam — Bizi enteresan etmez. Bizimle hiçbi ilgiliği yok.

3. adam — Ben taa Bilecik'ten geliyorum.

2. adam — Yardım için mi?

3. adam — Öyle sayılır. Beni beşer, beni âdemoğluna her daim yardım elini uzatmalı. Öyle dii mi?

1. adam — Öyleee... Höriyete can gurban gardaş. Höriyet didiler mi ölürüm. Bizim Hurşit Bey, bu höriyetlerini seçenlerden birine eyilik edincek, benim geri galmam olur mu?

3. adam — Bizim arkadaşlardan biri hemen nişanlanmış.

1. adam — Oh oh, çoh gozel. Garısı nişan yaptığını duymamış mı?

3. adam — Ne karısı yahu? Herif nişanlandı diyorum. Karısı olsa nişanlanabilir mi?

1. adam — Canım, bu bizim âdetlerimiz çoh kotü. Nikâh işi başha... Bekârlik sultanlık bilâder. İnsan bekâr ossa, şo höriyeti seçenlerinen yardım olsun deyi nişanlan nişanlan gitsin.

2. adam — Benim niyetim de öyle. Bakalım eğer güzel bir sarışın bulursam... Ama bi şartım var. Kabul ederse ne âlâ...

3. adam — Sormak ayıp olmasın, şartınız nedir?

2. adam — Şartım, Müslüman olması.

3. adam — Bal gibi kabul eder de oynar bile. Kadının Müslümanlığından ne olacak? Sünnetçi baltayla üstüne yürüyecek değil ya... Bak, erkekler için Müslümanlık zor. Hele bu yaştan sonra...

1. adam — Canım, heç gabul itmez mi gardaşım, bu zamanda irkek nide?

3. adam — Vallahi doğru. Bizim komşu Zübeydanımların Allah vermesin, tam altı tane kızları var. Kaç senedir koca diye Allah Allah diyorlar.

1. adam — Dimez mi gardaşım? İrkek gısmı garaborsaya bindi. Bu zamanda yirmi gıram, elli gıram gayfe bilem bulunuyo da, irkeğin dirhemi yoh. Gazataya «yirmisinden yoharı olmayan, işde gullanmaya masus gız ilazım» deyi bi ilan verdim de, amanıng Istanbul'un tüm garıları gızları başıma üştü be... Esmer mi istenğ, sarışın mı, pambıh gibi beyaz mı, gumral mı? Gısası var, uzunu var, tombalağı var, çirozu var, şişgosu var... Goynün hangisini çekerse,

2. adam — Öyleyse daha burada ne diye işçi arıyorsunuz?

1. adam — Emme yaptın bilader. Ayıbettin şincik. Biz

buraya yardım deyi geldik. Yirli garıynan ecnebiye garısı bi olur mu? Bu ecnebiye milletinin garısı her bi dayim sırım gibi oluyo. Bizim garılar bi kerem doğurttun mu, gayri galdır at. Tüm cıvataları gevşiyo, garı laçka oluyo. Bu bizim yirli garılar gocayı görünce tulum gibi şişiyo.

3. adam — Yoo... Affetmişsin sen onu. Bizde de ne kadınlar, kızlar var şimdi.

1. adam — Töbee... Biz yoh mu didik? Şincik herbişiy var. Ben eski zamanı söylüyorum. Şincik günden güne ilerlediğimizden gızlar da gozelleşiyor canım. Ekonomik gıriz olduğundan garılar çiroza döndü. Yarıntesi gün bi galhınma olur, yirli garılar bi rahata gavuştu mu vallaha fıçı gibi şişer.

2. adam — Pek öyle değil. Siz hiç Şişli'ye, Nişantaşı'na, Maçka'ya gitmediniz mi? Oralara gidin de bakın. Velespitli kızlar var maşallah...

1. adam — Estağfurullah... Benim Şişli'ye mişliye sözüm yok. Orada var olmasına var emme, sana bana ordan garı düşer mi? Dili çalıyo deyi, gubat deyi beni bi beğenen mi var? Ecnebiye garısı, gurban olıyım, dil bilmez, köy bilmez. Argadaş garı dediğin heçbi laf gonuşmayacak.

3. adam — Şimdilerde herbişey ilerledi. Git plajlara da gözün dönsün. Bak bakalım, bizimkilerin ecnebi kadınlardan farkı var mı?

1. adam — Allah Allah... Ecnebiye milletiynen temasımız arttı gardaşım. Herkes birbirine benzemeye mecbur.

2. adam — Yani sen ne demeye getiriyorsun. Açık konuş arkadaş. Bizim kadınlar onlardan aşağı mı?

1. adam — Tövbe de. O nasıl laf?... Bi duyan ossa bedaveden başımız derde girer canım. Estağfurullah.

3. adam — Ama senin sözün o demeye geliyor. Yahu sen ne diyorsun? Yabancı erkek artistler gelince bizim gazeteciler onlara, kadınlarımızı nasıl buldunuz, diye soruyorlar da, hepsi de ağızlarının suları akaraktan «Maşallah!» diyor, bir daha demiyorlar.

1. adam — Canım o iş başha, bu iş başha... Nezaket işi, bikez kendüsünden sorulmuş... Elin herüfü, sizin garılar beş para itmez mi desin?

3. adam — Ne münasebet? Güzellik müsabakalarında bizimkiler hep dünya şampiyonu oluyorlar da, kraliçe ilan ediliyorlar. Hem de en şeyleri... Öbürleri bir girse, namussuzum jüri heyetinin nefesi kesilir be... Bizde güzel var ki, denizkızı kaç para eder...

2. adam — Yoo hemşerim... Sen düpedüz bize ş'aapıyorsun.

1. adam — Heçbi şa'aaptığım da yoh. Bizim yirli garılar gozel idi de, ne dimeye burayı ecnebiye garısı seçmeye geldiniz?

2. adam — Amma yaptın. Bunlar hürriyeti seçmiş be... İnsan, elinden geleni geri koymayacak bunlara.

3. adam — Komşunun tavuğu komşuya kaz görünürmüş.

1. adam — Ağnadım. Orası öyle... Siz de beni tüm höriyet düşmanı belledіniz. Biz hep höriyet gardaşıyık.

4. adam — Affedersiniz beyler, misafirhaneye nerden gidilir?

2. adam — Biz de oraya gidiyoruz.

4. adam — Hep oraya demek... Yazıhaneye bi tahtilo kız lazım oldu da...

5. adam — Misafirhaneye buradan mı gidiliyor?

3. adam — Buradan beyim. Hep oraya gidiyoruz.

1. adam — Arkadaşlar, bu üçüncü gafilede höriyetini seçen gaç kişi varmış?

4. adam — Seksen... Kırkbeşi erkek, on çocuk, gerisi karı...

1. adam — İrkeklerinnen çocukları çıkar bi galem, geriye ne galıyo?

2. adam — Yirmibeş kadın.

1. adam — Ayağımızı tez dutalım. Arhadan sürüynen herüf geliyo. Bu yirmibeş gadın, yardım etmeye kime yiter?

Vallaha eyülük etmeye guyruğa girsek bize sıra gelmez.

5. adam — Yirmibeş kadın ama hepsini sayma. Gazeta hepsinin şeklini, şemailini, ölçüsünü, ağırlığını, künyesini yazdı. Kadınların onu ihtiyar, beşi de evliymiş.

1. adam — Heyvah... Gordün mü işi?

2. adam — Gazetede birinin resmi çıktı, bomba namussuzum. Ona bir çift sözüm var.

1. adam — Geç oğlum, bomba sana bana gaimaz. Onu mörebbiye deyi çoktan biri gapmıştır bilem...

4. adam — Gazeta öbürlerini yazmıyor mu?

5. adam — Amanğ bilader, hepsinin kunyesi var mı? Ohu şunu Allasen...

2. adam — Margarit... Yirmibir yaşında. Sarışın, yeşil gözlü. Boy, bir altmışsekiz, kilosu ellidokuz.

1. adam — Bunun ölçüsü muvafığ.

2. adam — Ecük zayıf...

5. adam — Janet... Yirmisekiz yaşında.

1. adam — Geç onu, garta gaçmış.

5. adam — Liza... Evli.

1. adam — Geç onu.

5. adam — Kocası orda kalmış.

1. adam — Bah, bu eyi, beğendim. İrengi neymiş?

5. adam — Esmer.

1. adam — Tüh... Vara sarışın olaydı.

6. adam — Misafirhaneye nerden gideceğiz?

2. adam — İşte burası, geldik.

1. adam — Üüüü... Emme galaba be!...

4. adam — Herkes erkenden gelmiş.

5. adam — Bizim yolumuz uzak beyim.

1. adam — Bunlar burda zabahlamış besbelli. Millet açıkgöz.

2. adam — Bahçedekiler mi?

6. adam — Çoğu içerde.

4. adam — Dışarı çıksalar da görsek.

3. adam — Defile mi bu kardeşim?

5. adam — Vay anasını... Şu çamaşır asan kıza bak. Tam daktiloluk.

2. adam — Mürebbiyeliğe de gelir.

1. adam — Herbi işe gelir canım. Maşallahı var.

6. adam — Onu çoktan angace etmişlerdir.

1. adam — Şu gocagarılar ne dimeye höriyeti seçer, ağnamam. Onnarın höriyetinden n'olur acanım... Ya şu herüfler n'örüyo? Bunlar höriyet uğruna kendü melmekâtlarında dövüşmeli...

5. adam — Çocukları getirmek de anlamsız.

2. adam — Benim bildiğim evli bi kadın, kocasının yanıbaşından ayrılmamalı.

1. adam — Yoh gardaşım, töbe bize yardım sırası gelmez, millet doluşmuş.

3. adam — Tuh, geç kaldık.

5. adam — Başka kafileler de gelecek.

1. adam — Öteki gafile acep, ne zaman ki?

3. adam — İki gün sonra...

1. adam — Desene dördüncü gafileye galdıh, gordün mu işi...

CIGARA PAKETİNDE EVLENME TEKLİFİ

Allah kahretsin, bu mapusluk, başka hiçbişeye benzemez. Bir yıl geçti mi, o dört duvar arasında, adamın burnuna her yandan kadın kokusu gelmeye başlar. Lodos kadın kokusu getirir, poyraz kadın kokusu getirir, karayel öyle, yıldız öyle... Rüzgâr ne yandan esse, burnuna buram buram kadın kokar. Kadın, havanın içinde öyle keskinleşir ki, adamın burnunun direği sızım sızım sızlar.

Karpuzu yararsın, kadın kokusu... Üzümü tadarsın kadın kokusu, elmayı dişlersin kadın kokusu, şeftaliyi ovarsın kadın kokusu...

Kışın kapı açılınca içeri soğuk girmez, kadın girer. Güzün demir parmaklıklı pencereden rüzgâr değil, kadın girer.

Mapusluğun üstünden bir yıl geçti mi dört biyan kadın ruhu kesilir de kâğıtlar, kitaplar bile kadınsı kadınsı kokmaya başlar.

Belleğinde azçok ne kadar kadın yaşamışsa hepsi bir bir canlanır, karşısında dikilir. Sinema koltuğunda dirseği, onsekiz yaşının dirseğine değmiş kız... Yirmibeş yıl önce bir ahmak ıslatan yağmuru altında arkasından Şişli'ye kadar yürüdüğün bir çift şoson... Bir otobüs yolculuğunda yalnız beş dakikacık seyredebildiğin, bir daha da hiç göremediğin onbeş yıl önceki bir çift yeşil göz... Anıların en mini minnacığı, arkasından akşam güneşi vurmuş gölge gibi büyür de büyür artık.

Hapislik zor bir iştir canım. Bilir misiniz, işler de hep tersine gider o zaman. Yoksulluğunu, yolsuzluğunu ilk çakanlar da kadınlardır. Bikez demir kapılar ardına düşmüşsün ya, ilk ayağı kesilenler kadınlar olur. Hiçbiri uğramaz yanına. Sen onları düşündükçe, onlar seni unutur gider.

Benim usum, düşüm hep Gönül'deydi. Saçlarını kasım-

patına benzettiğim onsekiz yaşındaki bu kızın, bir sarı gölgeli akşamüstü, avucuma bıraktığı o minicik elinin sıcacık anısı gittikçe içime işliyordu. Onu bitürlü unutamıyordum.

«Beni beşer» denilen rezil, mapusta düşünür bir, geveze olur iki... Ben boyuna düşünüyordum, ama susuyordum. O Gönül denilen saçları kasımpatı, gözleri badem, konuştukça güzelleşen kız, en sevdiğim, en yakın, en candan arkadaşımın sevgilisi olmuş diye duymuştum. Mapustasın, ne halt edersin? Buna eli kolu bağlı adamın üstüne üstüne varmak, derler. İnsan mapusta bitek şeyi öğrenir, ama tam öğrenir: Kahpelik. Kahpeliğe ilkin, en yakın bildiklerin, en sevdiklerin başlar.

Mapusluğumun ondördüncü ayında ben işte böyleydim.

Bigün bi arkadaş geldi ziyaretime. Eksik olmasın, on paket de cıgara getirmiş. Kibrit yakmadan, ardarda çek cıgarayı, izmariti söndürmeden yeni cıgarayı tazele. Duman, seni dalgaya boğar, düşün dur ondan sonra...

Cıgaraları yastığımın altına koymuştum. Üçüncü paket miydi, dördüncü mü ne, bir de açtım içinden bir mektup çıkmaz mı? İnci gibi, incecik bir yazı. Burnumda yine buram buram kadın tüttü. Okumadan anladım, besbelli kadın yazısı...

Mektupta şunlar yazıyordu:

«Eğer bu mektup bir kadının, evli bir erkeğin eline geçerse yırtıp atmasını rica ederim. Eğer bir bekâr erkeğin eline geçerse, her kim olursa olsun, beni beğendiği takdirde ben kısmetime razıyım. İster zengin, ister fakir, ister genç, ister ihtiyar onunla evlenmeye hazırım. Kısmetimin aşağıdaki adrese mektup yazmasını rica ederim.»

Beni bir sevinç aldı, o sevinçle,

— Garip kuşun yuvasını Allah yapar! diye bağırdım.

Arkadaşlar,

— Ne oldu? diye sordular.

Ne olduğunu söyler miyim hiç?

— Bişey yok! dedim.

CIGARA PAKETİNDE EVLENME TEKLİFİ

Akşama kadar ıslık çaldım, akşama kadar yürüdüm, akşama kadar güldüm.

— Sende bişey var, diyorlar.

Omuz silkiyorum. Kendimi onlardan daha bir üstün tutuyorum. Koğuşta sekiz kişiyiz. İçlerinde bir kızdan mektup alan, tek benim. Mavi parşömen zarflar, kâğıtlar aldırdım. Bütün bir gece aşk mektupları yazdım. Güneş doğarken beğenmediğim yedinci mektubu yırtmış, sekizincisini zarfa koymuştum.

— Allah versin! diye kıskıs gülüp alay ediyorlar kıskançlıklarından...

Beş gün sonra cevap geldi ama, cevap gelesiye ben de öldüm. Artık ne hayaller kurmadım, neler neler... Bir güzel kız diye geçiriyordum içimden, mapustan çıkınca evleniyoruz. Çocuklarımız oluyor, öyle mutluyuz ki...

Mektupta adını, sanını açıklıyordu, Günseli... Yirmibir yaşındaymış. Babası ölünce çalışmak zorunda kalmış. Tekel idaresinin bir cıgara fabrikasında çalışıyormuş. Lise ikiye kadar okumuş. Bundan iyisi can sağlığı...

«Cevabınızı aldıktan sonra size bir resmimi göndereceğim. Resmime bakar, karar verirsiniz,» diyordu. Bu kez altı sayfa bir cevap yazdım.

Derken başka cıgara paketinden bir evlenme mektubu daha çıkmasın mı? O zamana kadar cıgara paketinden evlenme mektuplarının çıktığını, hatta böyle pekçok evlenmeler olduğunu gazetelerde okumuştum. Şimdi şans bana çatmıştı, hem de çifte şans... İkinci mektuptaki teklif daha çekiciydi. Bu ondokuz yaşında, üstelik zengin de... Konya'da arazisi, emlakı varmış ki, milyon edermiş. Ama babası öldükten sonra amcaları mirasının üstüne oturmuşlar. Mektupta «Müstakbel eşimin fakir olmasını tercih ederim» diyordu, «yeter ki, beni anlasın ve mirasımın çıkması için birazcık uğraşsın.»

Ben uçuyordum artık. Bu insanoğlu ne de olsa çiğ süt emmiştir. Ne birincisinden, ne de bu ikincisinden geçiyor-

dum. Tahliyeme üç ay vardı. Üç ay sonra cezaevinden çıkınca bu iki kızdan hangisini paşa gönlüm çekerse, onunla evlenecektim. O zamana kadar da umutlarını kırmaz, ikisini de mektuplarla oyalardım.

Dayanıyorum mektuplara. İkisinden de resimler geldi. İkisi de birbirinden güzel. Biri tatlı esmer bir çitlenbik, öbürü akça pakça badem şekeri...

Yatağa yattım mı, birini sağ yanıma, birini sol yanıma alıyorum.

İnsana şans yürür mü yürür. Aradan bir zaman geçince, cıgara paketinden bir mektup daha çıkmasın mı? Şu işe bak sen... Ben birini bulamazken, üçü birden karşıma çıktı. Üçüncüsü yirmidördünde bir dulmuş. Resmi geldi ki, lokum... Ama ben hepsine, başıma bir siyasi kaza geldiğini, mapusta olduğumu doğru doğru dosdoğru yazıyorum. Üçü de sözleşmiş gibi: «Eh, ne yapalım, herbişeyine razıyım. Kısmetime sen çıktın,» diyor.

Ben üçüne yazmaya mektup yetiştiremezken, bir dördüncü, üzerine kaymaklı iki katlı kadayıf gibi geldi. Artık, işi arkadaşlardan saklamanın olanağı kalmadı. Çünkü gece gündüz ha babam mektup yazıyordum.

— Sen ne zampara herifmişsin, diyorlar, kodeste bile karı kafesliyorsun...

Erkeğin en açıkgözü zamparalıkta salaklaşır. Gülüyorum:

— Daha bunlar bişey değil... Hepsine mektup yazmaya kalksam, dört beş de kâtip tutmam gerek.

— Anlat yahu, diyorlar, bunları nerde çepelledin?...

İşin doğrusunu, cıgara paketinden çıkan mektupları söyler miyim hiç! Öyle zamparalık hikâyeleri anlatıyorum ki, yanımda Kazanova'lar, Don Juan'lar halt etsin. Ben anlattıkça onlar gülmekten yerlere yatıyorlar. Onlar güldükçe benim çenem çözülüyor.

Mapuslukta aşk mektupları yazmaktan, gelenleri okumaktan, arkadaşlara bu kızları, kadınları nasıl tavladığı-

ma dair hikâyeler uydurmaktan son üç ayımın nasıl geçtiğini bilemiyorum. Tahliye günü yaklaştıkça duramaz olmuştum. Arkadaşlar,

— Artık çıkınca bunlardan birisiyle evlenirsin, diyorlar.

— Evlenmek mi, Allah göstermesin! Bunlar gelgeç, gönül eğlencesi kardeşim.

— O dulu nasıl yakaladındı? Allahaşkına bir daha anlatsana!

— Efendim o dul, yüksek sosyeteye mensup tanınmış bir ailedendir. Kadın beni bir gece baloda gördü. Asıldı da asıldı... Bu kadın kısmı insana bir yapıştı mı kardeşim, bir daha yakandan silkip atamazsın. Benim yüzümden milyoner kocasından boşandı mı... Ondan sonra...

Bir başladım mı saatler sürerdi anlatmam.

— Peki, ya o esmer kızı nasıl tavlamıştın. Anlatsana şunu bir daha.

Bir daha, bir daha anlatıyordum. Öteki koğuşlardan gelip benim aşk hikâyelerimi dinliyorlardı.

Cezaevinden çıkmadan bir hafta önce kızların dördüne de mektuplar yazdım. Birer gün arayla hepsiyle ayrı ayrı buluşacaktım, artık hangisi işime elverirse onunla evlenecektim.

Tahliye günü geldi çattı. Arkadaşlardan biri yeni bir cigara paketini tırnağıyla çizip açtı, bana uzattı. Cigarayı alırken el yazısıyla yazılmış bir kâğıt daha görmeyeyim mi? Bir evlenme teklifi daha. Almasam öbürleri görecek, onlar da mektuplaşmaya başlayacaklar. Bişey değil, benim mektup dalgamı da anlayacaklar.

Yavaşçacık, çaktırmadan pusulayı aldım, cebime attım. Ama biri görmüştü. Elime yapıştı:

— O ne Hasan?

— Hiç.

— Nasıl hiç? Çıkar şunu!

Zorlarlar da zorlarlar. Sonunda hep birden yapışıp ce-

bimden pusulayı çıkardılar.

— Aaa... Bak sana bir mektup.

Kâğıdı aldım, okudum:

«Hasan Bey,

Bu sabah sizden enayi birini bulduğumdan, sizinle evlenmekten vazgeçtiğimi bildirir, kısmetinizi başka cıgara paketlerinde aramanızı rica ederim.

Nurten»

Vay anasını! Arkadaşların yüzlerine baktım, hepsi ciddi. Pekiy ama...

Artık cezaevi kapısından çıkıyordum. Neredeyse gardiyan dış kapıyı açacaktı. Kapıya biriken arkadaşlardan biri,

— Dur Hasan! diye bağırdı, sana bu cıgara paketinden de bir mektup çıktı.

Gardiyan kapıyı açtı. Dışarı çıktım. Kapının demir parmaklığından içerdekilere seslendim:

— Ulan alçaklar, ulan hergeleler! Sanki ben sizin bana oyun yaptığınızı bilmiyor muydum? Paketlerin kâğıdını açıp içine sizin mektup koyduğunuzu, sonra üstüne yine kâğıdını yapıştırdığınızı, sanki ben bilmiyor muydum? Enayiler! İşi aptallığa vurdum, üç ay sizinle alay ettim.

Kimi gülmekten kasıklarını tutuyor, kimi yerlere yıkılıyordu.

Doğrusu benimle iyi alay ettiler ama, her alay böyle olsaydı. Mapusluğumun son üç ayı büyük bir mutluluk içinde geçmişti. Bir daha arkama dönüp, hâlâ gülen arkadaşlara,

— Yuuuuu!... Enayiler! diye bağırdım.

İHANETE UĞRAYAN KOCALAR KULÜBÜ

Kulüp'ün büyük salonunun duvarları av hayvanlarının başlarıyla süslüydü.

En çok dikkati çeken, geyik ve yabanöküzü başlarıydı. Duvarlardaki irili ufaklı hayvan başlarının boynuzları yaldızlanmıştı. Kulüp'e üye olan herkes, büyük salonun duvarlarına asılmak üzere böyle bir süs getirmek zorundaydı. Her başın altında, sahibinin ismi yazılı bir plaka vardı. Aslında, bu plakalar olmasa da, Kulüp üyeleri hangi başın hangi üyeye ait olduğunu çok iyi bilirlerdi.

Büyük salonun dibinde, kürsünün arkasında çatalları dal dal olmuş bir geyik boynuzu bütün duvarı kaplamıştı.

O gün Kulüp'e yeni üyeler kabul olunacaktı. Tüzüğe göre, Kulüp'e üye olabilmek için, iki eski üyenin tavsiyesi şarttı. Sonra balotaj kurulunca üyelik onaylanırdı. İş bu kadarla da bitmezdi. Üye adayları kürsüye çıkarlar, nasıl ve neden ihanete uğradıklarını anlatırlardı. Eğer anlattıkları, üyeler tarafından beğenilir, üyeliğe layık görülürlerse, ancak o zaman Kulüp'e girmiş sayılırlardı.

En büyük geyik başının sahibi olan Kulüp Başkanı, Kulüp'e üye olmak isteyenleri kürsüye çağırdı. Onlara, «Bu çatal çatal dallı başların gölgesinde doğru söyleyeceklerine alametleri üzerine» yemin ettirdikten sonra,

— Anlatacağınız maceralar, Kulüp arkadaşlarımız tarafından orijinal görülürse üyeliğiniz kabul edilecektir! dedi.

Bu, daha çok bir sınava benziyordu. Çünkü Kulüp'ün Yönetim Kurulu üyeleri, adaylara sorular sormaya yetkiliydiler.

İki eski üye, getirdikleri bir adayı dinleyicilere şöyle tanıttılar:

— Bu arkadaşı, karısının aldattığına bizler de tanığız.

Sonra kürsüye çıkan aday anlatmaya başladı:

— Ben, normal olarak sekiz yaşında ilkokula girdim. Beş yıllık ilkokulu iki yıl sınıfta kaldığım için, onbeş yaşımda bitirdim. Ortaokulda da bir yıl kaldığımdan ondokuz yaşımda ortaokuldan liseye geçtim. Hastalandığım için bir yıl okula gidemedim. Bir yıl da döndüm. Buyüzden liseyi yirmibeş yaşımda bitirebildim. Çünkü o zaman liseler oniki sınıftı. Sonra üniversiteye girdim. Ama bir yıl sonra yanlış fakülte seçtiğimi anlayarak fakülte değiştirdim. Dışarda da çalışarak hayatımı kazanmak mecburiyetinde olduğum için üniversiteyi yedi yılda tamamlayabildim. Diplomamı aldığım zaman otuzüç yaşındaydım. Meslek sahibi olabilmem için üç yıl ihtisas yapmam lazımdı. Otuzsekiz yaşında mütehassıs oldum. Bir yıl iş aradım. Üç yıl sonra iş sahibi oldum. Ancak kırkiki yaşımdayken sağlam bir işim vardı. Evlenmek istedim. Fakat karımı geçindirebilecek durumda değildim... Ancak on yıl sonra, elliyedi yaşında mütevazi bir ev sahibi olabilecek, yani kiramı verebilecek ve birkaç parça eşya alabilecek kadar param oldu. Evlenmek kolay değildi. Dört yıl kendime uygun bir kız aradım. Altmışbir yaşımdayken nihayet böyle birisini bulabildim. Kızın gönlünü edebilmek için bir yıl geçti. Ondan sonra da, bir süre nişanlı kalalım, birbirimizi tanıdıktan sonra evlenelim, dedi. Haklıydı. İki yıl nişanlı kaldık. Evlendiğim zaman altmışdört yaşındaydım.

Kulüp'ün Yönetim Kurulu üyelerinden biri,

— Karınız kaç yaşında? diye sordu.

— Yirmibeş...

— Sizi aldattığına emin misiniz?

Adamın cevap vermesine fırsat vermeden öbür üyeler,

— Biz eminiz!... diye bağırdılar.

Adam,

— O halde, bana da aranızda şeref vermenizi rica ederim, dedi.

Başkan,

— İmkânsız, diye cevap verdi, imkânsız!... Bu sizin anlattığınız klasik aldatılmış koca vakasıdır. Hiçbir orijinal yanı yok. Sizi maalesef üyeliğe kabul edemeyeceğiz.

Adam, üzgün bir halde salonu terk ederken ikinci aday kürsüye çıkmış,

— Sayın baylar! diye söze başlamıştı. Sizin gibi mütehassıs arkadaşların, daha yüzüme bakar bakmaz, kandırılmış bir koca olduğumu anladıklarına hiç şüphem yok.

Kulüp üyeleri,

— Sizin ününüzü duyduk, dediler.

Adam,

— Teşekkür ederim, teveccühünüz... dedi. Ben zarzor ilkokulu bitirdikten sonra kafasızlığım yüzünden okuyamadım. Ama uzun boylu, geniş omuzlu, esmer, yeşil gözlü, yani pekçok kadının daha uzaktan görünce baygınlık geçirdiği standart tipte erkek olduğumdan, hayatımı, kadınları memnun ederek kazanmaya başladım.

Kulüp Yönetim Kurulu üyelerinden biri, adamın lafını yarıda keserek,

— Anlaşıldı, anlaşıldı, dedi. Sonra çok güzel bir kadın, ille benimle evlen, diye başına ekşidi. Sen, on parasız olduğun için, evlenemeyeceğini söyledin. O, benim kısmetim açıktır, evlenince sana da kısmet getiririm, dedi. Evlendiniz. Sen zarzor, ilkokulu bitirdiğin halde, karın seni iyi bir işe koydurttu. Bu kadarla kalmadı. Beş senelik evli olduğunuz halde beş kez terfi ettin. Sonunda şirketin müdürü oldun, bugünkü mevkii elde ettin.

Adam şaşkınlıkla,

— Nereden bildiniz? dedi.

— Artık demode olmuş bir ihanet şekli. Böyleleri pekçok var da onun için biliyorum.

— Demek ki karımın beni aldattığına inandınız. Beni Kulüp'ünüze alacaksınız.

— Aldatılmış bir koca olduğunuza inandık. Ama maalesef Kulüp'ümüze alamayacağız. Çünkü karınız sizi ha-

yatta her zaman, heryerde tesadüf edilen bir usulle kandırıyor.

Kürsüden inen adam, üzüntüsünden ağlayacak halde salondan çıkarken, başka biri kürsüye çıktı ve anlatmaya başladı:

— Ben yirmi yıl önce, çok yoksul bir insandım. Bir karım vardı.

Kulüp Başkanı,

— Anlaşıldı, dedi, lafı fazla uzatmayın. Sonra günün birinde burada açıklanması doğru olmayan bir işten para kazanınca hayat seviyeniz yükseldi. Fakat karınız bu seviyeli hayata uyamadığı için, ondan ayrıldınız, seviyenize uygun bir kadınla evlendiniz. Sizin kazancınız ve seviyeniz durmadan yükseliyordu. İkinci karınız da sizin hayat seviyenize göre çok basit kaldığından, ondan da ayrılıp, daha güzel, daha okumuş yazmış bir kadınla evlendiniz.

— Evet, evet... Aynen böyle oldu.

— O kadar çok para kazanıyordunuz ki, kazandıkça da paranıza göre, daha seviyeli kadın aldınız. Altı, yedi, yada sekiz kadın değiştirdiniz. Son karınızdan daha seviyelisini bulamadığınız için bikaç da metres tuttunuz. Sonra günün birinde...

— Günün birinde, işlerim ters gitti.

— Eski durumunuza düştünüz. En seviyeli karınız, bu seviyesiz hayata dayanamadığı için...

— Evet... Bunun için bana ihanete başladı. Demek beni Kulüp'ünüze kabul edeceksiniz.

— Hayır... Maalesef, ihanete uğrayışınızın hiçbir yeniliği yok... Bu çeşit ihanetler çok görülmüştür.

Dördüncü aday, karısı pek sevimli bir yaratık olduğu için onun sayesinde onbeş yıldanberi onbeş dakika çalışmadan rahat rahat yaşadığını söylediyse de üyelik isteği reddolundu.

Beşinci aday,

— Ben ve karım film artistiyiz, dedi.

Yönetim Kurulu üyeleri,

— Bu kadarı yeter, anlaşıldı, dediler. Ama pek de övünmeyin! Rol icabı böyle şeyler çok olur.

Altıncı aday, iki yıldır evli olduğu karısının şimdiye kadar altmıştan fazla aile dostunu sayabildiğini, ondan sonra hesabı karıştırdığını söyledi.

Kürsüde, nasıl ihanete uğradıklarını anlatan kocalardan hiçbirinin Kulüp'e üye olma isteği kabul olunmadı.

En son kalan iri yarı bir adam,

— Baylar! dedi, beni karım aldatmış değildir. Aldatamaz. Hiçbir kadın beni aldatamaz. Görüyorsunuz, boylu poslu bir erkeğim. Ne çok toy, ne de yaşlıyım. Param da var, mevkiim de var. Zenginim, kültürlüyüm. Bir kadını her bakımdan memnun ve tatmin edebilirim. Bu kadarla da iş bitmiyor. Gözünü korkutmak için karımı haftada biriki kez sudan bahanelerle pestilini çıkarana kadar döverim. Gık demesine meydan vermem. Katiyen yalnız başına sokağa bırakmam. Ben evde olmayınca, üstüne kapıyı kilitlerim. Karıma ahbap, eş dost yasaktır. Ama onun her ihtiyacını temin ederim. Arabamız var. En güzel apartımanda otururum. Gezdiririm. İstediği gibi giyinir. Tabii açık saçık değil. Karım bilir ki, bana ihanet edecek olursa onu pırasa gibi doğrarım. Bana ihanet edecek karı, daha anasından doğmamıştır.

Adam, bunları anlatırken burnunun ucuna kadar hindi ibiği gibi kızarıyordu.

Yönetim Kurulu üyeleri,

— Sizin ihanete uğramanız için hiçbir sebep yok, dediler.

Demindenberi bağıra bağıra anlatan adam, başını önüne eğdi, bitkin bir sesle fısıldayarak,

— Ben de işte bunun için kuşkulanıyordum ya... dedi.

Adamı oybirliği ile «İhanete Uğrayan Kocalar Kulübü»ne kabul ettiler.

ALLAH KABUL ETSİN!

Kaymakam,

— Ayören köyünden Esse'nin Mehmet derler biri vardır, çok hoş söyleşir bir adamdır, onu dinlemeden gitmeyin... dedi.

Kaymakam'ın dediğine göre, Esse'nin Mehmet Nasrettin Hoca'nın torunlarından denilenlerdenmiş; öyle şakacı, alaycı bir hoş adammış. Anlatırken ağzına baktırırmış. Kasabada pazar kurulduğu günler, köyünden pazara iner, pazar yerindeki çardaklı kahvede, çevresinde toplananlara öyle olmadık, duyulmadık şeyler anlatırmış ki, onu dinleyenler de gülmekten katılırlarmış.

Ertesi gün kasabanın pazarıydı. Kaymakam'ın verdiği salık üzerine, Esse'nin Mehmet'i dinlemek için, ordan ayrılışımı bigün erteledim.

Kaymakam, pazar yerindeki çardaklı kahveye yolladığı adama, ordan Esse'nin Mehmet'i alıp getirmesini söyledi. Bu arada bana,

— Dinleyeceksin ama, dediklerinin hiçbirine inanmayacaksın. Lafından yüzde seksen indirim yapsan yine de azdır. Pireyi deve yapar... diye beni uyardı.

— Selamünaleyküm Kaymakam Bey, beni buyurmuşsun... diye bir adam girdi.

Bu, Esse'nin Mehmet'miş. Yanında da Recep Ağa adlı bir köylüsü vardı.

Kaymakam,

— Epiydir uğramadın da gelmeni rica ettim. Yoksa kahvemi içmeden bizi çiğneyip köye mi dönecektin? dedi.

Esse'nin Mehmet,

— Estağfurullah Kaymakam Bey, o nasıl söz... Rahat-

sızlık vermek istemedim... dedi.

Odacının getirdiği kahvelerimizi içerken Kaymakam, Esse'nin Mehmet'e benim için,

— Beyefendi, adını duymuş, seni dinlemek için taa nerelerden kalkmış buraya gelmiş. Ünün heryerde dolanıyor... dedi.

Esse'nin Mehmet,

— Allah Allah! diye şaşmış göründükten sonra sordu:

— Seçim meçim zamanı da değil ya, Beyefendi aday maday mı da bizi dinlemeye, gelmiş.

Kaymakam, benim kim olduğumu söyledikten sonra, bişey anlatması için Esse'nin Mehmet'e üsteledi. Sesi güzel olanların nazlanmaları gibi, Esse'nin Mehmet de,

— Neyi neresinden anlatalım bilmem ki... diye ağırdan aldı.

Kaymakam da,

— Hani şu imamı köyden nasıl kaçırdığınızı anlat, o hikâyene bayılırım, dedi.

Esse'nin Mehmet, bir öksürükle sesini ayarlayıp eski zamanın meddahlarının pozunu alarak anlatmaya başladı:

— O zamanlar daha çocuk sayılırdım. Rahmetli babam, canavar ney olur da başedemem diye, beni odun kesmeye dağa bile göndermezdi, o kadar küçüktüm. Fes giydiğimiz günler, daha şapka kanunu çıkmamış. Günlerden bigün, köyün düzlüğünde arkadaşlarla oynarken, köyün alt başından bir gümbürtülü ses duyduk. İnsan sesi desek değil, hayvan sesi desek değil... Biz meraklanıp sese doğru gidecek olunca, bir de baktık, o sese bütün köy ayaklanmış, erkeği, kadını evlerden uğrayıp, gümbürtülü sesin geldiği yöne doğru gidiyor. Kimisi gök gürlemesidir, diyor: Kimisi de Göktepe kayaları göçtü, diyor. Allah rahmet eylesin Muhtar emmim, «Belki bir göçüntü ney vardır, kaçın, kaçışın, durun, gitmeyin!» diye o yana gidenleri durdurdu. Hâlâ o korkunç ses geliyor. Büyükler «Ya kıyamettir, ya kıyamete alamettir!» diye söyleşip şaşıp dururken, bir de

baktık, az bişey insana benzer kara çalı sakallı biri, huuu çekerek, huu çektikçe dağları, taşları inleterek bize doğru geliyor. Derken o kara çalı sakallı adam, sesinin makamını değiştirdi. Rahmetli Muhtar emmim çok bir bilgiç adam olduğundan, sakallının gümbürdemesinin ne demek olduğunu anlayıp,

— Hiç korkmayın, bu gelen Müslümandır, tekbir getirmesinden belli... dedi.

Alnı secde görmemişlerden Rıza Çavuş, elini alnına vurup,

— Eyvaaah! Dediğin doğruysa, işte biz asıl o zaman yandık. Müslümanın böylesi bizi köyde aç kor da gene kendisi doymaz. İyisi mi, siz beni dinleyin, ya bu çalı sakallıyı köye sokmadan burdan dehleyelim, yada köyü ona bırakıp biz burdan savuşup göçelim... dedi.

Muhtar emmim,

— Kes zevzekliği, çarpılırsın... Bu gelen mübarek, bildiğimiz insanoğluna benzemez, Hızır Aleyhisselam olsa gerek... deyip herkesi susturdu.

Kara çalı sakallı adam yaklaşıp da «Esselamünaleyküm ya ehl-i İslam!» diye gürleyince bebeler korkuya düşüp kaçıştılar. Selamına selam verildikten sonra, o kara sakallı elini öyle bir ileri doğru uzattı ki, yani ordakilere: «Karşımda eşşek gibi dikilip durmayın, elimi öpün ulan yabaniler!» demeye getirdi. Bunu ilk anlayan Muhtar emmim, çalı sakallının elini öpünce, oradakilerin hepsine de el öpmek düştü. Yalnız Rıza Çavuş, sözünü esirgemezin biri olduğundan, elini öpmek için çalı sakallıya yaklaşınca birden,

— Ulan bu nasıl bir pis koku, kızgın tekeler bile böyle kokmaz; aman öte dur herif! diye sakallıyı iteleyip geri sıçradı.

Muhtar emmim, Rıza Çavuş'un uygunsuzluğunu kapamak için hemen lafı kapıp,

— Hazret, nerden geliş, nere gidiş? diye kara sakallıya sordu. O da, gene bir gümbürtülü, «Destuuur yaa dooost!» çektikten sonra,

— Hak yolcusuyum, Hak'tan gelir, Hak'ka giderim... dedi.

Alnı secdeye değmemiş olan Rıza Çavuş, Muhtar emmime,

— Herifin adresini öğrendin... dedi.

Sonra kara çalı sakallı adam, öyle bir «Huu!» daha çekti ki, Boztepe mağarasında karayel bile yankılanıp uğuldamaz. Bu hu her ne demekse, bizim köyün yaşlıları ağlamaya başladılar. Adamı alıp köy odasına götürdüler. Önüne sofrayı kurdular. Boşalan çorba çanağını kaldırıyor, et yemeğini önüne sürüyorlar; et tabağını kaldırıp kızarmış tavuğu koyuyorlar, boşalan tası kaldırıp pilav dolu lengeri önüne getiriyorlar, boşalan lengeri alıp gözleme tatlısı veriyorlar. (Yanındaki köylüsü Recep Ağa'ya döndü:) Yalanım var mı Recep Ağa kardeşim, sen de ordaydın gördün, yalansa söyle... Evet, doğru. İki manga askerin yiyeceğini göçürüp,

— Şimdi de borcumuzu ödeyelim... dedi.

Muhtar emmim, yediği yemeğin parasını soruyor sanıp,

— Ne borcuymuş... Burası şehir lokantası değil, köy odası... Siz ki, köyümüz kurulalıberi benzerini görmediğimiz bir ulu konuksunuz, borç ne demek! dedi.

Kara çalı sakallı,

— Borcumuz Allah'adır, namazımızı kılalım... dedi.

Kimseden ses çıkmayınca,

— Caminiz nerdedir? diye sordu.

Bizim köyün çok eskiden bir camisi varmış ama, depremde bir yanı yıkıldıktan sonra onarılmamış, kapısı kilitlenip öylece bırakılmış, kaç yıldır içine girilmemiş. Kara çalı sakallı bunu öğrenince,

— Öyleyse sizin imamınız da yok, vay başıma! dedi.

Muhtar emmim, başı önünde, utanaraktan,

— Yoktur... dedi.

Rıza Çavuş,

— Köyümüz yüksek dağların yücesine kurulu olduğundan buralara candarma bile zor gelir, imam uğramaz...

dedi.

Kara sakallı,

— Mübarek ramazan ayıdır, imamsız hiç olmaz... dedi.

Ordakilerden bikaçı,

— Bak yahu, ramazanmış da haberimiz yok, Allah Allah... diye şaştı.

Çalı sakallı,

— Size sevabıma imamlık ederim. Demek beni bu dağ başına Allah gönderdi ki size ramazan imamı durayım... dedi.

Bunun üzerine çocukları, gençleri, delikanlıları odadan çıkardılar. Rıza Çavuş'tan sonradan öğrendiğimize göre, kara çalı sakallıyla Muhtar emmim, ramazan imamlığı için pazarlığa oturmuşlar da, o yüzden bizi odadan çıkarmışlar.

Hemen o gün öğleden sonra, Muhtar emmim, köyün kadınını kızını toplayıp camiyi temizletti. Camiyi silip süpürdüler. Kara sakallı ramazan hocasının dediğine göre namaz zamanı gelmiş. Herkesi bir korkudur aldı, çünkü köyde namaz kılmasını bilen yok. Muhtar emmim eskiden namaz kılarmış ama, o da kılmaya kılmaya unutmuş.

Akşam olunca, kırdan, dağdan, tarladan, odundan, pazardan, kasabadan dönenler de geldi, cami avlusuna toplandılar. Ramazan imamı,

— Yarından tezi yok, namaz kılmasını size öğretmeye başlarım. Ama öğreninceye kadar namaz kılmamış olmaz. Allah kusurları affeder, yeter ki siz gayret gösterin. Şimdi ben nasıl aptes alıyorsam, bana bakıp siz de öyle aptes alacaksınız. Sonra hep birlikte camiye gireceğiz. Gözünüz, kulağınız bende olacak. Ben her ne yaparsam siz de öyle yapacaksınız, ben her ne dersem siz de öyle diyeceksiniz... dedi.

İmama bakarak aptes alan camiye doldu. İnsanların ağırlığıyla caminin döşeme tahtaları gıcırdamaya başladı. Çünkü tahtalar eskilikten iyice kağşamış, aralanmış. İyi ki döşeme tahtaları çok kalın da, bunca ağırlıktan kırılmıyor.

Ben caminin gerisinde biyere çekildim, seyrediyorum. Dışarı atmasınlar diye de korkumdan sinmiştim. Namaz kılındığını ilk göreceğimden gözüm kulağım büyüklerde,

Sıra sıra oldular. Her sıra arka arkaya dizildi. Rıza Çavuş, hemen imamın arkasına durdu. Herkesin gözü, kulağı birbirinde. En önde tekbaşına duran ramazan imamı iki elini kulaklarına götürüp «Allahüekber» diye bağırınca, ordakiler de onun gibi yapıp onun gibi bağırdılar. Ramazan imamı bişey daha söyleyip eğildi, doğruldu. Arkasındakiler de eğilip doğruldular. Yalnız en arkadaki sıra, önceden eğileceklerini bilmediklerinden, öndekilere çok sokulmuşlar. Buyüzden eğilince başları, önlerinde duranların artlarına tosladı. Onlar da arkalarındakilerin kendilerine toslayacağını bilmeyip tetikte durmadıklarından, kıçlarına tos vurulmasıyla bikaç sendeleyip birikisi de yere yuvarlandı. Derken ramazan imamı yere yattı, yani secdeye geldi. Arkasındakiler de onun gibi yaptılar. Gene en arkadakilerin önlerindekilere çok yaklaşık olmalarından, kimisinin başındaki fesin püskülü önündekinin kıçına değiyordu. Ben işin aslını sonradan öğrendim. Secdedekilerden biri, arkasındakinin fesinin püskülü ardına değince, herhalde namaz usulü budur diyerek, o da fesli başını önündekinin bacaklarının arasına sokmuş. Öyle ya, ramazan imamı, herkesin gözü kulağı birbirinde olsun demişti. Bacaklarının arasına fesli baş sokulan da, bunu namazın kuralı sanıp, başıyla önünde yatanın ardına başını vurmuş. Böyle böyle ön sıradaki Rıza Çavuş'a kadar gidip, onun ardına da arkasındaki toslamış. Rıza Çavuş'tur, namazın usulünü bozacak değil ya, o da ya Allah deyip, yallah başını imamın bacakları arasına daldırmış. Neye uğradığını anlamayan imam, bacaklarının arasındaki Rıza Çavuş'un kafasını eliyle sertçe itmiş. İmam, «Ben ne yaparsam siz de öyle yapın, ben ne dersem siz de öyle deyin!» dediğine göre, Rıza Çavuş da imamın yaptığını yapmak için arkasındakinin kafasına bir şaplak indirmiş. Ben bu olanları sonradan öğrendim. Yalnız Rıza Çavuş'un arkasındaki-

ne tokat attığını gördüm. O kadarla kalsa iyi, tokatı yiyen de arkasındakine tokatı indirdi. Böyle böyle herkes birbirini tokatlarken bitürlü başını secdeden kaldırmayan imam olduğu yerde ırgalanmaya, sallanmaya başladı. Oysa, iri yarı Rıza Çavuş, namazın kuralıdır diye arkasındakini tokatlamak için kıpırdayınca, kağşayıp gevşemiş döşeme tahtaları aralanıp imamın burnu iki tahta arasına sıkışmış. Zavallı ramazan imamı, burnunu sıkıştığı tahta arasından kurtarmak için ırgalanıp, gerisini sallar, çırpınır dururmuş. Bunu bilmediklerinden, gözleri imamda onlar da onun gibi, başları yerde, ırgalanmaya, belden aşağılarını sallayıp titretmeye başladılar. Burnunu kurtaramayacağını anlayan imam, canı çok yanmış olacak ki,

— Burnum sıkıştı! diye bağırdı.

«Ben ne dersem siz de öyle deyin!» demişti ya, camidekiler de imam gibi hep birden,

— Burnum sıkıştı! diye bağırıştılar.

İmam bu kez,

— Burnum tahta arasına sıkıştı ulan! diye bağırdı.

Bizim köylüler de, aynen imam gibi bağırdılar:

— Burnum tahta arasına sıkıştı ulan!

İmam feryat ediyor:

— Ulan öyle değil, yandım, beni kurtarın!

Kimse imamın dediğinden dışarı çıkmıyor. Başları secdede, belden aşağılarını sallayıp ırgalayıp imam gibi feryat ediyorlar:

— Ulan öyle değil, yandım, beni kurtarın!

İmam çırpınıyor:

— Allah belanızı versin, ulan ölüyorum.

Arkasındakiler hiçbir yanlış yapmamaya dikkat ederek bağırıyorlar:

— Allah belanızı versin, ulan ölüyorum.

— Burun gitti elden, burnum kopacak!

— Burun gitti elden, burnum kopacak!

— Ulan bu dediklerim namaza dahil değil avanaklar!

— Ulan bu dediklerim namaza dahil değil avanaklar!

Baktı ki kurtaracak kimse yok, imam bir zaman daha bacak atıp arkasını titrettikten, ırgalanıp sallandıktan sonra öyle bir çığlık attı ki, köye ilk gelişindeki gümbürtüsü yanında vızıltı kalır. Zaten depremden yarı yıkık cami, imamın bu feryadıyla sallanıp üstümüze yıkılacak sandık. Kara çalı sakallı ramazan imamı, burnunun bir parçasını döşeme tahtalarının arasında bırakıp canını kurtardı. Burnundan kan akarak camiden dışarı kaçtı. Demek usul böyledir diyerek köylü de arkasından... İmam,

— Namaz bitti, namaz bitti! diye bağırarak kaçıyor.

Bizim köylüler de,

— Namaz bitti, namaz bitti! diye bağırarak, kaçan imamın arkasından koşuyorlar.

«Kaçan, kovalayandan her zaman hızlı koşar,» derler ya, çok doğru. İmamın arkasından yetişemedik. Kara çalı sakallı ramazan imamı, gecenin karanlığına karışıp gitti. Gidiş o gidiş... Bunun üzerine Rıza Çavuş,

— Namazı da kıldık, Allah kabul etsin! dedi.

Esse'nin Mehmet hikâyesini bitirmiş, susmuştu.

Kaymakam,

— Atıyorsun ama güzel atıyorsun, dedi.

Esse'nin Mehmet,

— İşte köylüm Recep Ağa'nm yüzü burda, yalansa o söylesin... dedi.

Bu kez ben,

— Ben bu hikâyeyi biriki yerde daha dinlemiştim, dedim.

Esse'nin Mehmet hiç bozuntuya vermeden, pişkinlikle,

— Olabilir, dedi, burnu caminin döşeme tahtalarına sıkışan kara çalı sakallı ramazan imamı dünyada bir tane değil ya...

Sonra ekledi:

— Zaten kara sakallının burnu çok büyüktü, bir parçası tahta aralığına sıkışıp koptuktan sonra da, geri kalanı ona yeter...

İĞNELİ FIÇI

Beşinci karım mı? Doğrusu, mükemmel bir kadındı, çok anlayışlı bir evkadını... Renk renk, biçim biçim, öyle bir sofra kurardı, sanat eseri bir tablo gibi... Eline, ayağına çabuk mu çabuk, hamarat mı hamarat... Dikiş, nakış, her iş onda, birinci sınıf terziydi. Üstelik öyle de tutumluydu ki, bekârlığımda tekbaşıma harcadığım paranın daha azıyla ikimiz gül gibi geçinip gidiyorduk.

Evet, biliyorum, bütün özelliği yalnız evkadınlığı olan bir eşle yaşamak zordur. Ama yalnız bir evkadını değil, hem de aydın bir kadındı. O bir toplulukta, bir toplantıda konuşurken övünçle göğsüm kabarırdı.

İçinizden geçeni anlıyorum; kimbilir ne kaknemdi diye düşünüyorsunuz. Yanılıyorsunuz. Güzeldi. Hayır, ihanet de etmedi, bana, yuvasına çok bağlıydı. Böyleyken ondan neden mi ayrıldım? Bunu anlamanız için, size önce onunla nasıl evlendiğimizi anlatmalıyım.

Akşam yemeğine bir arkadaşımın evine çağrılıydım. Ben eve gittiğimde, salon, benden önce gelmiş konuklarla doluydu. Tanış olduklarımla selamlaştım, olmadıklarımla tanıştırıldım. Nedense hava çok resmi ve soğuktu. Bakışlarımla oturacak biyer aradım. Bir köşedeki boş koltuğa oturdum. Oturmamla havaya sıçramam bir oldu, canımın acısından öyle sıçramışım ki, nerdeyse başım tavana çarpacaktı.

— Bu şaka değil, namussuzluk! diye bağırdım.

Ne olduğunu anlamayan konuklar, benim böyle bağırmam üzerine ilkin donup kaldılar; ama ben acıdan suratımı buruşturarak, elimi arkama atıp da, kaba etime ta kemiğime kadar batmış olan iğneyi çıkarmaya çalışırken,

kendilerini tutamayıp kahkahayı bastılar. O ağır hava, kahkahalarla gevşeyip yumuşamıştı ama ben de acıdan ölüm terleri döküyordum.

— Ben burda canımla uğraşıyorum, siz karşıma geçmiş gülüyorsunuz! diye bağırdım.

Ama bu kızgınlığım, onları daha çok güldürmekten başka bişeye yaramadı.

O sırada melek yüzlü bir genç kız bana sokulup, utangaç, titrek bir sesle,

— Çok affedersiniz, suç benim... diye fısıldadı.

Ne demek istediğini anlayamamıştım ama, bu kadar güzel bir kız suçlu olamazdı.

— İçeriki odaya buyrun da çıkarayım... dedi.

Canımı dişime takıp, bir elim iğnenin battığı yerde, topallaya topallaya kendimi kızın gösterdiği odaya atmaya çalışırken, konuklar hâlâ kahkahalarla gülüyorlardı.

O güzel kız,

— Lütfen şuraya uzanın! dedi.

Geniş divana, yüzükoyun uzandım. Hiçbişey yapamıyor, yalnız acıdan inliyorum. Herşeyi o kendi eliyle yaptı. Önce pantolonumun kemerini çözdü. Sonra pantolonumu ayağımdan sıyırdı. Acıdan utanacak durumda değildim; kendimi onun ellerine bırakmıştım. İğnenin battığı yeri bulamadığından, beni biraz daha soymak zorunda kaldı. Sonra kabamdaki iğnenin çıkmasıyla,

— Ooh, dünya varmış! diye geniş bir soluk aldım.

— Nasıl çıkarabildiniz? diye sordum.

— Dikiş iğnesiydi, dedi, iplik de geçirmiştim... İpliğinden çekince, kolayca çıktı.

Doğrusu, bana kendisini yutturmaya çalışmıyor, herşeyi bütün içtenliğiyle anlatıyordu. İnsana batan dikiş iğnesini çıkarmak, her zaman böyle kolay olmazmış. Çünkü dikiş iğnesi bir battı mı, insanın bedeni içinde, canlıymış gibi kayar gider, boyuna gezermiş. Annesinin içinde iki, babasının içinde de dolaşıp duran bir dikiş iğnesi varmış.

Bu kazalardan sonra, çok tedbirli davranıyor, deliğinden iplik geçirilmemiş dikiş iğnelerini oraya buraya bırakmıyormuş. Çünkü, iplik geçirilmiş iğneyi çıkarmak kolay oluyormuş.

Kız bana bütün içtenliğiyle bunları anlattı da, ben yine aymadım. Boşuna mı, aşkın gözü kördür, demişler.

O odada ne kadar zaman kaldığımızı bilemiyorum. Yalnız şunu açıklarsam, herşeyi anlamış olursunuz; odadan çıkınca salondakilere, nişanlandığımızı ilan ettik.

Kısa süre sonra da evlendik. Balayı geçirecek paramız olmadığından, bir güzel otelde üç bal günü geçirmeye karar verdik.

Bilmem, o olayı nasıl anlatsam, — çok affedersiniz — otelde daha ilk yatağa girdiğimiz geceydi. Birden odamızın kapısı dışardan şiddetle vurulmaya başlanmıştı. Çünkü ben, yatakta kalçama batan iğnenin acısıyla avazım çıktığı kadar öyle bir bağırmıştım ki, bir cinayet işlendiğini sanan otel görevlileri de odamızın kapısına yığılmışlardı. Evet, başıma gelen gerçekten bir felaketti. Düşünebiliyor musunuz; uzun zaman yutkuna yutkuna hep o kavuşma gecesini bekliyorsunuz. Soyunup yatağa giriyorsunuz. Sevgili eşiniz, incecik geceliğiyle koynunuza giriyor. Büyük bir coşkuyla eşinize sarılır sarılmaz, bu kez kaba etinizden değil, canevinizden yaralanıyorsunuz. Haaarrt diye bir iğne giriyor, hayır saplanıyor, hem de göğsünüze, hem de kafes kemiğinize kadar... Kapımıza biriken otel görevlilerini, bağırışımın ilk evlilik gecesinin şakası olduğuna pek zorlukla inandırıp, ordan savdık.

O üç bal günü, bana zehir olmuştu. Çünkü, her ne zaman, karımın her neresine elimi atsam, ille de elime iğne batıyordu. Karımın en olmadık, en inanılmaz yerlerinde bile iğne vardı. Ben artık, onu, sarıp sarmalamak şöyle dursun, ellemeye bile korkuyordum. İğnelerin, ellerime batmasına çoktan razıydım, ama daha başka yerlerime iğnelerin batması çok daha acılı oluyordu.

Otelden evimize dönmüştük.

Yeni evimizden işime ilk gideceğim sabah, kapıdan çıkarken, belki yemeklik bişeyler ister diye,

— Akşama ne getireyim? diye sordum.

O, hiç duraksamadan,

— İki üç kutu toplu iğneyle biriki paket de dikiş iğnesi al... dedi.

Ertesi sabah işime giderken de, dikiş makinesi iğnesi, daha ertesi sabah da başlı iğne istedi. İşime beni uğurlarken, iğne ısmarlamadığı sabah pek seyrekti. Yorgan iğnesi, çuvaldız, dikiş iğnesi, dikiş makinesi iğnesi, pikap iğnesi, başlı iğne, toplu iğne, çengelli iğne, yaka iğnesi, başları renkli iğne, süs iğnesi, daha bilinen bilinmeyen her tür iğnenin her numarasından isterdi. Kimi sabahlar, unuturum da yanlış iğne alırım diye, kapıdan çıkarken elime bir yazılı kâğıt tutuşturuyordu: Bir kutu küçük toplu iğne, bir enjektör iğnesi, bir paket de orta boy dikiş iğnesi...

Bir sabah yine,

— Evde hiç iğne kalmadı... diye bana iğne ısmarlayınca,

— Kuzum, bu kadar iğneyi ne yapıyorsun? diye sordum.

Bu soruma pek şaşmış göründü:

— Ayol, iğne bu, iğne ne yapılır... İğne bir evin en önemli ihtiyacı.

Sonra da bana çıkışmaya başladı:

— Sen bu ev salt senin getirdiğin iğnelerle mi oluyor sanıyorsun! Ben almasam, senin getirdiklerin yetişir mi hiç?

Doğru, yetişmezdi; evin iğne ihtiyacı hiç bitmiyordu. Bir pazar günü evdeydim. Koltuğumda oturmuş gazete okuyordum. Karım da karşımda dikiş dikiyordu. Birara başımı kaldırıp karıma bakınca, dehşete düştüm; çünkü karım, avucuna doldurduğu bir avuç iğneyi ağzına atmıştı. Zaman zaman gazetelerde, ameliyatla midesinden iğneler, çiviler, anahtarlar, çatal, kaşık çıkarılan insanlara değgin haberler okurdum. Demek, karım da onlar gibi, iğne yutan bir ruh

hastasıydı. Kendisine baktığımı görmeyen karım, bir avuç daha iğne alıp ağzına attı. İğneleri nasıl yutacak diye merakla ona bakıyordum, o güzel boynundan iğneler nasıl geçecekti. Ama karım, ağzındaki iğneleri yutmadı. Ağzından teker teker iğneleri çıkarıp, elinde diktiği kumaşa sokuyordu. Demek, ağzını iğne kutusu olarak kullanıyordu.

Bikaç evli arkadaşıma bu olanları anlatınca, onlardan çoğunun da başında aynı dert olduğunu, ama aile sırrıdır diye kimselere açamadıklarını öğrendim. Onların karıları da, benim karım gibi, düğme yerine, kopça yerine, fermuar, lastik, kemer, çengel, askı, zımpara, zamk, bağ, kola, her türlü yapıştırıcı yerine, raptiye yerine ve daha daha nelerin yerine hep iğne kullanıyorlarmış. Demek, iğneden canı yanan koca yalnız ben değildim. Bir arkadaşım, on yıldan daha uzun zamandanberi karısına bikez bile sarılamadığını, çünkü ne zaman yüreklenip böyle bir sevgi gösterisini göze almaya kalkışsa, bikaç yerine birden iğneler saplanıp ahvahla yere yıkılır, epiy de kan kaybedermiş.

Bir arkadaşım da iğne korkusundan yıllardır karısının koynuna girmediğini söyledi.

Karım, yalnız kendi elbiselerine, çamaşırlarına değil, benimkilerine de, her düğme koptukça, kopan düğmenin yerine iğne koyuyordu. Ceketin düğmesi kopsa, onu bile dikmez, düğmeyi üstten iğneyle ceketin kumaşına tuttururdu. Donumun lastiği bozulmaya, gevşemeyegörsün, hemen bir çengelli iğneyle, donumun belini daraltırdı. Kendi iç çamaşırları da böyleydi; donunda, kombinezonunda, jartiyerinde, sutyeninde, korsesinde, herşeyinde, çengelli çengelsiz, toplu topsuz, başlı başsız, delikli deliksiz, her türlü iğne vardı. Bana öyle geliyor ki, karım, salt iğneleri kullanabilmek için, özellikle düğmelerini, lastiklerini koparıyor, fermuarını söküyordu. O iki güzel göğsünü örten elbisesi, iğne yastığı gibiydi.

Her yanım delik deşik olmuştu. Eve gelince, daha ka-

pıdan girer girmez, beni bir iğne korkusu alırdı. Ayaklarıma iğne batmasın diye o kadar dikkat ettiğim halde yine de batardı; çünkü terliklerimin içi bile iğne doluydu. Giymeden önce silkelediğim terliğimin içinden bidolu iğne dökülürdü. Elimi attığım yerde iğne, ayağımı attığım yerde iğne, oturduğum yerde iğne, yattığım yerde iğne... Yemek tabağında iğne olur mu yahu, size yalan bana gerçek, çorba tasında, yemek tabağında iğne bulunur, yemeklerde iğne çıkardı. Karım yürürken, üstünden başından yerlere iğneler dökülürdü.

Başınıza gelmemişse abartıyorum sanırsınız.

Bizim eve hemen hemen hiç konuk gelmezdi. Kırk yılın başında, bilmediğinden yada yanılıp birileri gelse evimize, iğne batmadık yerleri kalmazdı.

Evi nasıl mı temizlerdi? Karımın «U» biçiminde koca bir mıknatısı vardı. Evin içinde heryerde bu mıknatısı gezdirir, yerlerden, ordan burdan salkım salkım iğne toplardı. Toplamak neye yarar, yeniden dağıttıktan sonra...

Bir geceyarısıydı, midemde dayanılmaz ağrılarla kıvranmaya başladım. Sabahleyin, cankurtaran arabasıyla hastaneye kaldırıldım. Röntgen muayenesinde, midemin iğne dolu olduğu anlaşıldı; yalnız midemde değil, başka yerlerimde de iğneler varmış. Bu iğneleri ben yutmuş muydum, yoksa orama burama batan iğneler mi içime işlemişti, artık orasını bilemiyorum. Hekimlerin ameliyat edilmeme karar verdikleri gün, sevgili karım da hastaneye ziyaretime gelmişti. Üzerime eğilerek,

— Bir yavrumuz olacak sevgilim... dedi.

Ben birden öyle bir ah diye bağırmışım ki, hemşireler koşup geldiler. Feryadım, baba olmanın sevincinden değil, üzerime eğilince karımın göğsündeki iğnelerin suratıma batmasındandı.

Karım doğursa doğursa, çocuk değil, belki bir iğne yastığı doğurabilirdi. Ama onu da doğuramadı. Neden doğuramadığı bitürlü anlaşılamadı.

Bana kalırsa, çocuk, içindeki iğnelerle karımın biyerine takılıp kalmıştır. Çocuğu doğuramayınca karımın ameliyat edilmesi gerekti. Sonucu bilemiyorum. Çünkü, boşanmıştık. Aradan yıllar geçti, amâ hâlâ içimde bir sızı var; bu sızı karımı çok sevdiğimden mi, yoksa hâlâ arada bir bir yerimden çıkan, öksürürken, yada hapşırırken ağzımdan fırlayan iğnelerin acısından mı, bunu bilemiyorum.

İÇİNDEKİLER

Hangi Parti Kazanacak?	9
Usulen	16
Bizim Eve Amerikalı Misafir Gelecek	26
Bunlar Bizim Derdimiz	37
Çocukları Ağlatmayın	43
Bir Demet Maydanoz	48
Üniforma	54
Meydan Saatleri	60
İnce Narince	69
Mehdi-i Resûl	76
Alfabenin İlk Harfi	83
Sessiz Bir Ev	88
Eğlenelim Arkadaşlar	94
Sallan Yuvarlan Şampiyonu	103
Dördüncü Kafileye Kaldık	108
Cıgara Paketinde Evlenme Teklifi	115
İhanete Uğrayan Kocalar Kulübü	121
Allah Kabul Etsin!	126
İğneli Fıçı	134

Aziz Nesin'in bugüne dek yayımlanmış 80 kitabı otuz dile çevrildi ve oyunları 7 ülkede sahneye konuldu, radyo ve televizyonda gösterildi. Aziz Nesin ve kitapları üzerine sekiz ülkede doktora tezi ve inceleme yapıldı.

Aziz Nesin'in kitapları en çok Farsça, Rusça, Almanca, Yunanca, Bulgarca, Arnavutça, Rumence çıkmıştır. Fotoğrafta Aziz Nesin'in Rusçaya çevrilmiş kitaplarından bir bölümü görülüyor.